

TARDOR 2001

SUMARI

2	Entrevista a Antoni Soriano
	<i>Lourdes Toledo</i>
8	Infantil i Juvenil
28	Narrativa
64	Poesia
80	Assaig
126	Altres Novetats
140	«Pàgines sobre literatura»
	<i>Pere Calonge</i>
146	Editorials valencianes

«Vaig arribar a París amb una maleta plena de llibres i les mans a les butxaques»

Antonio Soriano (Sogorb, 1913), fundador de la Librairie Espagnole de París, va tenir un paper decisiu en el món cultural de l'exili republicà. Lletres Valencianes ha volgut fer un salt en el recorregut per les llibreries valencianes que va encetar en el número anterior; per poder conversar amb aquest llibreter, quasi nonagenari, que ha consagrat la seua vida a «la República de les Lletres».

Sempre m'he considerat un «guerriller de la impremta». Donaria qualsevol cosa pels llibres.

Antonio Soriano tenia 26 anys en 1939, quan començà la travessia de l'exili, d'on tornà, de visita, 50 anys després. A França va conèixer els camps de concentració, on recorda que llegia els periòdics als companys refugiats analfabets. Finalment, fugint de la invasió nazi, arribà a Toulouse, *ville de l'exile*, on la seua passió pels llibres va prendre forma. Allà naixeria l'empresari llibreter i agitador cultural Antonio Soriano, *Monsieur Soriano* –com se'l coneix a París– per continuar més tard a París, on resideix encara avui, envoltat de llibres i dels 50 anys d'història d'una de les més llegendàries llibreries del barri Llatí.

Els reconeixements públics vers la seua tasca i la seua persona tardarien en arribar, en 1998 va ésser anomenat fill predilecte al seu poble, Sogorb, on va assistir també a la inauguració de l'Asociación Cultural

Antonio Soriano, creada per recuperar i difondre el record de tots els sogorbins que van haver d'exiliar-se al llarg del segle xx.

Des del barri parisenc de Montparnasse, als 88 anys, Antonio Soriano, es mostra versàtil, crític i somrient. A la primera pregunta respon irònic: «quants diners em costarà eixir en aquesta entrevista?» I és que aquest valencià és un empresari molt particular. Ha dut endavant un negoci de llibres a França, en l'exili, i com ell diu: «he treballat més pels meus ideals que per mi».

Soriano marxà de Sogorb en plena adolescència cap a Barcelona, on conegué dies intensos de vida cultural i activisme polític i consolidà la seua passió per la lletra impresa i la lectura.

– Vosté duu més de seixanta anys de vida a França, en canvi, sent Sogorb com el seu poble. Com el va trobar quan el visità després de tant de temps?

Entre tots hem retornat la dignitat a Sogorb, un poble que ha sofert molt, com tants altres. Jo estic content de ser sogorbí. Abans, els de València, ens deien «segorbino pan y vino» i coses semblants. La veritat és que quan jo me'n vaig anar, allà no hi havia res, ni una sola llibreria, per no parlar de l'escola, on era impensable rebre una educació literària o de reflexió. Així anava la cosa. Avui, afortunadament, tot açò ha canviat i Sogorb és una ciutat estupenda, on l'ambient cultural que es respira és, si més no, esperançador.

– I com va ser això de marxar de Sogorb cap a Barcelona als 15 anys?

El meu germà major es preparava per a militar, a Barcelona, i jo vaig veure la possibilitat d'escapar del desig de meua mare, que des que jo era ben menut, volia que estudiara per a ser retor. A Barcelona van ésser uns dies molt intensos. Passats els primers anys, ja en plena República, vaig exercir de secretari general de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. Allà, els joves més inquiets del moment vam crear una secció d'estudis universitaris. Èrem eminentment autodidactes, amb la qual cosa teníem algunes llacunes, però allò era la sol manera, pràctica i econòmica d'educar-nos, perquè com que la gran majoria de nosaltres treballàvem, no podíem assistir a la universitat. Jo m'ocupava en aquells temps de la biblioteca de l'ateneu i sempre tenia llibres a l'abast. Aquell, sens dubte, va ser el meu primer contacte directe amb la cultura.

– Com se li va ocórrer ser llibreter i dedicar-se a l'ofici durant més de cinquanta anys?

Una vegada en l'exili, juntament amb José Salvador, un vell amic de l'ateneu, vam formar a Toulouse el Centro de Estudios Económicos Toulouse-Barcelona. Volíem donar a conèixer la cultura hispànica, organitzàvem conferències i hi convidàvem gent amb

72, Rue de Seine, cantonada de la Librairie Espagnole de París, a Saint-Germain-de-Près, una de les llibreries més llegendàries del barri Llatí.

Antonio Soriano va ser anomenat «Hijo predilecto de Segorbe» l'any 1988.

Antonio Soriano obria cada dilluns les portes de la seua llibreria a la tertúlia que celebraven els intel·lectuals i lletraferts espanyols exiliats a París.

Antonio Soriano tenia 26 anys en 1939, quan començà la travessia de l'exili, d'on tornà, de visita, 50 anys després.

«Els llibres de Tuñón de Lara, La Historia del Siglo XIX i La España del Siglo XX, són probablement una de les obres més importants que he editat. Recorde el treball en equip de revisió i reescriptura que vam fer abans de publicar el llibre».

aquest propòsit. Recorde la visita de Jean Cassou i Henri Lefèvre. A més, volíem ajudar a què no es perdés la llengua catalana. Pel nostre Centre va passar, fins i tot, Pompeu Fabra. Allà estàvem tots els qui havíem estat expulsats d'Espanya per una raó o una altra. No eren temps fàcils. Des del Centre Tolouse-Barcelona intentàvem mantenir un contacte diari amb Espanya i d'ací va sorgir la idea de la Librería de Ediciones Españolas. L'inconvenient que teníem per editar llibres és que, la majoria de les vegades, aquests constituïen una calúmnia per al règim i un càstig per a nosaltres. A Espanya només podien publicar els retors, perquè era un país de militars i capellans.

– I amb quins llibres va comptar per al començament del seu negoci?

Al començament disposava d'un molt modest fons de llibres i anava a Andorra a comprar-ne més. Allà canviava exemplars de *Civilización Española del Instituto Gallach* per remanents anteriors a la guerra. Era un llibreter contrabandista. Paralel·lament vam començar a publicar *Lee*, una revista dedicada a la lectura i també una col·lecció de novel·la popular de cordell, que dirigia el meu amic Luis Solères, un francès d'origen espanyol.

– I com va passar d'aquell anar i venir de llibres a la llibreria de París?

Un dia vaig decidir donar el gran salt. Volia prosperar i vaig decidir marxar a París. No sabia ni on havia d'anar per agafar el tramvia. Venia de Tolosa amb una maleteta plena de llibres i poc més. A París vaig anar a casa d'uns familiars de Luis Buñuel on em vaig instal·lar un temps. Buñuel ja era a Mèxic, però la seua família, molt ben relacionada a París, tenia en la seua possessió els fons de la llibreria Fernández Cuesta, on es guardaven els volums de la llibreria tradicional de l'Instituto Hispánico del carrer de Gay-Lussac al barri Llatí.

«Després de moltes vicissituds, vaig trobar el local de la Rue de Seine i m'hi vaig instal·lar definitivament cap a finals dels anys quaranta. Allà vaig fundar l'editorial Librairie Espagnole i vaig comprar a La Sorbona els drets exclusius de publicacions en castellà».

– I vosté comença a treballar en aquell moment com a llibreter a la ciutat del Sena?

Els Buñuel em van proposar treballar amb ells i em van dir «de moment li pagarem poca cosa». No m'importà. Jo només desitjava treballar i aprendre com funcionava l'stock de l'Institut Hispànic de la Sorbona, perquè d'ací eixien els programes d'estudis i publicacions de les facultats d'estudis hispànics. Vaig començar discretament, i a última hora, em van confiar la publicació dels programes de la Sorbona. Jo, és clar, coneixia abans que els altres llibreters –la competència– els continguts dels programes, la qual cosa no els agradava gens ni mica. Més tard, la família Buñuel em va proposar comprar els fons de la llibreria Fernández Cuesta i vaig acceptar. Després de moltes vicissituds, vaig trobar el local de la rue de Seine i m'hi vaig instal·lar definitivament cap a finals dels anys quaranta. Allà vaig fundar la llibreria i editorial Librairie Espagnole i vaig comprar a La Sorbona els drets exclusius de publicacions en castellà.

– En aquell moment començava vosté a treballar com a llibreter i editor a «temps complet». No hi va veure mai un repte excessiu per a un negoci incipient?

Sabia que devia i podia fer-ho. Tenia el monopoli de l'edició i venda de llibres universitaris perquè en aquell moment només hi havia quatre «xiringuitos» que venien llibres. Anys més tard arribaria a edietar *Platero y yo* de Juan Ramón Jiménez, amb les il·lustracions de Baltasar Lobo, que el conserve encara com el major tresor del món.

– La Librairie Espagnole esdevingué amb els anys un punt de trobada i combat per a intel·lectuals i artistes; allà es presentaven llibres i hi havia una tertúlia cada dilluns. Quins dies més intensos, no creu?

Sí que ho eren. La llibreria actuava com un annex de la universitat, un complement. Per allà passaven sovint Jorge Semprún i Juan Goytisolo i venien els autors dels llibres publicats en l'exili a signar exemplars. El mateix José Martínez de Ruedo Ibérico

En els anys 70, els estudiants que podien eixir d'Espanya «de vacances» eren asidus buscadors a la llibreria de Soriano d'obres prohibides per la censura franquista.

«Guardo encara, com una de les majors il·lusions i plaers de la meua vida, l'edició de Platero y yo de Juan Ramón Jiménez, amb les il·lustracions de Baltasar Lobo. La gent quasi plorava quan veia un llibre tan ben fet i un text tan bonic».

es deixava caure, de tant en tant, per la tertúlia. També ens visitaven els llibreters de l'editorial Ebro, que depenia directament del partit comunista, i no van faltar tampoc els llibres de Juan Grijalbo, amb qui he mantingut sempre una gran amistat. Era una emigració amb gran set de cultura.

– *En aquella cantonada de Saint-Germain-des-Prés, tradicional barri parisenc de llibreters i bibliòfils d'arreu del món, vostè va editar en els anys seixanta obres com La Història d'Espanya de Pierre Vilar, La España del s.XIX i La España del s.XX de Manuel Tuñón de Lara, a començaments dels anys seixanta. Quins records li evoquen la publicació d'aquelles obres?*

Els llibres de Tuñón, concretament el volum del s.XX, on participà Roberto Mesa, és probablement un dels llibres més importants que he editat. Vam fer un gran treball en equip de revisió i reescriptura abans de publicar-lo. Afortunadament, comptàvem també amb Pierre Vilar, que com que no era espanyol, podia ser més objectiu. Per als espanyols, l'obra de Tuñón de Lara va ser un «xoc» perquè era el primer llibre on es podia llegir la història d'Espanya amb ells i ells.

– *La España del Siglo XX va ser imprès a Espanya i publicat a França. Com van fer per dur el llibre d'un país a un altre?*

Va ser Dulcinea Domenech, la meua dona, l'encarregada de dur el manuscrit a Espanya. En aquell moment era perillós passar aquell tipus de llibres. A la frontera, dos aduaners agafaren el llibre que contenia fotos de la Guerra Civil i altres imatges i li van demanar: «¿eso qué es señora?» i ella va respondre: «oh! eso son libros que están editando en Argentina, en casa de José Torres y yo corrigo las faltas». Es van quedar parats allà mirant el llibre i calibrant-ho i, finalment, van dir «Tuñón de Lara, de Lara... Ah! es un noble, pues no puede ser que escriba nada contra Franco».

Lourdes Toledo

A black and white photograph capturing a social scene during the Spanish Civil War. In the foreground, a woman with dark hair is smiling and holding a cigarette to her mouth. To her right, another woman looks on with a serious expression, also holding a cigarette. In the background, a man with glasses is visible. The overall atmosphere is one of a clandestine or underground social event.

ESGUARD

Escales d'una fuga

Mariano Casas

EL MUNICIPI
bronera

Durant la Guerra Civil
tots estaven sota sospita

Road movie

L'editorial Bromera ha encetat «Esguard», una nova col·lecció dedicada a la narrativa històrica per a joves, amb *El secret de l'alquimista* i amb aquesta novel·la de Mariano Casas, el relat d'una fuga per salvar la vida, ambientat en la Guerra d'Espanya.

Francesca és una jove que es veu obligada a fugir precipitadament del seu poble de l'Horta en

ESCALES D'UNA FUGA

MARIANO CASAS

COL·LECCIÓ «ESGUARD», I

EDITORIAL BROMERA. ALZIRA, 2001

embolicar-se de manera fortuïta en una trama que posarà en perill la seua vida. La protagonista d'*Escala d'una fuga* assisteix casualment a una conversa en què es parla d'un complot contra el govern de la República i, a partir d'aquest moment, amenaçada de mort, començarà una escapada que la portarà per diferents camins fins a Anglaterra, de la mà d'un jove soldat anglès de les Brigades Internacionals, amb qui acabarà casant-se. Encara que el rerefons del relat és la Guerra d'Espanya des del mateix moment de l'esclat —«Quan començà aquell estiu jo acabava de complir dèsset anys, i esperava passar-m'ho molt bé», són les paraules amb què arranca la novel·la— la narració se centra en un aspecte molt concret d'aquesta: les disputes internes al bàndol republicà, una lluita, encara no aclarida del tot, entre els partidaris de fer la revolució, com a qüestió prioritària, i els que pensaven que primer calia guanyar la guerra.

L'autor fuig de pretensions innecessàries i empra elements de poc risc per construir una nar-

ració correcta, que avança de forma fluïda, i que aconsegueix mantenir la tensió narrativa fins el final. Un relat en primera persona, el nombre imprescindible de personatges i no caure en cap moment en la temptació de donar explicacions històriques poc pertinents. I això no és poca cosa, al contrari, és molt d'agrair davant de tants papers pretensiosos però prescindibles que es publiquen cada dia i als quals sembla que comencem a acostumar-nos. Com també és d'agrair per part de l'editorial que, en una col·lecció que presenten com adreçada a un públic juvenil, no aparega l'odiosa guia de lectura, proposta didàctica o qualsevol altre tipus d'artefacte semblant. Una altra cosa és la idoneïtat del terme *narrativa històrica* per definir *Escala d'una fuga*; però això, en qualsevol cas, no lleva perquè aquesta siga una novel·la amb molts aspectes interessants, i no només per a joves.

Pere Calonge

Amb sabor de les comarques centrals

Marfil treu tres nous títols destinats als públic jove. Llibres que suposen, d'una banda, un intent de recuperar la memòria oral de les comarques centrals i, de l'altra, el redescobriment per al públic valencià d'un autor del Garraf, Bienve Moya, veterà com a escriptor per a joves i reconegut articulista.

IL·LEGALS / A LA VORA DE LA LLAR / AL COR DE LA AITANA

BIENVE MOYA / JORDI RAÜL VERDÚ / LEANDRE IBORRA

COL·LECCIÓ «AUTORS D'ARA» 7, 8 Y 9

MARFIL. ALCOY, 2001

El redescobriment per al públic valencià de l'escriptor vilanoví Bienve Moya ha estat un encert de l'editorial Marfil. Moya, nascut a Vilanova i la Geltrú en 1944, és conegut en l'àmbit teatral català i un habitual de la premsa periòdica catalana. L'autor, a més, ha fet exitoses incursions en el món de l'antropologia a través d'assajos en els que ha burxat en la tradició festiva i religiosa de Catalunya. Moya és també un autor prolífic de narrativa infantil.

Il·legals és la seua primera novel·la ambiciosa. Un llibre que retrata l'avant-sala sinistra dels immigrants magrebins a l'Europa promesa –recorda els mons del marroquí Mohamed Xuqri. Una mirada actual sobre un fenomen que els darrers anys ha desbordat les democràtiques i tolerants societats occidentals, tal i com ja va detectar el periodista alemany Walraf.

Il·legals és un llibre d'aventures, però també un llibre en clau de denúncia que defuig el to pamfletari, mirant de situar els fets d'una manera asèptica. Els dos protagonistes de la novel·la, Alí i Hamid, viatgen a través de les trames mafioses. I ho fan des del seu poblat rifeny, Àbigar, fins a la península, tot passant per una sèrie de circumstàncies que posen de relleu les pors i els prejudicis d'una societat panxacontenta i cruel amb els dèbils. Una història, al capdavant, de violència i incomprensió. També hi trobem el relat íntim de la immigració: «un trenca-ment –en paraules del narrador– pertorbador de la personalitat identitaria»

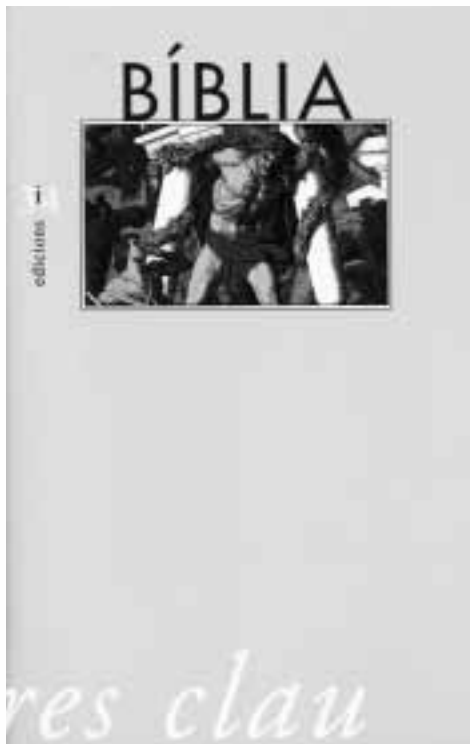
o «l'assumpció intrèpida de la individualitat». *Il·legals* representa, a més, el símptoma agradós d'una certa normalitat literària en el sentit d'abordar, des de l'àmbit de les lletres catalanes, els temes del món.

Al cor de l'Aitana de Leandre Iborra i Polo és un recull de cinc narracions ambientades en el segle XIX i que tenen com a escenari aquella mítica serra. Iborra, filòleg i autor d'altres obres com ara *Llegendes alacantines* (1994), ha construït cinc petites peces sovint d'un gran preciosisme lingüístic, sobretot pel que fa a la utilització del lèxic. Un llibre, d'altra banda, que guarda bastant relació, tant en la intenció com pel que fa a l'estil, amb el recull d'històries contades i viscudes que s'apleguen sota el títol *A la vora de la llar* de Jordi Raül Verdú. Aquest alcoià és un dels autors més fèrtils de la narrativa infantil valenciana. Verdú ha literaturitzat una desena llarga de contes populars de les comarques de l'Alcoià, la Vall d'Albaida, l'Alacantí i la Marina Alta. Una tasca que recorda, tant en el mètode com en el resultat, l'obra d'un dels més grans escriptors de les nostres lletres, el també alacantí Enric Valor. Altres títols de Jordi Raül, són *Jordi i el rei et sabut* (1992), *Els fantasmes del mas de Tetuan* (1992), *El misteri de Montcabrer* (1994), *El vellet de la Safor* (1996) o *La Biblioteca màgica* (2000). Jordi Raül, afeccionat als viatges d'aventura, també ha publicat llibres relacionats amb les rutes cicloturístiques.

Francesc Viadel

Revisitar els clàssics

L'editorial Tres i Quatre publica, dins la seua col·lecció «Llibres clau» (clàssics adaptats per al públic juvenil), una versió simplificada i antològica de *La Bíblia* i una altra de *Les mil i una nits*.

LA BIBLIA

ADAPTACIÓ DE XAVIER SIERRA LABRADO

COL·LECCIÓ «LLIBRES CLAU», 24

LES MIL I UNA NITS

ANÒNIM. ADAPTACIÓ DE GLÒRIA CASTELLÓ

COL·LECCIÓ «LLIBRES CLAU», 25

TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

Publicar la Bíblia, en aquestes alçades del diluvi universal, pot resultar un propòsit editorial com a mínim agosarat. Però la reforma educativa en curs –amb el seu demencial i deslavat «café per a tots» fins els setze anys– està acabant de destruir la resta de la formació humanística, la dieta mediterrània intel·lectual que ens ha caracteritzat des de fa segles. Fins avui, davant aquest fet incontrovertible, només queda la fe d'alguns professors –herois solitaris i a contracorrent– en el poder taumatúrgic dels clàssics, en la vella medecina dels llibrots vells. I la Bíblia és precisament el paradigma més exacte del que hauríem d'entendre per classicisme, amb el seu caràcter de Llibre per antonomàsia, de model i d'exemple, de gran contenidor de totes les històries –fins i tot, com vol el tòpic cinematogràfic, la «més gran del món».

L'adaptador s'ha basat sobretot en l'Antic Testament –la Bíblia jueva– i en els passatges més narratius. Els seus criteris són opinables, però ningú li discutirà l'oportunitat de posar a l'abast d'un públic amb tants d'altres interessos algunes de les pàgines més emotives de la història cultural de nosaltres, els judeocristians.

Tota una altra cosa són *Les mil i una nits*. Una altra vegada trobem ací el

caràcter de llibre de llibres, el mite del llibre total que inclou totes les històries. Però en el seu origen no és un llibre sagrat, sinó lúdic. El nucli principal de l'obra (amb un conjunt no superior a tres-centes «nits») procedeix d'un manuscrit siríà d'època mameluca, dels segles XIII o XIV. Aquest és el volum que l'orientalista francès Jean Antoine Galland va utilitzar per a fer la seua traducció *Les mille et une nuits, contes arabes traduits en français* (1704-1717). Aquesta és la base de la difusió del llibre per Europa. Fins i tot Galland és el responsable de la inclusió d'històries com «Aladí i la llàntia meravellosa» o «Alí Babà i els quaranta lladres» que, tot i no figurar en la primigènia redacció en àrab, avui dia formen part inextricable de l'obra total, i així han estat incloses en aquesta adaptació de Tres i Quatre.

No feia molt que d'aquestes obres s'havien publicat versions completes en català. En el cas de la Bíblia tenim l'excel·lent versió valenciana interconfessional de l'editorial Saó. En el cas de *Les mil i una nits*, l'obra completa la va publicar Proa l'any 1995, en una versió excel·lent a càrrec de Dolors Cinca i Margarida Castells. Ara ha arribat el torn de les adaptacions escolars. Benvingudes sien.

Víctor Cotlliure

La invencible xiqueta del Benicadell

Rosella, una intrèpida xiqueta que viu a la muntanya del Benicadell, haurà d'enfrontar-se a un malèvol mag, que es mor d'enveja per ella. En el llibre trobarem tot el que cal saber sobre les plantes medicinals que serveixen per combatre bruixots.

LA XIQUETA DEL BENICADELL

JORDI RAÛL VERDÚ

IL·LUSTRACIONS D'ALBERT PALLARÉS

COL·LECCIÓ «ESTRELLA DE MAR», 15

EDICIONS DEL BULLENT. PICANYA, 2001

Un llibre senzill, breu i didàctic per als més menuts és sempre una ajuda: ja se sap, es cansen de seguida. Edicions del Bullent ens proposa, amb la col·lecció «Estrella de mar», un tipus de lectura on el que prima és la multiplicitat de coneixements condensats en poques pàgines. Un grapat d'il·lustradors s'encarrega d'amenitzar tot això, amb els dibuixos necessaris, sense excessos.

La xiqueta del Benicadell, de Jordi R. Verdú, conté molts dels alicients idonis per, en primer lloc, convèncer els compradors (els pares de les criatures): es tracta d'una història situada a les muntanyes de les comarques centrals valencianes, amb una xiqueta valenta, aventurera i honesta com a protagonista. En aquest escenari se succeeixen les escenes amb màgia i efectes especials. A més, l'autor dedica una interessant porció de text a la caracterització il·lustrada d'algunes plantes medicinals. La inserció en alguns capítols de nocions sobre herbes amb propietats curatives, resulta d'un alt valor cultural. No obstant això, l'encaix narratiu d'aquests coneixements etnobotànics és una mica confús. També cal dir que, si bé el plantejament argumental del llibre és atractiu –amb el valor afegit de la presentació d'un

entorn familiar sense pares i només amb avis–, el desenllaç resulta complicat, a causa de certs passatges feixucs i, fins i tot, massa il·lògics per al decurs diegètic general. També seria convenient fer notar certs desajustaments tipogràfics que podrien produir un lleuger estranyament en el lector, ja que alguns noms de vents apareixen amb majúscula inicial i altres amb minúscula.

No hi ha dubte que Jordi R. Verdú, que ha escrit una bona pila de llibres infantils, és també un bon coneixedor del medi i de la cultura popular. El fet d'escollir una protagonista així ja és un començament engrescador. A més, l'atenció que dedica a les persones majors és encomiable. Deixant de banda la complexitat de l'argument, els xiquets valencians amb un mínim contacte amb el medi natural treuran un gran profit d'aquest llibre.

Manolo Matoses

El misteri de més enllà

Una misteriosa veu que anuncia mort és l'eix al voltant del qual es construeix aquesta narració de Mercè Company. *La veu* és la darrera de les seves obres per a joves, que inclou una àmplia galeria de personatges.

LA VEU

MERCÈ COMPANYY

COL·LECCIÓ «ESPURNA», 55

BROMERA. ALZIRA, 2001

Si pensem un moment en quins poden ser els temes que interessin el nostre jovent, possiblement obtindrem com a una de les possibles respostes: “allò misteriós i ocult”. En aquest sentit, l’obra de Mercè Company, *La veu*, respon, amb la seua trama, al manteniment d’aquest interès per la lectura que es basa, com qualsevol obra de misteri que s’aprecie, en la resolució d’allò que escapa a l’intel·lecte humà, del *misteri*.

L’espai i els personatges de la novel·la són comuns, no hi ha cap singularitat en aquest punt si deixem de banda les escenes que es desenvolupen al cementiri. El que sí que resulta interessant en el plantejament de la trama és la barreja d’elements parapsicològics amb altres psíquics, la qual cosa fa que el lector haja d’estar atent i no endin-sar-se de cop en allò sobrenatural deixant de banda elements tan reals i importants com ara les obsessions, les

pors o, fins i tot, els quadres paranoics. Som a Barcelona, una ciutat assolellada, amb dies magnífics però també amb moments d'intenses pluges. La Joa, una jove bonica i espavilada, viu sola en un apartament de la ciutat que paga amb l'ajut del seu germà i uns quants *treballers*. Sempre ha estat molt curiosa i això la duu a especialitzar-se en tècniques de tafaneria a través de les darreres tecnologies, la qual cosa li suposarà un problema gros. D'altra banda, hi ha el Jordi i la seva colleta, que es dediquen a realitzar diverses activitats per contactar amb esperits mandrosos que no estiguen massa ocupats quan els joves els reclamen.

Dins d'aquest univers de personatges adolescents, n'hi ha un altre d'adults: el Miquel, responsable de la seua germana Joa des que van morir els seus pares, i tot el grup de professors de l'institut on fan classe els protagonistes del relat. També, com en tota obra de misteri, trobem el personatge més fosc en la figura de Medina, escriptor de guions de segona classe que mai no ha tingut suficient imaginació per ser guionista i que es dedica a pagar a altres per tal que li busquen petites històries.

La curiositat és un tret comú en molts dels personatges d'aquest relat. Uns són curiosos per natura, altres ho són

per conveniència i, fins i tot, n'hi ha d'aquells en què la curiositat respon a la misèria de determinats éssers humans. Aquest desig de conèixer o saber coses de la gent que els envolta esdevé malaltia en la jove Joa, que acabarà per no diferenciar el que és real i el que no. Tot plegat fa que la història de *La veu* siga una xarxa de vivències d'adolescents, veus misterioses que brollen de televisions, ràdios o gravadores amagades. Tot i això, juntament amb els drames particulars de la protagonista amb diverses morts i consegüents traumes psicològics a les esquenes, formen una trama dispersa, amb poc interès en certs passatges. Ara bé, el ritme reprén la seua força cap al final -es tracta de la resolució del misteri- tot fent que la lectura siga una mica més apassionant. Per bé que no massa satisfactòria. L'acabament, per tant, lliura a l'obra de ser un *ni carn ni peix*.

Maria Sirera i Conca

Rebel amb causa

Alapont treballa en aquesta novel·la, guanyadora del darrer premi Edebé, l'enfrontament entre un jove inquiet que vol ser arqueòleg i la seva família que s'oposa radicalment i que ha dedicat tots els esforços per què continue la saga mèdica familiar.

L'OVELLA NEGRA

PASQUAL ALAPONT

COL·LECCIÓ «PERISCOPI», 6

MARJAL. VALÈNCIA, 2001

Algunes coses no han canviat gaire des que el jove Esteve decidira ser artista i trencar la tradició familiar a la Barcelona de finals del segle XIX. La novel·la del prolífic Pasqual Alapont, ambientada a la València actual, narra el difícil moment en què Hermògenes –i molts dels joves de 17 o 18 anys– han de decidir el seu futur acadèmic i, de vegades, professional. Hermògenes, com a la novel·la de Rusiñol, té un problema afegit: ell vol ser arqueòleg però els seus pares estan radicalment en contra. Són metges i odien els historiadors, i més encara, els arqueòlegs. Veuen frustrats tots els seus esforços per què continue la saga mèdica que es perd en l'arbre genealògic familiar. Hermògenes, nom que rep en honor al metge del Cèsar, és l'ovella negra de la família, i com a tal, objecte de bufes i condemnat a l'ostracisme per part dels familiars. S'haurà d'obrir camí tot sol si vol pagar-se els estudis, la qual cosa li permetrà viure la seua primera experiència laboral com a cangur de Quim, nadó de l'Anna, cambrera que viu a Benimaclet. I mentrestant col·laborarà en una excavació arqueològica amb un extravagant científic que s'entesta en demostrar l'origen ibèric de la ciutat. La descoberta d'Anna i Quim, i el treball arqueològic amb uns companys

desmotivats sobre un esquelet batejat amb el nom d'el Patri, permeten reflexionar Hermògenes sobre les misèries i la fragilitat de l'ésser humà en tots els temps i establir una xarxa de relacions entre tots aquests nous personatges que exterioritzen una societat en conflicte permanent, sobretot per als adolescents que comencen a descobrir el que és la independència personal: conflictes familiars, laborals, afectius, etc. Però també les vies per fer-los front i arribar a la maduresa: la seguretat en un mateix, la fermesa de les conviccions, la constància i, moltes vegades, la paciència.

El llibre treballa, doncs, la motivació i la valentia a l'hora de prendre decisions importants, malgrat tenir unes condicions adverses, i ben segur que servirà de model als nostres adolescents.

Marc Candela

La màgia de la lectura i la força de la voluntat

El bibliobús mágico i *Macarena la anguila* són dos llibres de narrativa infantil editats per Brief, una editorial nova amb seu a València. El primer és una sèrie de contes fantàstics que mostren la màgia de la lectura; i el segon, una faula un poc atípica.

EL BIBLIOBÚS MÁGICO
CÉSAR FERNÁNDEZ GARCÍA
COL·LECCIÓ «INFANTIL»

MACARENA LA ANGUILA
ÁNGELES JIMÉNEZ MARTÍNEZ
COL·LECCIÓ «INFANTIL»

EDICIONES BRIEF. VALÈNCIA, 2001

Durant aquests darrers anys la literatura infantil ha crescut de manera imparable tant en quantitat com en qualitat. La major part de les editorials tenen alguna col·lecció dedicada exclusivament a publicar llibres per a infants i joves. I n'hi ha que paren una atenció especial i preferent en els llibres per a la xicalla. Aquest és el cas de Brief, una editorial nova afincada a València que ha publicat els dos llibres (*El bibliobús mágico* i *Macarena la anguila*) que tot seguit us presentaré.

El bibliobús mágico comença amb l'arribada a un col·legi d'un autobús vell i atrotinat carregat de llibres. El propietari d'aquesta biblioteca ambulat és un personatge estrofolari, vestit amb una túnica roja i amb una llarguíssima barba blanca, que de seguida aconseguix ser el centre d'atenció de tots els xiquets, atrets per la curiositat. Després de la sorpresa inicial, els xiquets trien un llibre cadascú sense saber que quan els llegiran protagonitzaran tot un seguit d'aventures fantàstiques gràcies als «libuendes», uns follets màgics i entremaliats que habiten entre les pàgines dels llibres. No hi ha dubte que l'autor, César Fernández, sap molt bé que una de les finalitats principals de la literatura infantil és fomentar o consolidar l'hàbit de lectura, és a dir, captar lec-

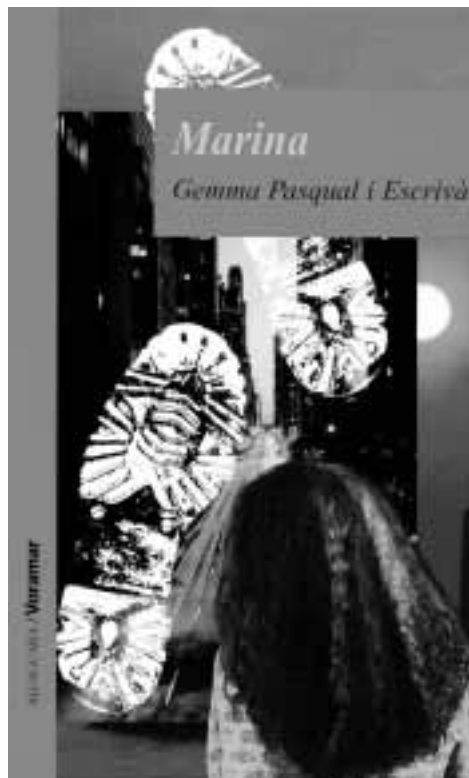
tors novells o conservar els ja iniciats, perquè amb el seu llibre pretén que els xiquets descobrisquen la vertadera vàlua dels llibres i la màgia que envolta l'acte de llegir.

Per la seua banda, *Macarena la anguila* és una faula que, tot i que segueix l'estructura clàssica d'aquest tipus de narracions, presenta alguna innovació original, com ara el fet que el personatge protagonista siga una anguila i no el típic porquet, ratolí, ovelleta, etc. El conte narra com Macarena, que ja s'ha fet gran, ha d'afrontar les dificultats de la vida sense la protecció de sa mare. Gràcies a la seua voluntat de ferro, aquesta simpàtica anguila aconseguix tot el que es proposa. La moralitat d'aquesta xicoteta faula és, per tant, evident: amb voluntat aconseguiràs tot el que et proposaràs.

Sergi Verger

Feixisme al cap i casal

Marina és una adolescent d'Oliva que, traslladada a València en accedir a l'institut, viu en carn pròpia les formes contemporànies d'intolerància xenòfoba mentre descobreix els ingredients substancials de la vida: l'amor, l'amistat, l'odi, les idees i la mort.

MARINA

GEMMA PASQUAL ESCRIVÀ

VORAMAR-SANTILLANA, VALÈNCIA, 2001

La segona novel·la de Gemma Pasqual (Almoines, 1967) incideix de nou en el món dels joves per tramar una història que es desenvolupa en un dels seus espais de socialització més importants: l'institut, el cau de les primeres provatures ideològiques, de la definició de la personalitat, de la consolidació d'algunes amistats decisives, del descobriment de la sexualitat. Marina, inconscient dels seus trets diferencials com a catalanoparlant i immadura sentimentalment, aterra en aqueix món com qui acabada de caure del niu i es veu immersa de sobte en una contesa de la qual es descobreix inesperada –i desbordada– protagonista.

La història, amb una engegada brillant i un bastiment argumental certament suggeridor, no acaba de reeixir del tot a causa dels traços excessivament esquemàtics amb què finalment és enllestida. Sembla evident que davant de qüestions com el racisme o qualsevol mena de feixisme no cal matisar massa les posicions i, per tant, no és difícil entendre que, empentada per un encomiable afany desgreujador, l'autora caiga en la temptació d'introduir-hi episodis de dubtosa versemblança –per exemple, les primeres compres als grans magatzems–. Tanmateix, potser hauria calgut ampliar la pale-

ta de colors a l'hora de definir els personatges tot eludint una polarització simplista i maniquea –Oliva, el poble / València, la ciutat; Marina i els seus amics antifeixistes/Santiago i la banda *skin-head*; la família/ la policia; Júlia, la professora «bona»/el director inhibit i incompetent– que li resta atractiu i credibilitat a la narració. Una credibilitat que l'autora tracta d'apuntalar amb la contextualització de l'argument amb la inclusió d'alguns esdeveniments recents i ben coneguts –l'assassinat de Guillem Agulló, la manifestació feixista de Russafa– però que guanyaria força amb la humanització dels herois –l'Enric, l'àvia, el pare–, amb una major complexitat dels personatges del bàndol contrari i deixant-hi, al capdavant, una mica més d'espai a la reflexió i una mica menys a l'adoctrinament.

Josep Vicent Frechina

Un joc de nassos de colors

L'últim premi de teatre infantil Xaro Vidal-Ciutat de Carcaixent és un text de Quim Canals (Barcelona, 1943) que intenta sensibilitzar els xiquets contra el racisme i la xenofòbia, amb una al·legoria, un pèl simplista, sobre l'ascensió del nazisme a Alemanya.

NASSOS, NASSOS, NASSIS

QUIM CANALS

IL·LUSTRACIONS DE FRANCESC SANTANA

COL·LECCIÓ «MICALET TEATRE», 18

BROMERA. ALZIRA, 2001

Un senzill i efectiu plantejament escènic serveix a Quim Canals per als seus propòsits: nassos de diferents colors identifiquen personatges que pertanyen a races distintes i que, en el cas dels nassos rojos i verds, conviuen pacíficament al mateix país. En un moment donat, i amb l'ajuda d'un industrial cobdiciós, d'uns seguidors cap quadrats i d'altres col·laboracionistes, Pit, un nas roig violent es fa amb el poder i condemna a l'ostracisme i a la injustícia a tots els nassos verds. No satisfet amb això, envaeix els països veïns fins que aquests s'alien i aturen l'avanç de l'exèrcit dels nassos rojos.

Com deia, un bon plantejament que, al meu parer, no obté els resultats esperats perquè el text és excessivament maniqueista. De manera que, el fons ideològic s'esvaeix en un, tal vegada divertit, joc de nassos de colors. No hi ha matisos, però, ni petits espais a l'emoció, ni tan sols un personatge ambigu que trastoque l'ordre preestablert i preconcebut on els bons (i les bones) reben la seua recompensa final i els dolents/les dolentes pateixen el càstig meregut. Les víctimes, doncs, aconseguixen vèncer el tirà i jutjar l'empresari –la condemna o l'alliberament del qual es deixa a l'arbitri del públic, proposant dos possibles finals a l'obra. Al tirà se

l'emporta –sense judici ni res– la mort: vol ser això una al·legoria de la necessitat de la revenja personal o institucionalitzada –la pena de mort– al més pur estil de Hollywood

Estem davant d'una obra fàcil de representar a l'aula perquè no requereix escenaris ni vestuaris complexos i perquè permet la participació de molts actors i actrius. No obstant això, és possible que els lectors de 9 anys –als quals, segons diu la contraportada, s'adreça aquest llibre–, degut a l'excessiva simplificació del tema, no s'adonen de la gravetat i de l'actualitat de la discriminació per raons de raça, cultura o religió. I és, precisament açò, el que, al meu entendre, pretenia l'autor, amb molta bona intenció i bons recursos dramàtics però resultats no tan bons.

Arantxa Bea

Didactisme versus qualitat literària

Tàndem edicions ha tret a la llum una nova col·lecció per als nous lectors on s'intenta conjugar la facilitació de la lectura amb un contingut literari atractiu per a l'infant. Els primers quatre números en són una bona mostra.

ROSEGÓ...

VICEN CÒRCOLES

IL·LUSTRACIONS D'ADA GARCÍA

COL·LECCIÓ «QUICO PÈL-ROIG», 1, 2, 3 Y 4

TÀNDEM. VALÈNCIA, 2001

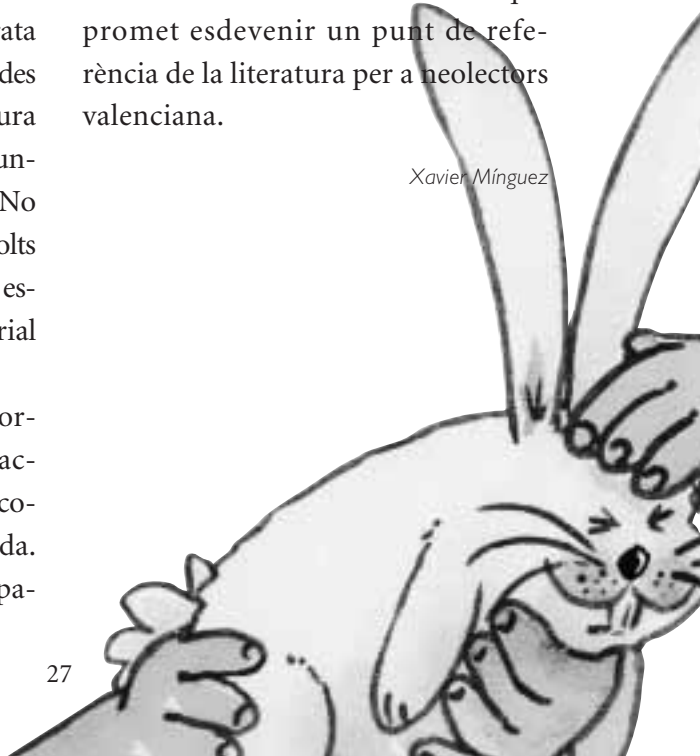

En la difícil lluita de les editorials entre l'excés didacticisme dels textos i la qualitat literària de les produccions, sens dubte, són els llibres destinats a l'educació infantil i el primer cicle de primària els que tenen una major dificultat a l'hora de contemplar les dues qüestions. Els llibres de neolectors, de fet, adoleixen sovint d'una càrrega de funcionalitat tan explícita que molts crítics no dubten a excloure tot aquest material de la definició de literatura infantil sense cap tipus d'embut. Des del nostre punt de vista i, des del punt de vista de l'editorial Tàndem -a jutjar per la seua trajectòria, aquesta polèmica encara està per tancar i ho demostren diversos materials que tracten de superar l'enfrontament. Probablement l'exemple més reeixit haja estat fins el moment la col·lecció «La rata Marieta», que ha batut rècords de vendes gràcies a una concepció de la literatura infantil creativa on és necessària la funció de l'infant i de l'adult lector. No sempre ha estat considerat així i en molts casos els llibres de la rata Marieta han estat utilitzats merament com a material de lectura.

El cas que ens ocupa sembla que corre el mateix risc ja que la seua redacció s'acosta encara més a un text escolar que la col·lecció abans esmentada. De fet, es destaquen en cursiva les pa-

raules més destacades de cada plana. Les petites històries sobre un conillet anomenat Rosegó i la seua vida a una escola són ben enginyoses ja que aconsegueixen amb molt pocs elements lingüístics establir les seqüències mínimes per construir un relat. Però és prou evident que, com en altres llibres d'aquesta editorial, les vertaderes protagonistes són les il·lustracions. Ada García, que ja ha demostrat la seua vàlua en altres llibres de gran qualitat, aprofita el seu domini del dibuix i de la tinta per oferir uns dibuixos molt atractius amb una utilització del color molt encertada. Així la seua labor gràfica complementa a la perfecció els textos de Vicen Còrcoles. En resum, un material de molt bona factura que promet esdevenir un punt de referència de la literatura per a neolectors valenciana.

Xavier Mínguez

MAX AUB

CRÍMENES EJEMPLARES

Ilustrados por: Ajubel + Alfredo + Arnal Ballester + Asun Balzola + Miguel Calstayud + Mariana Chiesa + Gumy Chómez + El Roto + César Fernández Arias + Miguel Callardo + Paco Címénez + Artur Heras + Alejandra Hidalgo + Isidro Ferrer + Isol + Ana Juan + Sean MacLaoi + Max + Micharmut + Pep Montserrat + Eduardo Muñoz Bachs + Javier Olivares + Carlos Ortín + Javier Pagola + Raül + Gabriela Rubio + Sergio Sanz + Santiago Sequeros + Silvestre + J. E. Urrutia Capó + Fernando Vicente

Morir de riure

«¡Ojalá se muriera! se dice de fulano en un momento preciso por distintos motivos». I qui de vostés no ha sentit mai ganes d'escanyar el veí que tocava la trompeta o el funcionari que li tancava la finestra quan arribava el seu torn? «No lo hice adrede. Fue más fuerte que yo», dirà Aub.

Observa Eduardo Haro Tecglen que *Crímenes Ejemplares* encaixa, de manera decisiva, amb el mal caràcter, fingit o creat, d'aquell Max Aub que ell va conèixer, capaç d'escriure uns relats «agressius, matissats per l'humor i per la ironia». En efecte, els crims sobre els que parlem naixen d'una diversió intel·lectual ja anunciada en *La verdadera historia de la muerte de Francisco Franco*, crim meditat i exemplar per excel·lència, amb què Aub falsificà la realitat i n'inventà una, de desitjada. Més tard, per a l'ocasió d'aquestes històries mortífers, fingiria confessions escoltades a Mèxic, Espanya i França, tot advertint-nos: «He aquí material de primera mano. Pasó de la boca al papel rozando el oído». Max Aub es mostra en aquesta obra com un mestre de la força del

CRÍMENES EJEMPLARES
MAX AUB
COL·LECCIÓ «ÚLTIMAS LECTURAS» I
ED. MEDIA VACA I FUNDACIÓ MAX AUB.
VALÈNCIA, 2001

llenguatge. Construeix el relat del crim des d'una economia narrativa sorprenent. No demades, el crim més breu diu: «Lo maté porque era de Vinaròs». També ho fa mitjançant el detall o creant una acció amb ritmes d'intensitats diferents en, a penes, un paràgraf. Brevetat i intensitat, doncs, són les principals receptes. També ho és, però, la deferència de deixar parlar les veus dels múltiples criminals: la nena que mata la germana per quedar-se amb els joguets de Reis, el personatge que no suporta més l'apegalós i suplicant venedor de loteria, l'autor del crim terapèutic-moralista que envia les víctimes a viure en un món millor per viure ell –siga dit de pas– més tranquil. Així doncs, «La maté porque le dolía el estómago», «La maté por no darle

un disgusto» o «¡Antes muerta! –me dijo– ¡Y lo único que yo quería era darle gusto!». Aub ens presenta criminals duts, en la majoria dels casos, a situacions límit: «el hombre, a veces, no llega solo a sus límites», dirà Max Aub. «Era tan feo el pobre que cada vez que me lo encontraba, parecía un insulto». «Todo tiene un límite» –afirma un criminal. I quasi alhora, el lector, exasperat i desprietat, remata el crim amb el seu consentiment: «Jo hauria fet el mateix» –s’escolta–, i coincideix amb Aub en què «les víctimes són innocents fins a un cert punt». I clar, el crim esdevé inevitable: «Lo mató porque le sacó de sus casillas».

L’editorial Media Vaca presenta ara una edició de *Crímenes Ejemplares* molt acurada, tant pel que fa a les il·lustracions com al format i a la disposició dels textos. Digna, per tant, d’aquell Max Aub tan atent sempre a la tipografia i al disseny. Un llibre seqüència, amb crims que se succeixen quan passem de pàgina: uns, sorgits d’una situació límit, d’altres, sospitats i, per últim, alguns minuciosament meditats. Amb aquesta nova edició de *Crímenes Ejemplares*, acompanyada d’il·lustracions colpidores, podem gaudir ara d’uns crims il·lustrats.

Lourdes Toledo

Fundación Tipográfica Neufville (1985) Logo

San Miguel de los Reyes fue construido en un periodo que con matizaciones adscribimos al clasicista. Alonso de Covarrubias aportó criterios plenamente renacentistas, su claustro sur un temprano ejemplo del hálito escurialense, sus escaleras principales una exhibición del arte de la cantería, la fachada de la iglesia los nuevos criterios compositivos y expresivos del mundo del retablo, el interior de la misma los nuevos sistemas de cierre, como la bóveda de cañón con lunetos y la cúpula sobre tambor, y una arquitectura rotunda de dimensiones monumentales sólo superadas por la catedral...

El edificio jerónimo es tratado como una unidad arquitectónica, artística, cultural y religiosa, pero inserta en el mundo material y espiritual circundante. Por ello, se abordan múltiples aspectos que participan en la acción de construir y vivir la arquitectura: los comitentes que la encargan, los artífices que la realizan; la obra, tanto en su componente constructivo y técnico como en el formal y tipológico; y las diferentes circunstancias en las que se produjo.

Biblioteca Valenciana

*Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma*

Destí de destins

Els contes de Txékhov deixen el regust amarg de les coses que mai no ocorren. Amb delicadesa formal i reflexió tètrica dobleguen els personatges –mancats d'esperit– a la mediocritat vital, abandonats a la nostàlgia d'una vida no viscuda, una vida que els passa de llarg.

CUENTOS

ANTÓN PÁVLOVICH CHÉJOV

SELECCIÓ I PRÒLEG DE JOSÉ MUÑOZ MILLANES

TRADUCCIÓ DE VÍCTOR GALLEGU BALLESTERO

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS», 11

PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2001

Com se sentiria vosté si li contassen el final d'un conte que a penes començava a llegir? Traït, sens dubte. I és que els millors contes busquen i troben en l'inici i en el final un efecte colpidor. Anem al relat de Thékhev, *Vanka*: «Vanka Zúkov, un muchacho de nueve años que tres meses antes había entrado como aprendiz en el taller del zapatero Aliajin, no se fue a la cama en Nochebuena». L'autor, d'entrada, ens fa venir un ai al cor. Per què un nen de nou anys no dorm la nit de Nadal?, ens demanarem. Si fem una ullada als finals dels contes de Txékhov, ensopegarem amb una pausa que ens deixarà en el buit d'una existència, com a la vora d'un penyasegat. No debades el crític nordamericà Harold Bloom ha escrit que es tracta de contes que «comencen de sobte i acaben el·lípticament». Thékhev, a més a més, volia escriure de manera que el lector no necessités explicacions de l'autor. «Les

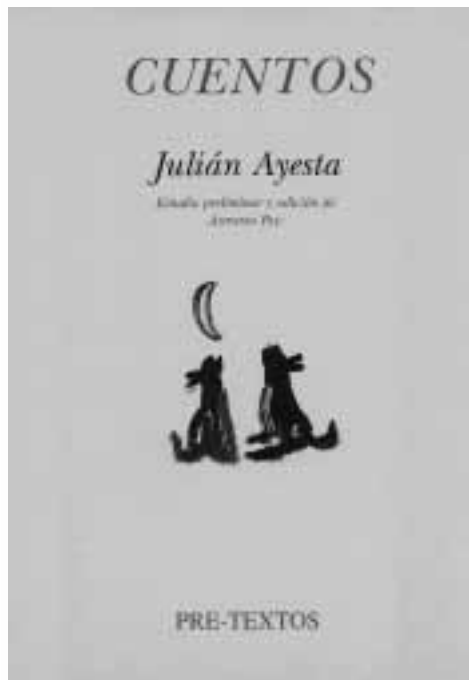
accions, les converses i les meditacions dels personatges han de bastar», predicava i feia. En aquest recull de contes trobem un feix de destins sense resoldre. Els protagonistes, entrebancats amb contrarietats més poderoses que l'impuls necessari per superar-les, deixen que la (dis)sort s'impose com un destí de destins. El pintor de «Casa con Desván» vol extirpar-se el cor del pit, de tant que li pesa, apenat per una vida que passa de pressa i banal al bellmig de l'espessor lenta d'un temps d'estiu. I és que Txékhov detura o accelera el ritme dels seus contes, com un rellotge que s'apodera del temps, paral·lel al fluir del pensament humà. I ho fa amb l'ajut dels protagonistes, que passen en la verdor de l'estiu de «Casa con Desván», que pugnen i baixen en «La novia» o que divaguen en l'estretor dels carrerons i l'abandó de lesavingudes de «La Crisis». També els canvis atmosfèrics sobtats dilaten o precipiten l'acció i modulen la tensió narrativa: el sentiment de por de Vasíliev, el protagonista de «La Crisis», transforma la blancor i lleugeresa de la neu en una amenaça fosca i aplastant en una. Es produeix, per tant, una subordinació de la línia narrativa a les oscil·lacions d'estat d'ànim d'un personatge central.

D'altra banda, com explica explica Muñoz Millanes en el pròleg d'aquest volum, hi trobem «personajes que viven en la zozobra ante la posibilidad que el mundo llegue a retirarles lo que parecía acababa de ofrecerles». Efectivament, el pintor de «Casa con Desván», en descobrir-se enamorat de Zhenia, dirà: «me asaltó el triste convencimiento de que todo en esta vida, por muy largo que sea, tiene su fin». No tots els relats, però, són tan fatalistes. Un horitzó esperançador, antídote per a l'alegria tràgica de la vida humana, s'entreu al final del llibre amb els relats «La Novia» i «El Estudiante». En aquest últim, la vida del jove que «zumbaba tristemente, como si soplara en una botella vacía», s'omple amb la força del desig i del temps. Ell, que se sap jove, «tan solo tengo veintidos años» –diu en el relat–, es deixarà finalment dur per un esclat il·lògic d'alegria impersonal i d'esperança racional, durant molt de temps continguts.

Lourdes Toledo

Queremos tanto a Helena...

Julián Ayesta (1919-1996) es un autor poco conocido que publicó en la posguerra su breve, halagada y única novela *Helena o el mar del verano*; en estos *Cuentos* se encuentran, esbozadas, las claves de su escritura: lirismo, humor y combinación de ensueño y realidad. El volumen incluye un estudio preliminar de Antonio Pau.

CUENTOS

JULIÁN AYESTA

ESTUDI PRELIMINAR I EDICIÓ D'ANTONIO PAU

COL·LECCIÓ «HISPÁNICAS», 504

PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2001

Los cuentos de Julián Ayesta son narraciones líricas alrededor de una anécdota mínima; más que anécdota, tan sólo una excusa –alguien, por ejemplo, espera, escucha la radio o asiste a un concierto o a una reunión– a partir de la cual, el narrador, siempre en primera persona, crea una situación en la que participan otros personajes, pero donde sobre todo interviene su imaginación. Uno de los mayores logros de Ayesta es, precisamente, esa manera suya de intercalar sensaciones y pensamientos interiores en medio de una conversación u otra escena y desvariar humorísticamente, en ocasiones casi surrealmente, hasta que de pronto regresa a la situación inicial –que tras su viaje mental nunca es ya la misma– y se acaba el cuento. Así sucede en varios relatos, como «La soledad», «La música», «El concierto», «La noche» o «La carta del Atlántico».

Humor y expresión del sentimiento en unos textos que evocan ambientes de los años cincuenta y definen personajes con sutileza y precisión: el tío Arturo –«católico anticlerical y republicano de orden»–; el maestro gramático que reformaba el lenguaje buscando onomatopeyas ontológicas; Pepita y Enedina, dos hermanas solteras que se habían instalado en Gijón, «buenas y serviciales, pero un poco pelmas» y, por supuesto, los niños y adolescentes de «¡Oh, fresas de mayo!»; de hecho, otro

de los aciertos de este autor es la recreación verosímil del lenguaje y el universo infantil: «Las personas mayores moralizaban derrochando dinero. Por ir a misa temprano un día de labor, nos daban tres perras gordas; por ir a buscar el pan en bici, una perra gorda (la bici hacía bajar el precio); por quedarnos una tarde sin baño llevando flores a la iglesia, cinco perras gordas».

Al mismo tiempo que Julián Ayesta desvela con ironía convenciones e hipocresías ancladas en la sociedad burguesa y acomodada de la época, la lectura actual de estos cuentos evidencia el machismo –la mujer es objeto precioso y adorado, pero, por supuesto, no entiende ni jota de nada que no sea mantener el hogar– y elitismo del narrador: se siente, por ejemplo, más «*desgraciado*» que su criada, la envidia y ve «claramente cuanta caridad hay en no haberle nunca hablado de poesía, ni de pintura, ni de música». Cuestiones ideológicas al margen –aunque todo es ideología, el tema, el estilo es ideología– este volumen descubrirá, como explica Antonio Pau en su estudio preliminar, un escritor preocupado por lo poético más que lo argumental, por la ligereza y la gracia –contrario a la gravedad y la melancolía– y por un lenguaje sencillo y limpio, sin retórica ampulosa y vana.

Arantxa Bea

Sota el signe de Germana de Foix

Assistim a una dolça florida de novel·les històriques d'autors valencians, que no resulta sinó la lògica repercussió de la tendència internacional –i que em perdone el cast senyor Harold Bloom– que ha fet ressuscitar, fins i tot, els *peplums* a l'estil de *Gladiator* de Riddley Scott.

EL TEMPS DE LA REINA COIXA

JOSEP VICENT MAROTO

COL·LECCIÓ «EL TÀVEG»

L'EIXAM. TAVERNES BLANQUES, 2001

Una volta establerta la legitimitat d'escriure –i de publicar– peces del gènere com a europeïtzació de la literatura escrita per valencians, podríem assenyalar *Els temps de la Reina Coixa* com una mostra honrosa de la complementació del gènere d'aventures amb l'històric. Fet i fet, aquesta obra de Josep Vicent Maroto –que ja publicà aquella sòlida *Dones i liris al voltant de les festes del sol*, que no ha tingut potser la repercussió que es mereixia– relata les aventures d'un aristòcrata valencià –inusualment modern en actituds i mentalitats– en l'àmbit mediterrani de la Corona d'Aragó sempre sota l'ombra malèvola de Germana de Foix, personatge insigne en la recent literatura catalana des que Josep Lozano la diseccionà a *Crim de Germania*.

Al voltant de les peripècies vitals i social d'un jove Joan d'Aimeric, l'autor traça un complex retaule, on recrea la complexa societat dels primers anys del cinc-cents valencià. Cal dir, però, que aquest retrat se'n ressent d'esquematisme i de l'aparició quasi forçada d'elements i de noms del col·lectiu cultural que avui constitueixen un referent de l'època (en aquest punt podem esmentar un divertit *lapsus calami* que apareix: baratar «béns» per

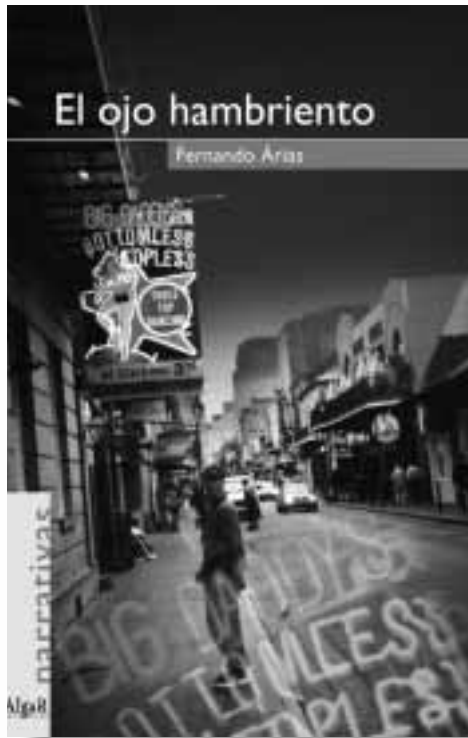
«vents» en el més famós vers de Jordi de Sant Jordi, «desert d'amics, de vents e de senyor» [sic]).

Minúcies a banda, J.V. Maroto ha sabut recrear els diferents àmbits socials –rural, urbà, cortesà i guerrer– on es desenvolupa la trajectòria del relat, amb un amplí ventall de personatges més o menys representatius –freres, aristòcrates, llauradors, etc.– fins i tot una visió inusual de les Germanies, des del punt de vista d'un senyor feudal bo. Cal destacar les difícils i aconseguides posades en escena de personatges complexos i poc assumibles (la pròpia Germana de Foix, per exemple) El to narratiu, al seu torn, és àgil i trepidant, digne de la millor novel·la d'aventures amb pinzellades clàssiques (un heroi jove amb recompensa en forma d'estimada, viatge iniciàtic o de desvetllament...) que ens recorda molt a aquell *Lleó l'Africà* de Maalouf. En definitiva, una magnífica novel·la d'aventures que no es pot deixar de llegir per la gran capacitat d'atracció que desperta. A més, els desenllaços inesperats –per realistes i versemblants– fan aquesta novel·la encara més estimable pel regust tirantià que ens desperta. Enhorabona, senyor Maroto.

Alexandre Navarro

Misterios, muertes y escritores perdidos

Un libro de acción donde el paisaje valenciano de la Albufera sirve de *background* para el protagonista del relato, un escritor que huye a los pantanos de New Orleans en busca de una inspiración que acabará por salirle demasiado cara.

EL OJO HAMBRIENTO

FERNANDO ARIAS

LXII PREMIO DE LITERATURA ALFONS EL MAGNÀNIM

COL·LECCIÓ «NARRATIVAS», 2

ALGAR. ALZIRA, 2001

El ojo hambriento es una de las pocas novelas de aventuras para adultos dentro del panorama editorial valenciano. Además tiene la peculiaridad de hacer aparecer ciertos paisajes valencianos como marco de una acción que luego se internacionaliza hacia otros continentes. El libro del autor valenciano Fernando Arias, premiado con el LXII Premio de Literatura Alfons el Magnànim, es la historia de dos escritores cuyas vidas se entrecruzan desde la infancia que comparten en el pueblo de El Palmar. Las envidias y los distanciamientos que el tiempo va provocando entre ambos se van superando a lo largo de la narración, en la medida en que uno de los dos, que trabaja como agente de seguros, se compromete personalmente en las averiguaciones de la oscura muerte del otro.

El autor se mete de lleno en el género de las novelas policíacas y de aventuras, género un tanto olvidado por los escritores españoles actuales, que parecen sentirse más cómodos en el ámbito de la novela intimista y autobiográfica.

El resultado es un libro correctamente contado, aunque también es cierto que a veces resulta un tanto ingenuo en el uso de algunos mecanismos narrativos. En este sentido, son un poco trampo-

sos los recursos a los sueños del protagonista, donde sí aparece la acción que echamos de menos en el resto de la trama de un libro de aventuras.

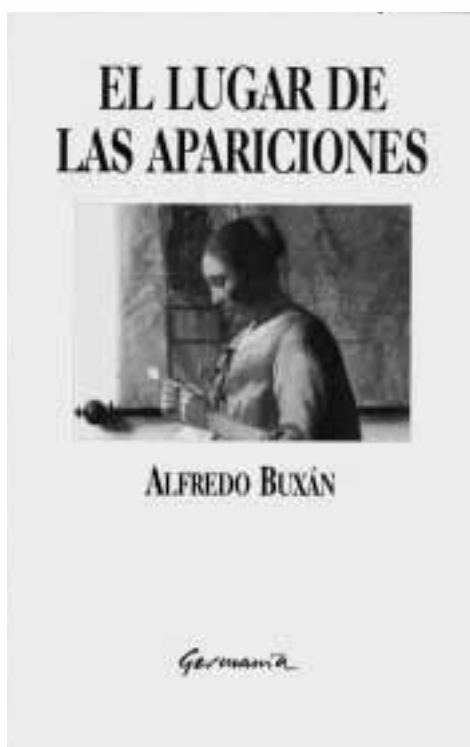
También se echa en falta una cierta profundización en la personalidad de los personajes, sin la cual no queda del todo claro qué es lo que mueve a éstos a actuar y a estar donde están. La ausencia de un trabajo más fino de descripción psicológica que dé vida a los personajes es sustituido por una caracterización un tanto estereotípica de los mismos. Así, los protagonistas del relato son presentados según sus rasgos más generales y prototípicos, quedando del todo ausentes de matices y peculiaridades propias.

Pese a todo, se trata de un libro correcto para los amantes del género de aventuras y de la literatura de evasión sin grandes pretensiones.

Vicente Abril

El lugar del amor

A raíz de la muerte de Mercedes, Justo Bermúdez su marido inicia un proceso de reflexión sobre el amor en el que a través de la memoria y recuerdos afloran los sentimientos íntimos, los sueños y las pasiones. La evocación se convierte así en un recurso para el protagonista del relato, que supera de esta manera la ausencia y el hecho de la muerte.

EL LUGAR DE LAS APARICIONES

ALFREDO BUXÁN

COL·LECCIÓ «EL UMBRAL», 3

GERMANÍA. VALÈNCIA, 2001

La muerte de Mercedes Velasco, lleva a su marido Justo Bermúdez a la evocación y el recuerdo, también a los sueños. El protagonista de esta historia hace un recorrido por su vida junto a la mujer que amó desde la adolescencia; el descubrimiento del amor, los desencuentros, la rutina de la convivencia, el lenguaje de dos cuerpos que se entienden y atraen, los silencios, la muerte que los separa, vida y amor... A través del contenido desaliento de su protagonista, el autor nos presenta todo un tratado sobre el origen del impulso amoroso, un auténtico homenaje al amor.

El lugar de las apariciones es un libro que abunda en el lenguaje poético, no en vano su autor ha escrito varios libros de poemas: *Legado de ternura* (Cuadernos de Cántiga Madrid, 1989), *Cantar de ciego* (Ediciones de la Banda Oriental, Montevideo, 1991) y *Liturgia de la heredad* (Cuadernos de Cántiga, Madrid, 1991). Un texto que se recrea en una especie de ensimismamiento, en la observación del interior, de manera muy gráfica, de tal forma que el lector tiene la impresión de estar recorriendo con una cámara un paisaje de sentimientos y sensaciones recónditas. Pese al corte intimista de esta historia, en la que destaca, sobre todo, la re-

flexión en torno al amor, Alfredo Buxán abunda también en detalles y descripciones que nos dan una visión de la España de los años cincuenta y nos remite a un tiempo, a unos lugares con los que el lector se identifica. Consigue, además, comunicar cierta tensión dramática a la historia y a pesar de que en el texto no hay prácticamente acción la lectura no se hace monótona.

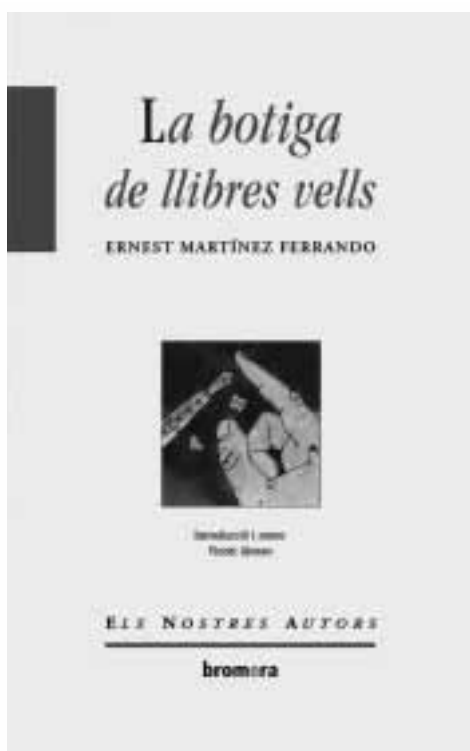
El autor utiliza un lenguaje bastante directo, poco preciosista y nada barroco, rico a la hora de transmitir impresiones, el ritmo es pausado y el tono reflexivo, rico en matices y detalles que hace que la lectura de esta historia sea ligera y entretenida. Alfredo Buxán nació en la provincia de la Coruña en 1950, en la actualidad vive en Madrid. *El lugar de las apariciones* es su primera novela.

Lourdes Rubio

Martínez Ferrando, cineasta d'autor

Els contes d'Ernest Martínez Ferrando posen de manifest l'herència que ens llegà aquest gran prosista i observador de la poesia de les coses. Un volum de relats de caire descriptiu on assaborim la depuració de l'estil i el gust per l'atmosfera lírica.

LA BOTIGA DE LLIBRES VELLS

ERNEST MARTÍNEZ FERRANDO

VICENT ALONSO (ED.)

COL·LECCIÓ «ELS NOSTRES AUTORS», 44

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

En Ernest Martínez Ferrando tots plegats vam perdre un gran cineasta a qui no li haurien calgut ni director de fotografia, ni director d'il·luminació, però sí algun ajudant de guió. L'obra d'aquest valencià que arribà al càrrec de director de l'arxiu de la corona d'Aragó tenia tot el que li demanem al cinema d'autor i que és, al capdavant, el que li exigim a un bon artista: que ens oferisca la visió inesperada o poètica de les coses. Els contes que apareixen a *La botiga de llibres vells*, en tot allò que deceben la nostra mentalitat d'impacients lectors del tombant de segle, ens alimenten espiritualment la mirada envers la bellesa quotidiana. I és que, tot i que en molts d'ells no hi passa res, res dramàtic o còmic com en els de Víctor Català o en els dels contistes americans d'ara, l'efecte únic pel qual lluità l'autor –aquest efecte final que busquen els contistes i al qual dediquen tot l'esforç de contenció– és la creació d'una atmosfera de lirisme. Com dèiem, el lirisme és tot sovint exagerat, afectat, insofrible a instants per a la nostra mirada de videoclip i és, en canvi, deliciós per al nostre *alter ego* assossegat i pacient. El director de fotografia de les històries que trobem a *La botiga...* percep amb gràcia la mirada fugissera d'una monja que descansa sota l'arbre amb les

seues companyes mentre elles contenen històries; el gest agònic del xiquet malalt que necessita que el deixen en pau en la seua introversió vital; la pàl·lida mà que deixa una rosa a l'ampit d'una finestra de pati de veïnes. Els enquadraments d'aquests contes, així com els filtres emprats –la malenconia, el misteri, la tristor...– pertanyen a un tipus d'art en vies d'extinció per a la major part de nosaltres. Són trossos d'un món que agonitza, hereus de la visió rural del temps on l'harmonia còsmica impedia que la llum trencara el seu trajecte est oest o els aliments foren desplaçats de temporada. Vull dir que, dins la llista de coses que la nostra escala de valors ha tergiversat cruelment, hi hauria molta de la filosofia que inclouen aquests contes descriptius, proses poètiques d'un paisatge humà digne i a l'abast de tothom. La contemplació com a gaudi dels sentits, l'espera com a treball de l'ànima, tot això i molt més que heu de cercar a les pàgines d'aquest llibre és el que el director, fotògraf i il·luminador d'històries Martínez Ferrando ens ha llegat. Caldrà que no desaprofitem aquest regal del nostre ascendent literat, i que l'acceptem encara que siga com una herència a benefici d'inventari.

Maite Insa

Crònica de la veritat oculta

La cara oculta de la lluna és una novel·la històrica, ambientada en els anys més foscos de la postguerra, que recupera de l'oblit la vida de dues famílies d'Almassora que pateixen les conseqüències d'haver perdut la guerra: fam, por, repressió, exili i silenci.

LA CARA OCULTA DE LA LLUNA

PASQUAL MAS

COL·LECCIÓ «LECLÈTICA», 76

EDITORIAL BROMERA. ALZIRA, 2001

La cara oculta de la lluna, l'última novel·la de Pasqual Mas, conta la història de dues famílies almassorines, els Bonaiguo i els Maganya, des del daltabaix que va significar la Guerra Civil fins a les acaballes de la postguerra, ja entrada la dècada dels seixanta, quan una certa bonança econòmica propiciada per la vinguda de turistes europeus i les seues divises van fer oblidar la fam, la misèria i les penúries que van patir les generacions que van viure les dues dècades següents a l'acabament de la guerra. El narrador, Gonçal Bas V, net de Gonçal Bas III i fill de Gonçal Bas IV, recupera de l'oblit les vides dels seus avis i pares, i assumeix el paper de cronista d'uns fets històrics que les persones que els van viure es neguen a evocar, acostumats com estan a acotar el cap i guardar silenci. El mateix narrador fa referència en més d'una ocasió a la tasca de recuperació de la memòria històrica que ha decidit emprendre. «Conte la història del silenci i esdevinc la memòria dels que no em conegueren ni em preveren i també dels que coneguí i mai no em contaren ni un bri perquè dia a dia s'esforçaven a oblidar...». Així doncs, un dels descendents dels protagonistes de la novel·la és l'encarregat de trencar el silenci, de

gratar la crosta opaca sota la qual s'amaguen els records, la memòria, la història de milers i milers de persones per tal de recuperar-la, de mostrar-la amb la cruesa que demana el realisme i assegurar-ne, d'aquesta manera, la supervivència. A partir dels silencis d'uns i les històries d'altres, el narrador aconsegueix omplir un buit històric i rescatar del passat la fam, la misèria, la por, l'exili, la repressió i el silenci que van envair les vides dels nostres pares i avis.

La cara oculta de la lluna és, doncs, una novel·la històrica que planta cara a l'oblit i trenca amb un silenci que amenaça de fer-se etern, perquè encara avui dia el patim com si fos un càstig immerescut que les generacions que ens han precedit s'han autoimposat.

Sergi Verger

El misterio del brazo amputado

Una noche, el guardián del acuario de una pequeña ciudad descubre que un tiburón vomita un brazo amputado. En torno a este pequeño misterio, Vicente Muñoz Puelles teje un entretenido relato en el que parodia con ingenio las novelas del género negro y analiza de forma alegórica algunas anécdotas históricas ocurridas en Valencia.

LA CIUDAD EN LLAMAS

VICENTE MUÑOZ PUELLES

COL·LECCIÓ «NARRATIVES», 3

ALGAR EDITORIAL. VALÈNCIA, 2001

A simple vista, y si nos ceñimos estrictamente a las definiciones del género, podría clasificarse *La ciudad en llamas*, última novela del escritor Vicente Muñoz Puelles, como un relato de misterio o género negro. En efecto, la historia que nos cuenta Puelles tiene muchos de los ingredientes de las novelas policíacas, consigue mantener la atención del lector al despertar su interés por desentrañar el enigma que plantea la aparición de un brazo que vomita un tiburón del acuario de la ciudad imaginaria de Volubilis, y la serie de restos humanos que van apareciendo por toda la ciudad en los días siguientes al sorprendente hallazgo.

En realidad, *La ciudad en llamas* es una narración muy especial, en la que el autor cambia completamente de registro con relación a sus obras anteriores. Lo que nos propone el escritor valenciano es todo un juego en el que combina dos variables: la parodia del género negro y la alegoría sobre determinados acontecimientos ocurridos en Valencia durante los primeros años de la democracia. El libro ironiza también acerca de Valencia ciudad y sus peculiaridades, presentándola como Volubilis una pequeña población situada en pleno Cuerno de África.

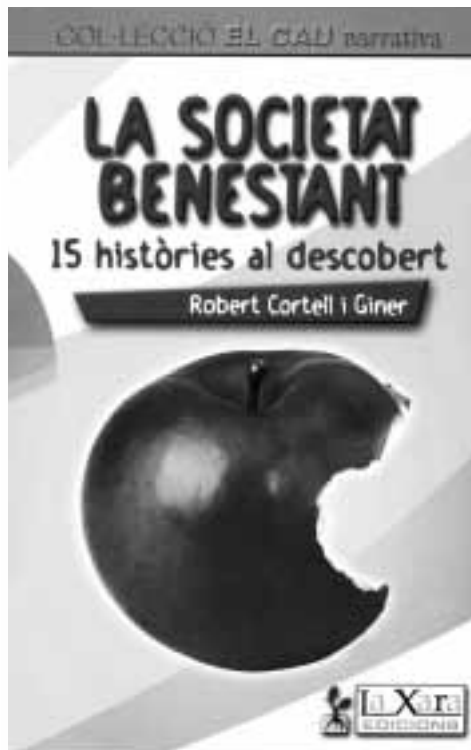
Muñoz Puelles retoma en esta historia la línea que viene siguiendo en sus colaboraciones en la prensa local en el último año, menciona incluso alguno de estos escritos como el del *Caso de la bañera*, un relato por entregas en el que el autor parodiaba los escritos de Conan Doyle con muchísima gracia. En este sentido, *La ciudad en llamas* es todo un ejercicio de estilo en el que el autor sale muy bien librado. La historia en sí resulta toda una rareza y aunque desde la primera página involucra al lector en el tono alegórico y la parodia, hay muchos detalles que nos demuestran que el autor va más allá del divertimento y que en lo que cuenta hay mucha más profundidad y reflexión de lo que a simple vista parece.

Un libro con mucha miga, de agradable lectura, interesante, en el que Muñoz Puelles demuestra una vez más su solvencia narrativa, su capacidad para crear personajes, ambientes, hilar argumentos y entretener al lector.

Lourdes Rubio

Un autor al descobert

Aquest és un recull de narrativa breu d'un autor desconegut al qual la premsa especialitzada a penes li ha dedicat dues línies, però de segur que sorprendrà el lector per la seua ironia i per la seua amenitat. Quinze històries dignes de ser descobertes.

LA SOCIETAT BENESTANT.
QUINZE HISTÒRIES AL DESCOBERT

ROBERT CORTELL I GINER

COL·LECCIÓ «EL CAU», 2

LA XARA. SIMAT DE VALLDIGNA, 2001

Un servidor assumeix que com a lector professional al llarg del temps ha anat adquirint tot un seguit de vicis, dèries i fins i tot trucs a l'hora d'encarar-se amb la lectura d'un llibre que posteriorment ha de ressenyar. Una d'aquestes dèries que tinc és la de pensar que, si un llibre apareix en una editorial xicoteta i una mica allunyada geogràficament dels centres culturals més importants del país, és que segurament l'obra no compleix amb uns mínims que la faria digna de publicar-se en editorials, diguem-ne, de més pes. Si a més l'autor, malgrat tindre una obra més o menys extensa, continua sent un desconegut, la cosa sembla pintar més o menys clara. Però no, en aquesta ocasió m'he equivocat de totes totes. *La societat benestant* és una petita joia de la narrativa curta valenciana, un llibre de lectura amena, irònic i mordaç, que posa en la picota la societat actual a través de quinze relats molt ben escrits.

Algunes de les narracions, la majoria, per la temàtica: ancians que resten oblidats per tot el món, obrers acomiadats del seu lloc de treball, malalts marginals, etc. que podrien ser qualificats de realisme social i, fins i tot, pamfletaris. Tanmateix, no ho són, per la manera amb què són tractats per l'autor.

Robert Cortell és un escriptor de Carcaixent que fins ara havia escrit (encara que no sé si els ha publicat) textos de teatre infantil i algun llibre de poesia. Amb la publicació d'aquest títol ens demostra les seues aptituds per a la prosa narrativa, i seria una llàstima que no continuara aquest camí, ja que de segur que, amb el temps, Cortell ens delectaria amb obres més ambicioses.

La Xara Edicions, i al capdavant Eladi Mainar, amb la seua tasca, humil, modesta, però ben estudiada, m'estan fent replantejar-me eixa idea, una mica estranya si voleu, que tinc sobre les editorials petites. El problema per a aquesta mena d'editors i per als lectors que ens veiem privats de petites joies literàries és que les distribuïdores i llibreries grans i petites facen un esforç i els dediquen un espai en les seues prestatgeries.

Manel Alonso

Confessions criminals

La taverna del Cau de la Lluna és una novel·la poblada per personatges inoblidables que semblen predestinats a conviure per sempre amb la tragèdia. Deu històries que, sense minvar gens la condició autònoma de cada relat, constitueixen un tot unitari.

LA TAVERNA DEL CAU DE LA LLUNA

VICENT USÓ

COL·LECCIÓ «VALÈNCIES», 5

TÀNDEM. VALÈNCIA, 2001

De bon començament, el darrer llibre de Vicent Usó, *La taverna del Cau de la Lluna*, pot semblar un recull de contes, deu relats amb narradors diferents que es poden llegir de forma independent. Però, a mesura que avancem la lectura, aquesta primera impressió, fruit de la precipitació i de la confiança cega en les aparences, perd la seua validesa inicial. De fet, tot i que cada relat té un final tancat i molt ben definit que li permet mantindre la seua condició autònoma, són molts els referents comuns i els detalls que comparteixen narracions diferents: des de referències espacials gairebé omnipresents al llarg de tot el llibre (la Vallera, l'aiguaneix del Perdut, la taverna del Cau de la Lluna, l'Oasi...), fins a personatges que tenen un paper determinant en diverses històries o que apareixen constantment en contes successius (el portugués, Fran i Salvador Sorribes, Lluís Arnal...). Així doncs, els deu monòlegs que conformen *La taverna del Cau de la Lluna* van enllaçant-se de tal manera que, finalment, el llibre acaba respirant un aire inconfusible de novel·la. Una novel·la polifònica, amb múltiples veus narratives, que demana un lector atent, actiu, que participe en la reconstrucció de les històries que els personatges ens conten de manera fragmentada i que siga capaç d'encaixar amb encert totes les peces que formen aquest trencaclosques literari.

A més, Vicent Usó té la capacitat d'administrar la informació amb l'habilitat dels millors escriptors de novel·la negra o de suspens, mantenint sempre l'interès del lector i motivant-lo per què continue endavant amb la lectura, delerós de descobrir tots els misteris que amaguen uns personatges marcats per la fatalitat i perseguits per la tragèdia: assassins confessos, víctimes, fugitius, treballadors explotats, empresaris cobdiciosos, etc. De fet, la presència d'una crueltat constant, d'una ombra tràgica i fatalista que plana per sobre dels personatges, és també un altre element cohesionador que confereix al llibre un caràcter unitari.

La taverna del Cau de la Lluna és, en definitiva, una novel·la coral disfressada de recull de contes. Un grapat d'històries perfectament travades que es complementen i convergeixen per a compondre un retaule netament novel·lesc que dóna compte del bategar comú d'un poble sense nom, que només existeix en la imaginació del seu creador. Una novel·la, doncs, de paisatges muntanyosos en perill, d'amors i passions al límit, de velles llegendes esquinçades per l'oblit, de morts violentes i inexplicables, de confessions inconfessables i, sense dubte, una de les propostes narratives més interessants i originals dels darrers anys.

Sergi Verger

Agonitzar amb els mots

Les albes és el monòleg d'un home a qui la vida ha castigat durament. Ell, el protagonista, pretèn fer-ne un cant a Forever, amb qui descobrí l'amor, a Sola, la poetessa maleïda i Vega, el darrer sospir que li queda de vida. Però allò que ens aclapara del llibre és l'estil.

LES ALBES

LINDA LÊ

TRADUCCIÓ D'ANTÒNIA PALLACH

COL·LECCIÓ «VALÈNCIES», 6

TÀNDEM. VALÈNCIA, 2001

Cada vegada que ens posem en mans de Linda Lê caiem morts, víctimes d'un estrany i poderós lirisme de ràbia adolescent, d'acomodació en la malenconia, de visió tràgica dels éssers. La primera transgressió és que siga precisament una autora qui parle per boca d'un jove, fracassat de la vida, si el fracàs és tot el contrari de l'èxit, i si l'èxit consisteix a no estar mai sol. Després coneixerem que l'home és l'orb que ha trobat una raó essencial per a viure, la tendresa del tacte de Vega, la darrera fada dins l'existència del monologador desgraciat. Vega ve després de Forever, la petita anorèxica que conegué quan era adolescent, la que son pare adorava, però no prou com per fer-la venir a la vida. Dins la ment del que parla en aquesta novel·la, hi ha poques coses no tràgiques per pouar del passat angoiçant. El mateix lector agonitza amb els mots, penja de la corda del quimono, obre la boca per respirar dins la metàfora, cerca els pocs moments de joia que l'autora deixa anar dosificats, i que s'esborren amb la rapidesa de la petjada damunt l'aigua, amb la rapidesa amb què la pols cobreix les ditades del corredor de la mort on habiten els éssers de Linda Lê. Ella parla com ara us parle, però en la veu de

l'home extasiat davant la bellesa que és patrimoni dels covards, dels covards que se suïciden, i parla amb l'amargor amb la qual l'hem coneguda a *Lletres Mortes*. Lê és l'autora de la frase que empeny una altra frase, la que contempla els pous de l'existència des de tots els forats, des de totes les albes que en res no la il·luminen. Amb la mitja cara i la mitja cortina dels cabells que ens mostren les fotografies de Linda Lê, mai no sabrem si té dret a intoxicar la nostra felicitat d'històries perverses entre pares i fills que, contràriament a la resta de la humanitat que coneixem, mai no es perdonen mútuament les faltes. No sabrem si, per tal de perpetuar la bellesa de la metàfora, té dret a sacsejar-nos de manera brutal tot dibuixant uns éssers quasi monstruosos de tan humans, quasi angelicals de tan escabrosos. En aquest discurs bellament travat de comparacions, abocat sense reserves a la metàfora, tècnicament perfecte, doncs, només trobem a faltar una alenada d'aire fresc, d'optimisme vital, el que potser s'entreu al desenllaç de la tràgica novel·la o el que imaginem, en el fons, latent dins les vides d'aquests orfes d'il·lusió. Perquè tothom no pot ser tan desgraciat a tothora.

Maite Insa

Como una baraja de cartas

Los desafortunados, aparecida por primera vez en 1969, es la cuarta de las novelas del desaparecido escritor inglés B.S. Jhonson. Jhonson, un autor hoy en día olvidado, contó con el beneplácito de autores como Burgues o Becket y su obra aún hoy goza de actualidad y vigencia.

LOS DESAFORTUNADOS

B.S. JHONSON

NUMA EDICIONES. VALÈNCIA, 2001

Advierte B.S. Jhonson en el interior de la caja que guarda su novela: «Esta novela consta de veintisiete partes provisoriamente unidas bajo un envoltorio prescindible. Las partes primera y última están señaladas como tales; las otras veinticinco fueron pensadas para ser leídas en orden aleatorio. Si los lectores prefiriesen no aceptar el orden aleatorio en que reciben la novela, antes de leerla podrán disponer las partes en cualquier otro orden también aleatorio». La advertencia, de entrada, podría dejar desolado a un lector poco paciente y conservador. De hecho Jhonson hizo de buena parte de su brillante carrera literaria una proclama contra el conservadurismo formal de la literatura contemporánea hasta el punto que su «experimentalismo» le llevó al enfrentamiento con sus colegas.

Según el prologista de Jhonson para esta edición, Jonathan Coe, en *Los desafortunados* se dan cita los dos compromisos fundamentales del autor, «innovación formal y verdad rigurosa» que se alían en «una obra literaria extraña, poderosa y cautivadora». Coe acierta a dar una explicación a la intención de este controvertido autor a la hora de presentar su novela en el interior de una caja y con los capítulos presentados a la manera de una bara-

ja de cartas. Jhonson, y según su prologista, pretendió reflejar el carácter azaroso de la memoria, la falta de estructura del recuerdo y la recepción de impresiones. El autor además consideró que lo aleatorio entra en conflicto directo con la técnica del libro encuadrado y de ahí la presentación final de *Los desafortunados*.

Siguiendo a Coe, nos enfrentamos a una novela en la que los temas centrales son la fragilidad y la desintegración descritos en un tono de «una melancolía agitada e interrogadora». Un autor influenciado según el crítico anglosajón por la prosa de Becket. Jhonson se revela en *Los desafortunados* como un escritor de intensidad, preciso y detallista tal vez por la influencia de su profesión de periodista, emocional. Concluye Coe, «En su momento, a lo sumo, se concedió al inclasificable libro de Jhonson una especie de respeto mascullante, atemperado por una palpable, apenas disimulado desdén por su pretensión de originalidad. Ahora, espero, podemos considerarlo como algo más, mucho más que un raro retoño del experimentalismo de los sesenta. Es un libro único y maravilloso: un clásico de su época y de la nuestra».

Francesc Viadel

La mort i la primavera

L'any 1956 Ana María Matute va publicar *Los niños tontos*, que aplega aquests contes tan simbòlics com poètics. Ara Media Vaca els reedita en un volum que il·lustra Javier Olivares en només tres tintes: blau, negre i blanc, els colors de la malenconia i de la mort.

LOS NIÑOS TONTOS

ANA MARIA MATUTE

IL·LUSTRACIONS DE JAVIER OLIVARES

COL·LECCIÓ «LIBROS PARA NIÑOS», 8

EDITORIAL MEDIA VACA. VALÈNCIA, 2000

Los niños tontos que publica Media Vaca en la col·lecció «Libros para niños» (¿llibres per a xiquets?) no és un volum per a infants. O sí. Diuen que el formen contes curts on la crueltat, la soledat, la pena, la gelosia, l'abandonament de la infantesa apareixen crua-ment i amb el to trist dels epitafis. Però si el llegiu tot seguit, tot seguit, conte a conte, és un llarg poema èpic dels bandejats per la societat. Els protagonistes són xiquets, perquè la infantesa no ha deixat de ser encara el territori de les grans mancances. L'autora potser ens dóna una explicació al desencís del llibre en una conferència que oferí a Mèxic el 1982, molts anys després de publicar per primera vegada *Los niños tontos*: «mi infancia transcurrió, en su mayor parte, sumida en el desamor y en la soledad». L'editorial ha optat per transcriure al final del volum aquesta conferència de l'autora, com una manera de justificar la crueltat física i psíquica dels contes que acabem de llegir. No calia. Ana María Matute hi empra un to que ens recorda una obra pòstuma de Rodoreda on la força poètica i simbòlica esborra qualsevol intent de donar *sentit* semàntic a la novel·la. La poeticitat dels contes de Matute travessa aquells mateixos camins: explota la infantesa com un món cec (sovint

els protagonistes es queden sense ulls), solitari (la resta de la gent els dóna l'esquena, quan no els agredeix) i simbòlic (els xiquets no hi moren: simplement s'esfumen, volen, esdevenen una cosa etèria). Al microcosmos rodoredià, els xiquets eren tancats dins els armaris mentre els grans marxaven al bosc. Per damunt de tot, Matute sent un desig de recreació en la paraula i en la malenconia, que és sempre un territori adient a la literatura. S'instal·la còmodament en la frase que se'ns enganxarà als dits i dóna densitat lírica a cada petit relat. Olivares pren el relleu d'aquesta poeticitat en uns dibuixos que ens deixen enfonsats a la cadira perquè, com ell mateix diu, «de la infancia no conservo un recuerdo especialmente bueno».

Maite Insa

Terror de tall classicista

Perfum de Tenebres és un petit recull de narracions de terror destinades al públic juvenil. L'autor tarragoní, Emili Gil, ha aplegat en aquest volum algunes de les seues peces escrites des de 1995 i que han estat premiades amb Els Lluïsos de Vila-real, el Josep Trenchs de Vilallonga del Camp o Les Roses de Vilanova i la Geltrú.

PERFUM DE TENEBRES

EMILI GIL PEDREÑO

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 3

BROSQUIL. VALÈNCIA, 2001

Les narracions de *Perfum de Tenebres* gaudeixen d'un cert aire classicista. De fet, Gil veu de les fonts narratives de sempre, dels Poe i Lovecraft, tot defugint, però, aquell terror d'inspiració hollywoodiana que ens envaeix. L'escriptor, segons el prologista Albert Calls, «parteix de la convicció que hi ha uns temps primordials, que continuen tenint la seua vigència, malgrat que els temps que bufen no acompanyin aquesta creença». «Algunes de les generacions actuals –continua Calls– no podran gaudir com ho hem fet nosaltres de la lectura de clàssics com els *Mites de Cthulhu* o *Les muntanyes de la follia* lovecraftians (...) I no podran gaudir-ho perquè tenen la imaginació adormida, perquè ignoren que més enllà de la trista i dura realitat quotidiana del xip (plena de microinformàtica fins a ofegar-nos) s'alcen móns imaginaris que cal anar a cercar perquè la vida sigui molt menys avorrida». Emili Gil, a més, juga amb avantatge en el sentit de ser un coneixedor de primera mà de les fonts de les que veu. Així, a penes fa dos anys, publicava unes traduccions i resums de les obres de Charles Baudelaire, Howard Phillips, Lovecraft i Edgar Poe, aplegades sota el títol d'*Idees per als* escriptors, en l'editorial Oikos-Tau. El

també escriptor i periodista Albert Calls adverteix que *Perfum de tenebres* «es mou en els paràmetres del gènere –fantàstic, fantacientífic, romàntic, nigromàntic...» i que les seues narracions «dibuixen una segona realitat de les coses». En l'actualitat l'escriptor taragoní Emili Gil treballa com a periodista i edita la revista *Lovecraft magazine*. Gil va ser, des de 1992 fins a l'any 2000, secretari de l'Associació de Joves Escriptors en Llengua Catalana. El llibre de Gil forma part dels primers títols de la editorial Brosquil, el darrer projecte valencià en el món del llibre. De moment, dins la primera col·lecció d'aquesta editorial, darrere de la qual hi ha un bon grapat d'escriptors de l'Horta Nord, han aparegut els llibres *Històries de la frontera* de Pasqual Mas, *Hem fet el Tourmalet* de Vicent Marçà i *El pes mosca* de Vicent Pallarés i Porcar. Aquest últim premiat en el prestigiós certamen de literatura eròtica de La Vall d'Albaida.

Francesc Viadel

Els cànons i els canons

Una gran novel·la de Joseph Conrad –més que gran, enorme: 532 pàgines– es tradueix al castellà per primera vegada. Es tracta d'una impecable edició de Miguel Martínez-Lage i del segon títol de Conrad dins d'aquesta col·lecció de clàssics universals.

SALVAMENTO

JOSEPH CONRAD

COL·LECCIÓ «NARRATIVA CLÁSICOS»

EDITORIAL PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2000

Estupefacte m'he quedat després d'haver llegit aquesta novel·la i «El doblón del capitán Ahab», un article del suplement cultural *Babelia* (11-VIII-2001) en què Arturo Pérez-Reverte elogiava la literatura de Conrad i s'hi sentia identificat. Servidor ha digerit *La tabla de Flandes* i *Salvamento*, per exemple, i la veritat és que no hi troba cap semblança –excepte el desagradable assumpte de les nombroses pàgines que, amb el cor a la mà, els sobren a totes dues obres. *Salvamento*, subtitulada *Novela de amor en las aguas someras*, és bàsicament això: una història d'amor (entre el capità Tom Lingard i la senyora Travers) que s'esdevé ahora que el primer ha de dur a terme una missió de salvament d'un seguit de persones –entre les quals hi ha la segona– en «tierra de malayos», que diria algú. Martínez-Lage n'ha fet una edició ben acurada, com se'n veuen de ben poques en qualsevol editorial valenciana, i tant el pròleg com la polidesa del llenguatge o les notes a peu de pàgina –escasses i necessàries– palesen un treball molt més que correcte. Alguns errors puntuals («El estólido y prudente marino pareció ver, y menos aún oír, lo que se dice nada»; «vida y pensamientos [...] dedicadas»; «Se nos hecha la noche encima») no serveixen per enterbolir gens ni mica l'excel·lent resul-

tat global. A més, Martínez-Lage ens informa que Conrad va trigar vint-i-tres anys a enllestir aquesta novel·la, que té un títol original, *The Rescuer*, potser aplicable a la figura de colós fracassat de «Rey Tom», aquest Lingard gairebé omnipresent i que es pot encabir en el repertori dels grans arquetips masculins de Conrad. Lamentablement, l'elaboració que acompanya el protagonista no es pot comparar ni amb la de molts personatges secundaris (com ara el senyor Travers –l'altre vèrtex del triangle amorós–, un ésser que se'ns hi presenta com a reiteradament odiós i que recita frases de l'estil de «lo peor de mi esposa es que sus locuras nunca pueden parecerse a las de las personas con quienes por naturaleza se relaciona») ni amb una acció decididament lenta -i a més bastant complicada de seguir per a mi. A mitjan novel·la no vaig poder evitar somriure en veure que a Lingard i a mi ens passava el mateix: «Se sintió como el nadador que, en pleno esfuerzo sobrehumano por alcanzar la orilla, percibe que la resaca lo arrastra a mar abierto». Com ens passa a tanta gent a l'hora d'enfrontar-nos a una gran part del cànnon literari o, en resum, a tot allò que se suposa que hauríem de fer o de ser.

Felip Tobar

El rerafons freudià a prova

Josep M. Morrerres (Barcelona, 1952) és professor i escriptor. Ha conreat gèneres diversos, des de la narrativa eròtica a la novel·la històrica o juvenil, i és autor de *Cinc lais*, *Més enllà de Chiapas*, *Pell bruna* i *A la recerca d'Angèlica*. Amb *Sense malícia* va guanyar el Premi Vila de Teulada de 2000.

SENSE MALÍCIA

JOSEP M. MORRERRES

PREMI VILA DE TEULADA, 2000

COL·LECCIÓ «LLETRA NOVA», 8

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

Josep M. Morrerres ens presenta en aquest llibre dues històries de personatges incapaços de trobar una relació de parella a l'ús que hauran de furgar en el passat per tal d'assumir llurs peculiars maneres d'estimar. Els personatges d'aquestes històries comprenen que tothom porta una màscara per tirar endavant i estalviar-se problemes, però en el moment en què aquesta es torna pesada i els asfixia, llavors cal traure-la i mostrar-se tal com són o, almenys, sota una altra màscara més lleugera de portar. El personatge principal de «Sense malícia» entén perfectament sota quina màscara haurà de viure i decideix seguir amb la seua singular ficció de la realitat, en canvi, a «Mar de fons» la protagonista, menys experta en la vida, encara haurà d'aprendre del passat per comprendre el present.

A «Sense malícia», de sobte, la Tània Martí, filla de la Karen, una antiga nú-

via del director de cinema Adrià Grau, truca a la porta d'aquest «llop solitari» per tal de demanar-li consell i que li ajude a realitzar el desig de ser actriu. La jove de setze anys, s'instal·la a casa d'Adrià, un home vora la quarantena que, tip d'aventures fugisseres, ha passat a trobar més engrescadora i apassionant «la conversa amb Homer, Virgili, amb Dant i Ariosto, amb Cervantes i Borges». L'Adrià no està per perdre el temps i es revolta contra l'èxit llamener que converteix els homes en «gili-pollas integrals» que, segons ell, tan abundosos són en la seua professió. Amb Tània a casa, Adrià s'enamora d'ella, però en un viatge de feina s'assabentarà d'un fet que li trastocarà la vida i li caldrà prendre una determinació cabdal que posarà en risc la seua felicitat i la de la jove.

A «Mar de fons», Alba s'ha guanyat un gran respecte al seu treball en una agència de publicitat i n'està orgullosa, de com ho ha aconseguit. A l'oficina els cal un informàtic que coordine les computadores i ella ha recomanat l'Albert, un xicot «tancat a la seua closca que no s'havia assabentat» de com d'inaccessible era ella –segons llurs companys– i intenta conquerir-la. L'Alba descobreix que ell acaba de divorciar-se i tira endavant l'amistançament fins

que ell li fa entendre que, si ella no duu a bon terme les relacions amb els homes és perquè té alguna mena de problema amb ells. És aleshores quan Alba farà memòria i analitzarà el perquè del seu comportament.

Per damunt d'aquestes històries sobre les relacions de parella hi ha la necessitat de llevar-se les màscares i d'assumir amb llibertat el que veritablement fa feliç almenys un dels dos de la parella. A «Sense malícia» és l'home, perquè la xica no resta informada de qui és i, per tant no té llibertat completa, i a «Mar de fons» el problema passa per entendre el passat. Al mateix temps que s'analitzen les relacions de parella, també es troben presents en les dues històries l'explicació de com les relacions amb els pares determinen les eleccions sexuals a la maduresa, d'ací que un cert rerafons freudià sure en les dues narracions.

Pasqual Mas i Usó

Confirmació d'una veu essencial

L'obra de Francesc Rodrigo indaga en els motius essencials de l'experiència humana. Com en la millor poesia contemporània, el seu és un llenguatge que qüestiona els propis límits, atent a validar-se com a eina d'expressió i coneixement. Una de les propostes més sòlides de l'actual poesia valenciana.

Hi ha una poesia que es construeix a base de salts bruscos, de viratges imprevistos, de canvis de to i intensitat, de temes i recursos. L'aventura sovint hi és substituïda per l'autocomplaença de la troballa gratuïta i la superficialitat de qui viu massa atent a les veus exteriors. La de Francesc Rodrigo (Mislata, 1964), tanmateix, respon des de bell començ a la imatge dels cercles concèntrics que dibuixa una pedra llançada a l'aigua o, millor, a la dinàmica de l'espiral: manté viu el nucli incandescent de la inspiració i s'eixampla en extensió i saviesa. Hi ha una unitat essencial en la seua obra que es confirma en aquesta cinquena entrega i que no vol dir monotonia ni redundància, sinó que es vincula amb la naturalesa reflexiva dels poemes i –rara qualitat en els temps que corren– a una voluntat de construcció literària, autoexigent i global.

La poesia de Rodrigo beu de les fonts de la millor tradició simbolista. Amb la recurrència d'alguns símbols, amb mecanismes d'autoreferencialitat (poemes i llibres propis hi són al·ludits sovint) i altres estratègies de continuïtat de la veu poètica, Rodrigo conforma una atapeïda xarxa de relacions. *Àmfores de foc*, l'últim anell que ha traçat la pedra sobre l'aigua, eixampla la maduresa i els guanys de l'itinerari. L'home

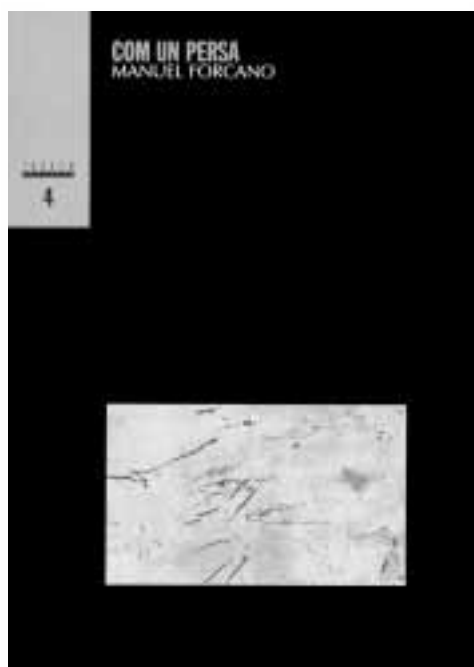
AMFORES DE FOC
FRANCESC RODRIGO
PREMI CIUTAT D'ELX DE POESIA 2000
COL·LECCIÓ «POESIA TRES I QUATRE», 105
TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

solitari que s'acara al món, des de la seua tallaia de silenci i nocturnitat, i que amb la paraula escandalla les profunditats (aquàtiques) de l'experiència per traure'n eixes *àmfores de foc* que justifiquen l'esforç de la recerca... En aquest llibre l'autor reprén els motius marins que ja eren essencials en *L'hoste perfecte* o *Navegacions*. Però el que llavors era viatge horitzontal ara es resol en les profunditats, on el poeta-bus cerca l'obra del terrissaire que sobreviu a les tempestes i els vaivens de les ones. La poesia de Rodrigo és un cant entusiasta a la vida que coneix les lleis de la consumació, l'inútil destí de les nostres vides, i s'afirma –com a tot arreu– en la voluntat de sostreure's a l'efímer o insignificant. Construït en sis parts, el llibre ateny els moments àlgids en seccions com «L'absent» o la magnífica «La rosa del dia». Acabem dient que *Àmfores de foc* confirma una de les veus més sòlides de l'actual panorama poètic valencià, sorprenentment no inclosa en cap de les darreres antologies. Però això són unes altres calces. Farà bé el lector de submergir-s'hi tranquil·lament i passar per alt aquesta darrera qüestió.

Manel Rodríguez-Castelló

En la frontera

La poesia de Manuel Forcano es mou en el territori fèrtil i creatiu de les fronteres. Els poemes del seu llibre *Com un persa*, publicat en la col·lecció de poesia de l'editorial Tàndem, se situen en la frontera entre la modernitat i el classicisme, entre la cultura occidental i el món oriental.

COM UN PERSA
MANUEL FORCANO
COL·LECCIÓ «POESIA», 4
TÀNDEM. VALÈNCIA, 2001

Forcano és bon coneixedor del món oriental, ja que treballa com a professor d'hebreu i d'història del Pròxim Orient Antic a la Universitat de Barcelona i es dedica també a la traducció de lírics hebreus al català. Les referències al món oriental o al món clàssic, per tant, no són anecdòtiques ni accidentals, com ocorre en alguns poemaris actuals, ja que aquest classicisme o aquesta *orientalitat* no només apareixen al títol o al paisatge descrit en molts dels poemes, sinó també en les fonts i influències de la seua poesia, però sobretot, i això és el més important, es tracta d'una actitud lírica: la concepció poètica que impregna tot el llibre amb l'ideal de recerca del paradigma clàssic de la bellesa. Açò ho podem comprovar en el poema inicial «Poètica», que situa clarament quina és la intenció de l'autor, elaborar una poètica personal i universal alhora, actual i clàssica (la referència a Heròdot és ben significativa).

Després d'aquest poema inicial el llibre s'estructura en dues parts: «De memòria (19 poemes) i Domus Aurea (27 poemes)». El títol d'aquesta primera part concideix amb una de les temàtiques fonamentals del llibre: la memòria o el record. L'altra temàtica també destacable és la de l'amor.

El poeta recorda i ho fa sense nostàlgia, amb la saviesa de recordar ja sense dolor, sabedor que a través de la bellesa, és a dir, mitjançant la creació poètica, hom es pot defensar de la fugacitat de la vida. Per això, trobem en els poemes de Forcano el desig de retindre el temps, en els seus poemes batega la immediatesa de l'instant, l'instant viscut i recordat, l'instant viscut en solitud o el fragment de temps il·luminat per la llum de l'amor. Per això, per defensar-se de les urpes del temps, per retindre la memòria, alguns dels seus poemes semblen sagetes llançades des de la profunda solitud de l'escriptura contra el temps, amb l'objectiu –ingenu– de ferir la memòria, de fer sagnar el temps. Potser el poeta intueix que, per travessar la frontera voraç i devoradora del temps, l'única possibilitat és la paraula, la poesia. En aquest sentit són significatius els versos finals del llibre: «És bandera negra en plena nit/el poema, però així mai no serà/silenci el cant ni la paraula muda».

La secció de la segona part «Postals sirianes» serveix d'exemplificació del que hem comentat en les línies anteriors. En aquests vuit petits poemes trobem la narració d'un viatge i es tracta també d'una intensa història d'amor, un intent del poeta de retindre amb poemes com instantànies o postals, no és el paisatge allò més important, sinó els sentiments viscuts, es tracta de fixar en paraules el temps, de traduir en matèria poètica, sensacions, imatges i sentiments.

Ja per concloure, cal indicar –com assenyalàvem a l'inici d'aquesta ressenya– que els poemes de Forcano se situen al bell mig de diferents fronteres per enunciar-les i travessar-les: entre l'orient i occident, entre la paraula i el silenci, entre el record i la memòria, o el dolor i el plaer... I això en permet realitzar una lectura múltiple i canviant dels seus poemes. Tan canviant com les llums i els colors que tenyeixen els seus versos. En definitiva, aquest és un llibre bell, ja que és un apassionant càntic a la vida i una inesborrable lliçó d'amor. En la seua poesia l'autor s'aproxima a la profunda saviesa de qui pot escriure sobre la memòria i és capaç de crear bellesa a partir del dolor del temps perdut, amb poemes plens d'una intensa llum plena de vida. Aquesta és la suggerent proposta poètica de *Com un persa*.

Francesc Rodrigo

Les farses d'Histrió

El mim del mag és un recorregut per diverses propostes poètiques, molt diferents tant en la forma com en el contingut, on l'autor juga a la farsa il·lusionista dels mags, al mateix temps que reivindica la llibertat de pensament i la no submissió als dogmes.

EL MIM DEL MAG

JOSEP MIR

COL·LECCIÓ «ALFAMA», 22

AMÓS BELINCHÓN. VALÈNCIA, 2000

Mantenir una postura de pensament lliure i enfrontada als dogmes vigents va portar, fa quatre-cents anys, el filòsof napolità Giordano Bruno a la foguera, després que no només no renunciara a les seues idees, sinó que s'hi reafirmara davant la Inquisició. I això ve a tomb del recull *El mim del mag*, on Josep Mir no només fa un homenatge a l'italià en el poema «Desesperació i mort de Giordano Bruno» sinó que tot al llarg del poemari va deixant petges d'aquesta postura vital. Un tema que reprén en «Pentateuc», en preferir l'ídol al Moisés justicier que el va fer bocins, l'expatriació entre acusacions de fals profeta a viure en un país de donzelles i vídues.

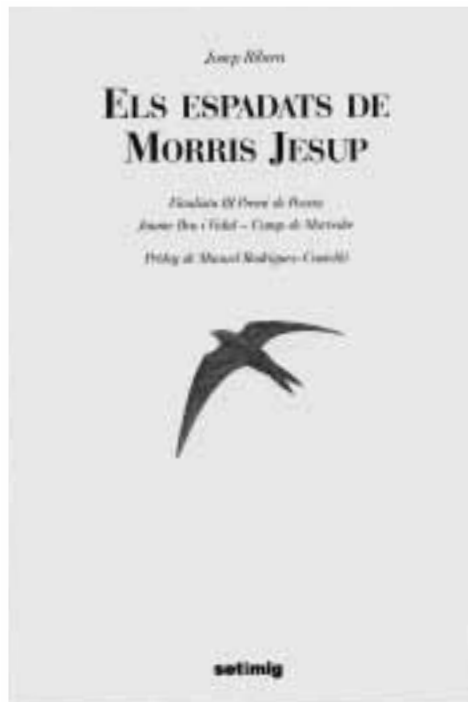
El poemari s'obri amb un comentari a les paraules del també filòsof italià Pico della Mirandola: «el poeta mostra tan sols l'escorça dels misteris a la plebs mentre reserva la medul·la del seu veritable significat per a esperits més perfectes i elevats». Unes reflexions amb què l'autor sembla convidar-nos a veure el vestit nou de l'emperador en aquest recull que, més que no un llibre amb un únic fil conductor, sembla aplegar diferents exercicis poètics de procedència també diversa. L'exotisme i la sensualitat estan molt presents en les diferents parts, on es conjuguen des

de les noves rimades del «Romanç del Príncep de Palla», fins els sonets d'«El defici de la Princesa» que, des del seu captiveri, canta l'estimat que ha marxat a les batalles. També hi trobem ecos de la poesia àrab («Nostàlgica mort a Medinat al-Turab») i referències constants a la mitologia clàssica, amb la recreació de mites com el d'Àrtemis i Acteó («no fou terrible, com vol dir l'autor. / Contra tot pronòstic vaig gaudir la dea. / (...) I això dels cans és fals»). A l'estil renaixentista, Mir situa l'individu en el centre del treball intel·lectual que la pràctica poètica implica. Però això, per a l'autor, significa en definitiva imitar-se —«car no saps fer cap altra cosa»— imitar l'ambigu raonar del mag i el seu mim, ser l'actor i l'únic espectador d'aquesta imitació.

Pere Calonge

El gel roent del desig

Cap Morris Jesup és el punt més septentrional de les terres àrtiques. Unes terres joves geològicament i a la vegada plenes de gels eterns, com el desig que canta Ribera en aquesta obra, sempitern i ple de força.

ELS ESPADATS DE MORRIS JESUP

JOSEP RIBERA

FINALISTA DEL III PREMI DE POESIA JAUME BRU I VIDAL

COL·LECCIÓ «POESIA», 34

7 I MIG. BENICULL DE XÚQUER, 2000

Josep Ribera, que ja havia publicat anteriorment un poemari (*Alba lasciva*, 1994), pren en *Els espadats de Morris Jesup* un tema tan antic com actual: el desig. I el desenvolupa a través de fértils símbols que recullen sobretot la força de la natura, no una natura qualsevol sinó la natura de les terres de l'Àrtic: verges, joves i d'una fredor capaç de cremar.

La força del glaç, un gel roent que amera l'esperit de l'autor i una certa enyorança del temps on aquesta fiblor no existia (potser la infantesa i per això el poema «El malson de Peter Pan» o, potser, quan el desig era plenament correspost i satisfet) són els eixos del llibre. Les tres parts en què apareix dividit: «La prehistòria», «Udol de tardor» i «La incertesa del desglaç», ens presenta una evolució *in crescendo*. D'un temps més tranquil i ja perdut, marcat clarament pel primer vers del llibre («He estat bandejat del paradís»), a un final explícit i brillant en el poema enprosa «Metafísica del desig» on l'autor ens revela la seua aposta vital per una vida ferida pel desig com a condició absoluta perquè siga plena vida: «Creiem que el cel és el paradís. I vanament el cerquem sense saber que és la infinita absència del desig: un estat d'ataràxia inabastable. Jo sempre he viscut a l'infern...» La utilit-

zació d'un imaginari simbòlic molt personal marcat per la geografia del gel caracteritza aquesta obra que té una gran unitat interna només afeblida per l'aparició d'un parell de poemes escrits en anglés, potser únicament justificables per la tasca de l'autor com a traductor d'aquesta llengua i tal vegada com un intent d'*univesalitzar* l'obra. Els grans espais oberts, les regions inhòspites, la força tel·lúrica, els animals salvatges i solitaris es converteixen perfectament en escenaris i imatges del desig roent, en ocasions eròticament concret i, altres vegades, només anhel intangible però igualment punyent. El pròleg de Manuel Rodríguez Castelló resulta força interessant i ens proposa una interpretació dels textos molt suggerent.

Jordi Sebastià

Una mirada en l'espill

Amb aquest volum de poesia Josep Lluís Roig presenta el seu cinquè recull de versos, recull que manifesta una passió per la lírica de tall clàssic amb el decasíl·lab com a protagonista. Una poesia que s'interroga sobre algunes veritats elementals del nostre món

OASI BREU

JOSEP LLUÍS ROIG

COL·LECCIÓ «LA POESIA DE TÀNDEM», 3

TÀNDEM. VALÈNCIA, 2001

A causa de la seua extensió, el vers decasil·lab s'ajusta a les frases i al ritme de la prosòdia habitual. Per això la veu que canta els versos d'aquest *Oasi breu* crea un univers poètic que ens és transmès a un ritme monocorde, com una conversa, o, més ben dit, com un monòleg al més pur estil clàssic. L'autor recull, des del punt de vista formal, la tradició que arranca dels trobadors provençals i els antics poetes italians i, com ells i molts dels poetes catalans, en fa el vers preferit, i únic.

El llibre s'estructura en quatre parts que palesen una intenció unitària, com si d'un sol text es tractés. Una trentena de poemes amb un inici i un final marcadament intencionats: «Nàufrag de tot» (pròleg), «Oasi breu», «Anecdolari» i «Epíleg».

Els versos del pròleg presenten el subjecte, la mirada que obri les finestres per guaitar, el naufrag de tot, el nadador sumit en un silenci (o un «insilenci») de piscines quietes que, malgrat el seu somni estèril, encara malda per trobar la llum, eixe «arbre nou, nascut d'algun badall / fet en l'esclat i en l'oblit de la vida». A la segona part, que inspira el títol general, en canvi, aquesta mirada esdevé l'espill de tot allò que hi ha a l'altra banda de la finestra. Es converteix en un reflex d'allò que veu i, amb un to més pro-

saic, ho mostra al lector. S'hi manté l'afany esperançador, l'optimisme moltes vegades a desgrat de la pròpia veu. Llegiu el poema «Oasi breu» (sens dubte el més emblemàtic): «Perquè li cap el món als ulls i té / un niu de sols enllà de la mirada / és que imagina, tot redó i blau / un món millor: si no existeix l'oasi / l'inventa de nou: només pel seu somrís / jo em donaria tot».

L'«Anecdolari» vol ser el retrat de les veritats quotidianes, dolces però no eternes, com ja apunta la cita inicial, que esdevenen amargues com el món que envolta els immigrants, els cors exiliats de la seua terra, els peus dels qui sempre són lluny, dels qui se'n van a un demà imprevist, i dels qui escapen perquè han trobat el joc massa fet, calculat, tancat. És aquesta part la que conté versos més durs i on l'autor obri el ventall de totes les contradiccions, els dubtes i els mots rebels contra aquestes veritats indefugibles. Els quatre poemes de l'epíleg tanquen el recull de nou amb l'esguard sol de l'home sol, de l'home que mira encara per la finestra, de l'home cansat que ha recorregut tot un desert i es troba erm, com a l'inici del viatge. Potser el miratge d'aquest oasi, breu, li ha donat una guspira d'esperança, un alè de vida.

Begonya Mezquita

D'allò poètic a allò pictòric

Poesia visual valenciana és una antologia bilingüe a càrrec de José Carlos Beltrán i Bartolomé Ferrando. S'hi recull l'obra de setze valencians que exerceixen, des d'experiències i nivells de compromís molt diferents, de *poetes visuals*.

POESÍA VISUAL VALENCIANA

JOSÉ CARLOS BELTRÁN I BARTOLOMÉ FERRANDO (ED.)

COL·LECCIÓ «PROÍS», 6

RIALLA EDITORES. CHIVA, 2001

S'ha dit de vegades que la poesia, en tant que imperi de les figures senyeres de l'imaginari (la metàfora i el símbol, especialment), és un registre on el llenguatge –la literalitat– ve a trobar-se amb les representacions més directament plàstiques. En realitat, una metàfora –etimològicament, un sentit que va més enllà d'ell mateix– és un menut i delicat mecanisme de rellotgeria on la literalitat de la llengua es projecta de seguida, en la ment de qui l'acull, en un feix de significacions indeclinablement visuals. En aquesta línia, parlar de «poesia visual» és gairebé una redundància. I tanmateix, no és precisament un gènere que haja disfrutat del conreu majoritari, fins fa ben poc. El camí heroïcament pioner del mordaç i insubstituïble Joan Brossa hi ha fet molt, per descomptat. Entre valencians, és precisament Bartolomé Ferrando –un dels antòlegs del present volum– qui més ha maldat per reivindicar aquest art inevitablement fronterer.

Poesía visual valenciana/Poesia visual valenciana és un opuscle dissenyat amb un bon gust remarcable i suficientment representatiu dels conreadors actuals del gènere. Hi tenen cabuda des de figures històriques com l'esmentat Ferrando a autors que ja destacaven en els

darrers anys per la seua inclinació visualista, com el poeta insectívor de Castelló de la Plana Antoni Albalat. En el volum es poden trobar també des d'autors clarament influïts per l'hègira brossiana, amb la seua ironia alfabètica i les operacions de desconstrucció lingüística (com Pere Avilés, Manel Costa, María Jesús Montía o Francisco Pérez Belda), a propostes on l'elaboració plàstica és més elevada (com pugua ser el cas de José Carlos Beltrán o Carmen Major). Tanmateix, aquesta distinció no pressuposa necessàriament un ordenament jeràrquic o un prejudici qualitatiu.

Al capdavall, fer poesia visual és utilitzar un alfabet per a constuir-hi mons més enllà del diccionari. En aquest volum, un grapat de creadors ens hi fan somiar, i el nivell paga la pena. No podríem demanar res més.

Victor Cotlliure

Geografía de la vida

Se recogen en este volumen una selección de poemas en los que el autor se explaya sobre su sentir personal acerca de la muerte, el silencio, los vacíos, las ausencias y, en general, sobre el sentir de su geografía personal de la vida.

SED ADENTRO

HUGO MUJICA

COL·LECCIÓ «POESIA», 501

PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2001

Quizá sea el poema que da título al libro, «Sed adentro», el que mejor define esta colección de versos del argentino Hugo Mujica. Poemas en los que los elementos naturales, la lluvia, el viento, el agua, la luna, la noche, el bosque... son una referencia a las ausencias, los olvidos, el camino, la muerte, el silencio o el vacío. Poemas profundos, sinceros que pese a la seriedad de los asuntos que aborda no nos invaden con sensaciones angustiosas, tristes. No hay pesadumbre en ellos, más bien un tono reposado, tranquilo y reflexivo. *Sed adentro* transmite cierta serenidad, evoca, en definitiva, el fluir de la vida.

Se recogen en este volumen treinta y siete poemas breves en extensión como si de *haikus* se tratara, pero llenos de intensidad. Poética de sensibilidad, en la que destaca su discurso transparente, accesible, de ritmo irregular, pero de una cadencia y un ritmo interno muy personal. La poesía de Hugo Mujica está despojada de retórica y florituras ornamentales estéticas, sus poemas son limpios, equilibrados, directos.

Poemas como «Ofrenda», «Hasta azularse», «Vislumbre» o «Partida a Partida» reflejan de forma muy clara la opción poética de Mujica que destaca,

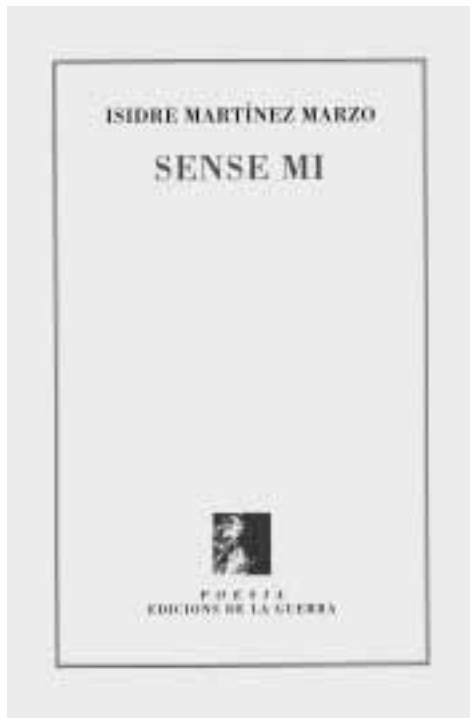
sobre todo, por la desnudez formal, un rasgo que le confiere además de llaneza un peculiar sentido de plenitud. En conjunto, los poemas recogidos en *Sed adentro* son toda una incursión por la geografía personal y el devenir de la vida que el autor transmite con gran claridad y pulcritud.

El autor de *Sed adentro* nació en Buenos Aires en 1942. Ha residido en Estados Unidos, Francia y otros países europeos. Ha colaborado en gran número de prestigiosas revistas americanas y europeas, cursó estudios de Bellas Artes, Filosofía, Antropología filosófica y Teología. Es autor de más de quince obras entre poesía y ensayo y ha escrito también numerosos libros en colaboración con otros autores. La editorial Pre-Textos le ha publicado con anterioridad otros libros de poemas, *Para albergar una ausencia* (1995) y *Noche abierta* (1999).

Lourdes Rubio

Tot cercant el nord

Isidre Martínez Marzo (València, 1964), poeta i traductor de M. Hopkins i Dylan Thomas, ha publicat *La casa perduda*, *Inici de les hores*, *Himnes*, *L'altre encara*, *Camí de tornada*, *La tristesa de Sòcrates* i *Els adéus*. Amb *Sense mi* cerca en el poema la instantània dels moments vitals que l'han impressionat.

SENSE MI

ISIDRE MARTÍNEZ MARZO

COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA», 43

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2001

En poc de temps Isidre Martínez Marzo ens ha lliurat tres excel·lents poemaris, *La tristesa de Sòcrates* (La Magrana, Barcelona, 2000), volum compostat per quaranta sonets (ja utilitzats al seu primer llibre *La casa perduda*, 1987) al voltant dels aspectes més «sòrdids de la condició humana» i escrits en versos blancs sense rima tancats per una cobla a l'estil d'Ausiàs March; *Els adéus* (Edicions 62, Barcelona, 2000) format per una quarantena llarga de composicions breus que connecten formalment i temàtica –sobretot per la visió de la natura i la relació amb l'home– amb el tercer i últim poemari publicat enguany titulat *Sense mi*.

Sense mi és un llibre que busca despullar-se de la retòrica complicada per tal de presentar de manera elemental els moments quotidians que l'han portat a escriure. Els poemes esdevenen una mena de polaroids que abracen el creixement vital del poeta, però també el pas del temps, els colors de les hores dels dia, o la relació de les persones amb la societat. La poesia d'Isidre Martínez Marzo és una poesia neta que cerca retenir els instants més impactants en el present de cada poema, ja es tracte de fets circumstancial («plovina a cànters»), existencials («viure és veure morir»), transcendentals («la fi de les paraules /

em sobreviu»), polítics («Me cague en Súnion»), tradicionals («les bruixes es pentinen») o tendres («Anit tenies son / i jo et vetlava»).

Tot i que formalment *Sense mi* segueixca el cànon japonès del *haiku*, només modificat amb un estrambot de dos versos en els que obrin i tanquen els cinc llibres que conformen el poemari, també és cert que culturalment el món àrab hi és present, sobretot per referències a llibres com *El collar de la coloma*. Però també la tradició occidental hi és, en considerar Súnion bressol de la democràcia, que ja aixecà com a símbol a seguir un altre gran escriptor de *haikus*, Carles Riba, encara que als poemes d'Isidre Martínez Marzo es presente com un emblema trepitjat pel la incompetència política dels que defensen la democràcia falsejant-la. Els poemes d'Isidre Martínez Marzo respiren l'aire de la immediatesa com si les paraules agafaren al vol el sentit d'allò que metafòricament han passat a significar. De la percepció del fet a l'esberrany i a la factura final del poema sembla que no s'haja alterat res, i d'ací la frescor i la netedat dels poemes, i amb eixe «Entusiasme. / Ni paraula a paraula / calla la vida».

Pasqual Mas i Usó

La via valenciana

Ernest Lluch

recerca i pensament

editorial afers

La peripècia econòmica valenciana

La via valenciana d'Ernest Lluch es va publicar el 1976. L'autor hi proposava un nou paradigma per explicar el procés econòmic valencià. Ara s'acaba de reeditar afegint-hi un altre text de Lluch i incloent-hi, a més, una introducció i un important «Epíleg» de Vicent Soler sobre el que ha passat en l'economia valenciana des de la data d'aparició de *La via valenciana* fins el moment actual.

El 1980 Ernest Lluch escrivia que *Nosaltres els valencians* (1962) se-para la història de la

nostra prehistòria. I, més endavant, afirmava: «la gran virtut de les aportacions fusterianes és que permeten avançar i aprofundir en el que suggerixen, i això, sortosament des de l'angle social i econòmic».

El 1976 Ernest Lluch es podia trobar ja en condicions d'aprofitar els resultats de les seues recerques i les dels seus companys i deixebles. El resultat va ser *La via valenciana*. Aquesta obra va constituir la primera *mise au point* de la història econòmica valenciana des de la Il·lustració fins a la seua data de redacció. No es tracta, però, d'una *història* neutra, asèptica, *professoral*, sinó que hi trobem un permanent intent d'explicació i interpreta-

LA VIA VALENCIANA
 ERNEST LLUCH
 COL·LECCIÓ «RECERCA I PENSAMENT», 13
 AFERS. CATARROJA, 2001

ció basat en les noves dades de què disposava. Era, per això, no sols una síntesi teòrica

que posava en relleu el paradigma –«la via»– del desenvolupament econòmic del País Valencià. Tenia –té–, a més, un agut caire polèmic, ja que «La via valenciana» s'oposava al model que Fuster havia construït en el seu llibre. Ho feia, frontalment, amb les dues tesis socioeconòmiques i polítiques de *Nosaltres els valencians*: el País Valencià havia perdut el tren de la industrialització i reposava, bàsicament, en una estructura agrària. En conseqüència, no hi havia hagut tampoc una burgesia. Ernest Lluch, en canvi, o en contra, sostenia que hi ha hagut una base industrial a partir del XVIII sense la qual no hauria estat possible el procés de creixement de la indústria valenciana

a partir dels anys seixanta. Per tant, calia afirmar la presència d'una burgesia que manava, que comptava amb un quadre de personatges tan actius com Campo, Ciril Amorós, Navarro Reverter i, fins i tot, Teodor Llorente... Però què en deia Fuster dels nous plantejaments que contestaven les seues tesis centrals? És clar –recorda Lluch– que no negava ja la industrialització que s'havia posat en marxa després d'escriure el seu llibre. Mantenia, però, les seues posicions –com assenyala Lluch–, pel que feia al passat. Més encara: pel que feia al present industrial s'interrogava fins a quin punt era autòcton, valencià, i fins a quin punt la nova burgesia era una burgesia nostra. Es va equivocar, Fuster, en mantenir la tesi del poc pes que havia tingut la indústria valenciana, o simplement va exagerar la seua apreciació? Lluch és formal en aquest punt: hi havia, al País Valencià, un «fil industrial» que, com tracta de fer veure, «s'allarga sempre». Quan sembla que no hi ha antecedents, una simple recerca els demostra. El lector, però, no pot deixar de preguntar-se si un «fil» en realitat –i això és el que compta, en el fons– és un teixit. O si aquest «fil» era, més aviat, un conjunt de «fillets» solts. Afirmar, per exemple, com fa Lluch (pàg. 158) que les joguines d'Ibi (que comencen el 1906) «tenen

el seu antecedent en les caixetes d'anar a costura a aprendre lletra» és una exageració. O un tret d'humor. Això era pura artesanía i prou. Remarquem, també, que hi ha passatges, tant en l'obra de Lluch com en l'epíleg de Vicent Soler en què s'assenyalen moltes mancances i buits, moltes contradiccions, inhibicions i desajusts estructurals en el camp mateix de la petita i mitjana empresa –la que ha constituït i constitueix encara la base de la indústria valenciana.

En qualsevol cas –i doctors té l'escola valenciana d'economistes per a filar el fil– aquesta reedició és molt oportuna. Si *La via valenciana* va significar en el seu moment una aportació rigorosa i fecunda, ara ho pot ser per reexaminar, aprofundir i ampliar el coneixement del passat i per plantejar, com ho fa Vicent Soler en el seu llarg i documentat epíleg, la nova problemàtica que s'ha obert cara al futur.

Josep Iborra

Apenas había terminado la guerra civil cuando Max Aub concibió el proyecto de una serie de novelas en las que, con decidida voluntad testimonial, iba a retomar el camino de la novela histórica, como tantos otros escritores españoles de su tiempo, atraídos por una especie de hipnosis colectiva, de fijación en ese crucial episodio. Para él, esa guerra que desembocó en la derrota de sus ideales políticos y sociales, y en la pérdida de su hogar, su ciudad y su patria adoptiva se convertirá en una persistente obsesión.

El presente ensayo aborda el estudio de la obra de Blasco Ibáñez desde puntos de vista totalmente nuevos o tan solo esbozados por algunos críticos. José Mas y Ma Teresa Mateu ponen de manifiesto la trazazón coherente de un mundo narrativo rebotante de pasión y de belleza que, aunque tiene sus cimientos en el siglo XIX, erige lo mejor de su arquitectura en pleno siglo XX.

Biblioteca Valenciana

*Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma*

L'Azorín, polític i intel·lectual

Davant la idea reiterada pel mateix Azorín que ell només era un observador de la política, en aquests assajos es planteja la seua intervenció en la política i es posa de relleu el seu paper com a intel·lectual durant el primer terç del segle passat.

AZORÍN, LA CARA DEL INTELLECTUAL
ENTRE EL PERIODISMO Y LA POLÍTICA

JOSÉ FERRÁNDIZ LOZANO

COL·LECCIÓ «AMALGAMA», 26

ED. AGUA CLARA-I.A.C. JUAN GIL-ALBERT. ALACANT, 2001

Els vuit assajos de què consta el volum de Ferrándiz Lozano formen part de comunicacions ja donades a conèixer entre 1992 i 2000, que ara, reunides, ens permeten aprofundir i considerar un aspecte de gran rellevància com és la faceta d'intel·lectual en Azorín, sobretot, entre els anys 1904 i 1935. Un període clau, en què va escriure un poc més de la tercera part dels seus articles de política.

Entre aquests assajos, ens trobem l'Azorín de 1905, quan acaba d'escriure per a *El Imparcial* la sèrie «La Andalusia trágica», que suposà, per la crua exposició que féu del conflicte andalús, l'expulsió d'aquest periòdic. Per a Ferrándiz, l'estil periodístic tan innovador d'Azorín en aquests articles pot considerar-se una innovació i un precedent de les tècniques del nou periodisme que, a partir de 1962, Gay Talese, féu popular des dels Estats Units. Aquest estil només tornà a manifestar-se en les cròniques de França enviades a *ABC* en 1918 amb motiu d'un viatge d'Alfons XIII. També s'hi analitzen les cròniques que envià des d'aquest país pel que fa a la participació dels Estats Units en la Primera Guerra Mundial.

S'hi planteja la participació d'Azorín en la política activa i la intervenció en la premsa defensant (en el diari *ABC*) unes postures explícites al costat del conser-

vadorisme, així com s'aborda la seua «militància» en les files de Maura i De la Cierva i també el seu pas en diversos mandats com a diputat imposat. Ferrándiz deixa ben explícita fins a quin punt arribava la seua vinculació amb la política i com acceptava o es deixava manipular al servei d'una causa per via de la seua estreta relació amb els conservadors i la seua utilització del caciquisme més pur. L'any 1923, amb la dictadura de Primo de Rivera, Azorín també és protagonista d'unes actituds molt personals: accepta el règim en un principi, però l'eludeix llançant-se a experimentar amb les avantguardes i acaba qüestionant-lo poc abans de l'adveniment de la República, a la qual s'adhereix, per a perplexitat dels suposats antics correligionaris.

Al capdavant, ens trobem amb un volum ineludible, precís i crític en tot ell. El treball de Ferrándiz posa molta llum en la llarga i complexa personalitat d'un Azorín gens alié a l'època tan canviant que li tocà viure. Amb els grans mèrits de l'obra azoriniana literària a banda, potser per a explicar-nos-lo ara com a intel·lectual caldria tenir encara en compte el pensament de Julian Benda, tan clarividenc pel que fa a la «traïció dels intel·lectuals» des del passat ençà.

Vicent Berenguer

Revisar el futur

El passat segle XX va ser especialment pròdig en moviments intel·lectuals i artístics llançats a imaginar i preveure el futur. Aquest llibre els recorda amb bones dosis d'ironia i d'estima.

GALAXIAS ROBADAS

THE CRY PROJECT

COL·LECCIÓ «VIVA LA REPÚBLICA», 3

NUMA EDICIONES. VALÈNCIA, 2001

Galaxias robadas és un producte de la factoria The Cry Project, composta per un grup de periodistes i dissenyadors preocupats per demostrar la interacció de les diferents branques de la cultura i de l'art i la seua influència sobre la societat. Amb aquestes premises, resulta lògic que el llibre es presente com una mostra interdisciplinar. A més dels textos que, a manera de reportatges-narració, ens assabenten de la visió de futur que va caracteritzar cada dècada del segle passat, hi ha també obres plàstiques (fotografies, muntatges, objectes) creades específicament per al llibre i encarregades d'obrir cadascun dels deu apartats. De fet, en cada apartat trobem una mostra d'alguns invents i esdeveniments crucials del segle xx. També dels llibres, pel·lícules o productes musicals que influeixen decisivament en la visió de l'avenir de la societat occidental.

El resultat no és una recopilació exhaustiva, tal com aclareixen els autors, sinó un llibre molt amé, ple d'informació, amb narracions que capten l'atenció del lector i, a més, perfectament dissenyat i il·lustrat amb unes fotografies a tot color de gran qualitat. *Galaxias robadas* aporta moltes dades per a explicar el desencant d'una societat que, durant les primeres dè-

cadetes del segle xx, es va sentir seduïda pels avanços de la tècnica i que ben prompte es va veure sacsejada per unes guerres especialment mortíferes gràcies, entre altres elements, a aquella mateixa tècnica. De la imatge d'un futur ple de robots i màquines on l'home pràcticament no faria una altra cosa que manar, es passa a la percepció de l'avenir com una etapa fosca i plena d'amenaques. Les màquines, en principi aliades, es converteixen en destructores i la ciència i la tècnica, abans tan ràpides, sembla que no corren prou per solucionar els grans problemes de la humanitat. Del triomfalisme del inicis del segle xx es passa a la visió desencantada o irònica de les últimes dècades. De tot això i molt bé, parla *Galaxias robadas*, un llibre més de Numa Ediciones que la situa entre les empreses més interessants del nou panorama editorial valencià.

Jordi Sebastià

Re-significar la modernidad

Neus Campillo articula en *El descrèdit de la modernitat* una pluralidad de reflexiones en torno al actual debate modernidad-postmodernidad, subrayando en el mismo la polisemia y la ambigüedad de significados de los citados términos.

EL DESCRÈDIT DE LA MODERNITAT

NEUS CAMPILLO

COL·LECCIÓ «ASSAIG», 3

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. VALÈNCIA, 2001

El descrèdit de la modernitat de Neus Campillo, publicado este año por la Universitat de València constituye un profundo análisis sobre el debate modernidad-postmodernidad, a la vez que ofrece un enfoque de la modernidad, comprendiéndola como una actitud crítica más que como un período histórico, aportando así una jugosa reflexión sobre las causas del «descrédito de la modernidad».

La autora, profesora de filosofía de la Universitat de València, realiza un meticuloso análisis conceptual en la primera parte del ensayo, escapando de toda reflexión simplista y recurrente que arrastre al descrédito a la modernidad; la polisemia y la ambigüedad son los rasgos que definen este polémico concepto. De igual manera, se desmarca, en el actual debate, de la visión historicista que comprende tradición, modernidad y postmodernidad como secuencias temporales y que reduce la modernidad a un período que coincide con la Ilustración.

Toda esta confusión conceptual se debe a la errónea identificación, por parte de algunos pensadores contemporáneos, entre humanismo e Ilustración. La distinción entre ambos conceptos es la clave para entender la modernidad en su sentido más amplio; el humanismo comprende al ser humano como el núcleo del conocimiento y la acción, mientras

que la Ilustración supone un cuestionamiento sobre el ser humano, su saber y sus actos. Entender la Ilustración como *el ethos* (l'actitud) de la modernidad nos ayuda a calibrar el sentido de las críticas que se vienen haciendo.

Este último trabajo de Neus Campillo profundiza en las diferentes polémicas filosóficas en torno a la modernidad mostrando un panorama heterogéneo, complejo y controvertido: las aportaciones de filósofos que han hecho un análisis de la ilustración como por ejemplo Kant, quien la considera «la actitud crítica pública y libre» de la modernidad, o Hegel, que la comprende como «un momento racional en el que entran en contradicción la fe y la razón»; las reflexiones sobre la modernidad de pensadores contemporáneos tales como Weber, quien la entiende como un proceso de «racionalización social», o bien de Arednt para quien significa «el auge de lo social»...

Este magma filosófico-conceptual, en el que nos encontramos con voces tan relevantes como las de Foucault, Habermas, Heidegger o Touraine entre otros, representa, según Neus Campillo, «una reflexió sobre el nostre present que ens porta necessàriament a una interrogació sobre qui som nosaltres mateixos».

Nieves Avilés

Papeles escogidos de Lezama Lima

El libro recoge algunos cuadernos de apuntes inéditos de José Lezama Lima, transcritos, escogidos y anotados por Iván González Cruz. Se trata de unos documentos imprescindibles para esa futura biografía del gran escritor cubano que todavía se encuentra por hacer.

EL ESPACIO GNÓSTICO AMERICANO

JOSÉ LEZAMA LIMA

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA, 2001

El espacio gnóstico americano es un conjunto de documentos que pertenecieron al escritor cubano José Lezama Lima y ahora son editados al cuidado de un joven estudioso de su obra, Iván González Cruz. La primera parte del volumen se compone de una selección de documentos del llamado «archivo de José Lezama Lima», y en concreto de dos cuadernos de apuntes; ambos vienen a completar el primer cuaderno de apuntes que bajo el título de *La posibilidad infinita* (Madrid: Verbum, 2000) fue publicado hace unos meses por el propio Iván González Cruz.

El cuaderno tiene un contenido sobre todo documental que va desde el resumen de lectura de un libro de Mircea Eliade a la constatación del emisorio que llevó a la familia de Boabdil la noticia de la rendición de Granada y que luego entraría en el argumento de *Oppiano Licario*, pero también el análisis del proyecto de urbanizar el campo diseñado por el joven Marx para superar la separación de la ciudad y el campo. Bocetos de prólogos, ensayos o conferencias completan esta primera parte del volumen que reseñamos. Junto al cuaderno se incluyen también otros documentos de interés biográfico y literario, como una carta de Le-

zama a la española María Zambrano, con quien mantenía una sincera amistad, o las cartas de la viuda de Lezama, María Luisa Bautista, a la propia Zambrano apenas muere el escritor. Entre el epistolario de cartas dirigidas a Lezama se encuentran las de Jaimes Salinas, José Camón Aznar, José Donoso, Leopoldo Panero, Luis Cernuda, Ramón Xirau, Vicente Aleixandre o Zenobia, la viuda de Juan Ramón Jiménez. Son estas últimas las que permiten hacerse idea de los avatares del escritor de *Paradiso*. Acaso una ordenación cronológica de las cartas hubiera ayudado a comprender mejor la evolución de su situación personal, profesional y política desde los años 40 a los 70. En cualquier caso, se trata de unos documentos imprescindibles para esa futura biografía del gran escritor cubano que todavía se encuentra por hacer.

Miguel Catalán

Sociolingüística del conflicte

És la sociolingüística una ciència de la lingüística? o són disciplines independents? com es vinculen els estudis de sociologia o psicologia amb la sociolingüística? de què se n'ocupa la sociolingüística del conflicte?

EL POLIEDRE SOCIOLINGÜÍSTIC

JORDI SOLÉ I CAMARDONS

COL·LECCIÓ «CONTEXTOS», 6

TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

La idea ha estat publicar «un nou manual que continués sent útil tant als ensenyants i als estudiants catalans com al lector en general interessat en la realitat social de les llengües». De manera que toparem amb conceptes *clàssics* de la sociolingüística (diversitat, contacte i variació lingüística, minoria i minorització, registre, argot, etc) però també amb noves aportacions relacionades amb la disciplina de la sociolingüística *in strictu*. La nova proposta parteix de textos anteriors, com *Iniciació a la sociolingüística* –ja exhaurit– i aporta nous estudis i noves reflexions al voltant d'una disciplina que compta amb un bon nombre d'adeptes en el nostre país.

En un primer bloc de capítols, Solé i Camardons revisa la història de la sociolingüística, sintetitzant les aportacions més interessants i el tractament que les escoles lingüístiques més importants n'han fet, per tal d'intentar situar aquesta disciplina en la seua mesura justa dins dels estudis humanístics. Cal tenir en compte que en les anàlisis sociolingüístiques intervenen moltes altres disciplines d'acord amb l'enfocament i els objectius que se cerquen: des de la lingüística pròpiament dita a la sociologia, la psicologia, la història o l'antropologia. Per això la metàfora del «políedre».

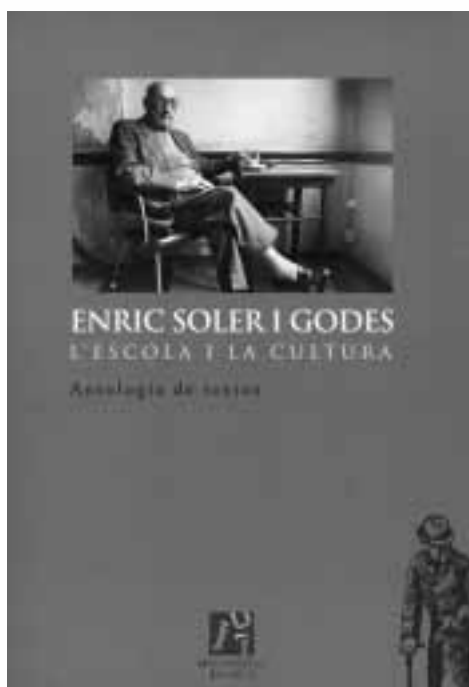
D'altra banda, i en un altre bloc de capítols, l'autor revisa alguns dels conceptes clau de la sociolingüística i li dedica una especial atenció a les varietats i registres de la llengua i als conceptes de llengua estàndard i llengua comuna, assignatura pendent de la llengua catalana i de complexa i difícil solució si ens atenem als darrers esdeveniments en matèria de política i normativització lingüística al País Valencià.

El tema central, tanmateix, és el de la sociolingüística del conflicte, vertader cavall de batalla en una societat complexa com la nostra. S'analitzen actituds, processos, prejudicis, polítiques lingüístiques,... En definitiva tot allò de problemàtic que té el contacte entre llengües quan una d'aquestes es troba en una posició de minorització respecte d'una altra. En aquest apartat l'autor no se n'està, a més, de fer «propostes igualitàries i progressistes en l'àmbit sociolingüístic nacional i internacional», com tampoc no se n'està de desmontar discursos apocalíptics o tergiversadors de la situació del castellà en terres de parla catalana.

Marc Candela

L'home que estimava el seu país

En aquest volum s'apleguen alguns dels textos i de les col·laboracions periòdiques més significatives d'Enric Soler i Godes (1903-1993), a més de dos estudis de Lluís Meseguer i Santi Cortés sobre la vida i l'obra de l'erudit, articulista, mestre i pedagog castellonenc.

ENRIC SOLER I GODES: L'ESCOLA I LA CULTURA

LLUÍS MESEGUER I SANTI CORTÉS (ED.)

COL·LECCIÓ «CÀTEDRA FUNDACIÓ SOLER I GODES», I

UNIVERSITAT JAUME I. CASTELLÓ DE LA PLANA, 2001

Si el País Valencià ha aconseguit de sobreviure com a entitat nacional diferenciada és gràcies, no cal dir-ho, a una sèrie més o menys copiosa d'homenots que el van considerar en la seua justa mesura –històrica i lingüística, sobretot, segons la vella accepció nacional de Herder– i que, a més a més, el van estimar desinteressadament, sense esperar gaires recompenses, com no fos les animadversions irracionals i els atemptats perpetrats per la dreta furibunda local. Per sort, la tríade Fuster-Estellés-Guarner s'ha de completar, necessàriament, amb tot un reguitzell d'homenots *menors* –si és que en podem parlar en aquests termes– que ha constituït la reraguarda imprescindible de la *merma* de país esquitat que encara ens resta. La generació dels anys trenta n'és un exemple ben il·lustratiu i allisonador. Carles Salvador, Maximilià Thous Llorens, Bernat Ortín, Pasqual Asins, Francesc Almela, Bernat Artola i Enric Soler i Godes, són alguns dels noms més reeixits d'aquella generació que va lluitar –la major part del temps sota circumstàncies adverses o hostils, sobretot durant la fèrria dictadura franquista– per la dignitat nacional del País Valencià. Quasi tots els membres d'aquesta generació extraordinària van tenir una vinculació estreta amb el món de la pedagogia i de l'ensenyament, o com a mínim hi van tenir alguna mena de relació.

Enric Soler i Godes fou un avantatjat erudit valencià i un escriptor prolífic, a més d'un mestre vocacional i un pedagog amatent als avenços del món de l'ensenyament. Són aquestes quatre dimensions com a intel·lectual del segle XX les que s'indaguen a *Enric Soler i Godes: l'Escola i la Cultura. Antologia de textos*. El volum, esplèndidament editat per la Universitat Jaume I, inclou dos estudis sobre Enric Soler i Godes: un sobre les obres i l'estil, i l'altre sobre la biografia, a cura de Lluís Meseguer i de Santi Cortés, respectivament, que se n'han fet càrrec de l'edició i de l'antologia de textos que acompanyen el volum. Vida i obra s'entremesclen de manera indestriable en l'erudit castellanenc. Com a professional de l'ensenyament, fou un defensor aferrissat dels drets dels xiquets a rebre un ensenyament participatiu, de qualitat, arrelat al medi i en la llengua pròpia, i va escriure un munt de papers sobre teoria, història i sociologia de l'educació. I com a articulista, va col·laborar en la major part de les publicacions periòdiques de la premsa valenciana i catalana de l'època. Enric Soler i Godes fou un enamorat de la lletra impresa i un exaltat defensor de la unitat de la llengua catalana al País Valencià.

Juli Capilla

La revolta apassionada i salvatge

Després d'haver-se convertit en un dels «pares» teòrics dels moviments antiglobalització, aquesta novetat editorial es presenta immillorable per endinsar-nos en una de les figures que generen més curiositat intel·lectual dels últims temps, John Zerzan.

FUTURO PRIMITIVO

JOHN ZERZAN

COL·LECCIÓ «VIVA LA REPÚBLICA», 4

NUMA EDICIONS. VALÈNCIA, 2001

Des dels actes de protesta de Seattle, som molts aquells que hem volgut conèixer de primera mà com és el món vist a través dels ulls de John Zerzan. Dis-sortadament, aquesta il·lusió inicial, moguda per la creença –esperança?– que davant nostre teníem alguna nova manera d'enfocar els problemes i, perquè no, les solucions, es dissol a l'instant i el regust que ens queda després de llegir aquest treball és més agre que dolç.

Estructurat en cinc capítols de temàtica ben diferent, el llibre ens revela el primitivisme com un dels pilars de la filosofia de Zerzan. Aquest «futuro primitivo» és la idealització d'unes societats preagrícoles a les quals hauríem de tornar si no volem ser testimonis de la mort del planeta. I és que, segons l'autor, l'aparició de l'agricultura, el llenguatge o l'art, donaren lloc a la dominació i l'alienació que, des d'aleshores, patim. A més, per a Zerzan, el present i el futur pròxim no es presenten molt més engrescadors: l'alta tecnologia, el consumisme o la postmodernitat incrementen aquest estat de submissió i control. A partir d'aquest diagnòstic, Zerzan, com a l'anarquista que es proclama, constata la mort de la societat i li dona a l'individu el paper d'actant principal en l'única solució que hi troba: una revolta a tots els nivells i de caràcter violent que recupere la relació entre home i natura.

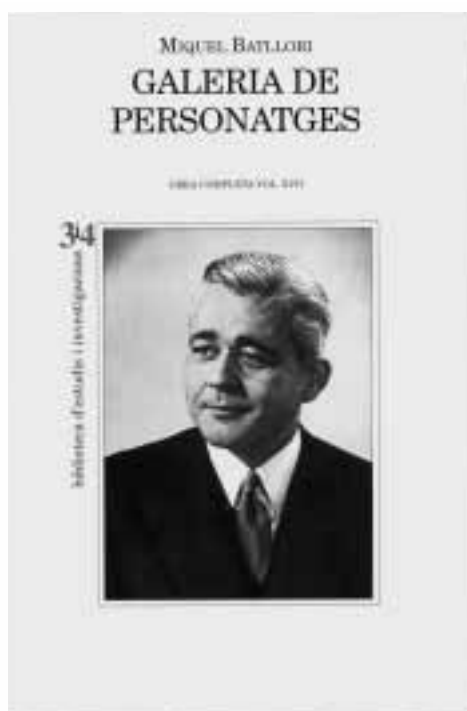
Aquesta és, a grans trets, la tesi d'un llibre que ens arriba envernissat d'una aureola de pensament novedós i crític. I és, precisament, en eixa voluntat on, al nostre parer, rau el seu major problema. D'una banda, tant el primitivisme, teoria que es remunta a l'anomenat comunisme primitiu, com el seu discurs violentament apocalíptic, deutor d'una vella tradició ampliament superada des d'una crítica més operativa, no són, en absolut, novedosos. De l'altra, la proposta de Zerzan, de lectura aparentment mobilitzadora, deixa de ser útil des d'un punt de vista crític, ja que no sols rebutja, per ineficaç, qualsevol altra proposta, sinó que des d'una societat industrial avançada com l'actual, la tornada a unes societats preagrícoles, es presenta, avui dia, impossible a curt, mitjà o llarg termini. És per això que, finalment, el seu discurs, orfe d'una acció política pràctica, esdevé desmobilitzador.

Amb tot, la reflexió sobre l'aparició de la tonalitat en la música o la crítica despietada a la psicologia resulten ben interessants. Encara que només siga per això i per saber què diu un dels membres més destacats dels moviments antiglobalització (afortunadament, en son alguna cosa més), convidem a la seua lectura.

Àlvar Peris

Esplèndida evocació dels mestres i amics del pare Batllori

Una acurada publicació amb foto de Jaume Vicens i Vives -company de promoció i amic frater de Batllori. L'estudiós i poeta Albert Manent –germà de l'excel·lent poeta Marià Manent– reflexiona en el pròleg sobre el retrat literari en la literatura catalana i fa una lectura acurada de l'obra. El volum inclou notes editorials i un índex onomàstic amb més de mil cin-cents personatges de la història cultural europea dels darrers deu segles.

GALERIA DE PERSONATGES

MIQUEL BATLLORI

OBRA COMPLETA VOL. XVII

COL·LECCIÓ «BIBLIOTECA D'ESTUDIS I INVESTIGACIONS», 34

TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

Per interès de l'autor ha aparegut primer aquest volum XVII, abans del XV i XVI, que ja són en impremta. L'editor calcula que l'obra completa, d'uns 20 volums, s'acabarà de publicar a la fi del 2002. Ja s'han reeditat els volums IV: *La família Borja* (1994) i VIII: *Cultura i finances a l'edat moderna* (1997), que van tenir una acollida excel·lent i, doncs, s'exhauriren ben aviat.

El pare Batllori al llarg dels seus noranta-dos anys ha conegut i estudiat centenars de personatges importantíssims en la història de la cultura (història, art, filosofia, teologia, literatura o filologia). Ha viscut els avatars del segle XX, molt dramàtics alguns i encoratjadors d'altres; de tots ells n'ha tret innegable profit. En aquesta galeria de personatges, ampliada i refeta d'una obra de 1975, hi ha un grapat de papers apareguts en moltes diverses publicacions de no gens fàcil accés per al profà: conferències, miscel·lànies, retrats, pròlegs, necrològiques, etc. Semblances d'amics estimats (Anglés, Albareda Bonnet), reconeixements d'intel·lectuals (Rubió i Lluch, Menéndez Pidal, Marañón Maravall), admiració pel mestre (Benedetto Croce), devoció pels company (Vicens i Vives), petits tractats de literatura (Maragall, Sagarra, Alcover, Verdaguer, Villalonga). Però també la veu calmada, objectiva i ferma d'un home dedicat sempre a fer les coses ben

fetes, en la fe, en l'estudi i en l'amistat. La paraula d'un erudit religiós que reflexiona obertament amb els savis i dialoga fraternalment amb els amics poetes, teòlegs, musicòlegs, historiadors... El calor d'un catalanista, que escolta i respecta amb amor les disidències valencianistes i mallorquinistes, dels quals mai no se sent enemic sinó germà en cos i ànima. I la commiseració negativa envers uns individus anònims, que rememora amb un «humorisme trascendental», unes èpoques dures de viure, que els espanyols coneixem poc i mal: l'expulsió de la Companyia i la República, la guerra del 36-39, la dictadura franquista... La curiositat d'un lector que estima el que llegeix i que respon amb la raó a qualsevol tema, que en les seues mans esdevé observació estètica, apunt metodològic, precisió bibliogràfica, qüestió central.

Un deversall de circumstàncies històriques i personals tractades amb objectivitat, agudeses i síntesi, que ens fan entendre millor els valors i neguits del nostre present col·lectiu, hereu d'una cultura forjada entre els regnes de la Corona d'Aragó, que els avatars històrics uniren fortament a la resta de pobles espanyols i ens projecten indefectiblement a Europa i al món.

Francesc Collado

Historiar la història

A *Història. Entre la ciència i el relat*, François Dosse fa un ampli recorregut historiogràfic que va d'Heròdot a la microhistòria, tot just en un moment en què es redefineix la funció pública de la disciplina històrica.

HISTÒRIA. ENTRE LA CIÈNCIA I EL RELAT

FRANÇOIS DOSSE

TRADUCCIÓ DE ANNA MONTERO

COL·LECCIÓ «ASSAIG», I

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. VALÈNCIA, 2001

S'ha vessat molta tinta des que Heròdot inaugurés al segle V aC. –de manera oficiosa, si més no, amb el *Llibre I de les Històries*– el gènere de la història. Amb aquella obra premonitòria i reveladora Heròdot substituïa el regne de l'*aede*, del poeta narrador de llegendes i dispensador del *kleos* (la glòria immortal dels herois), pel treball de l'enquesta (*historie*), duta a terme per un personatge desconegut en aquella època, l'*histor*, un dels objectius del qual era el de preservar de l'oblit l'excelsa empremta dels homes en el temps. A partir d'aquell moment ja no es tractarà únicament de glossar la proesa dels herois sinó de fer palés els valors aportats a la col·lectivitat, amb la qual cosa podem dir que naix la comunitat ciutadana, la voluntat expressa i desitjada de viure en societat: la *polis* grega. D'aquell moment ençà, els avatars i els tombs pels quals han hagut de passar els historiadors, abans de la definitiva emancipació de la història com a disciplina científica, no són menyspreables. La prova de ferro de la història ha consistit, i molt a desgrat d'alguns corrents paracientífics, a desprendre's del discurs literari: a aproximar-se en la mesura dels possibles a la *veritat*, als fets del passat, a través dels discurs històric.

D'una altra banda, i com ben bé diu l'historiador Pierre Nora, el «tombant

historiogràfic» actual invita la comunitat dels historiadors a visitar les mateixes fonts històriques a partir de les empremtes que els fets, els homes, els símbols, els emblemes del passat han deixat en la memòria col·lectiva. I aquesta represa imminent explica el veritable afany d'aquesta recerca: la revelació de les utilitzacions del passat històric i el pes que han tingut aquestes interpretacions sobre els presents successius. La volta historiogràfica que ens proposa Françoise Dosse a *Història. Entre la ciència i el relat* participa d'aquesta voluntat d'exhumar la pluralitat de les escriptures de la història a fi de comprendre millor el preu pagat per cadascuna de les ruptures efectuades perquè el discurs històric pogués arribar a ser autònom i esdevenir, així, un discurs singular, reconegut com a disciplina de caràcter científic. En un ampli recorregut historiogràfic, que va d'Heròdot a la microhistòria, l'historiador François Dosse analitza qüestions fonamentals de la pràctica i de la reflexió històrica, com ara les referents a les lleis de la història, al principi de la veritat, a la embriaguesa científista, a la primacia de la causalitat, al relat com a forma d'expressió d'un temps humà i a la memòria.

Juli Capilla

Ideologies i llengües

Ideologia i conflicte lingüístic és una selecció d'estudis que, des de diferents perspectives i centrant-se en casos molt diversos –des del blaverisme a la consolidació de l'anglès al Regne Unit–, tracten la relació entre les ideologies i l'ús de les llengües.

IDEOLOGIA I CONFLICTE LINGÜÍSTIC

TONI MOLLÀ (ED.)

COL·LECCIÓ «GRAELLA», 13

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

Ideologia i conflicte lingüístic és una tria de les ponències presentades durant les Jornades de Sociolingüística organitzades pel Gabinet de Normalització Lingüística de l'Ajuntament d'Alcoi, corresponents a l'any 2000. L'edició del volum ha estat a cura de Toni Mollà. Les jornades es van centrar en l'estudi de la influència de les ideologies en el comportament lingüístic. Encara que la legislació –el poder polític– té un paper fonamental en la regulació de la situació sociolingüística, l'acció política va sempre acompanyada i preparada per tot un seguit de construccions ideològiques, d'opinions –que amb el temps es convertiran en tradicions i en costums–, les quals justifiquen i reforcen una forma *normal* de comportament lingüístic. Els set estudis que arreplega aquest volum tracten aquesta relació entre ideologia i llengua des d'enfocaments molts diversos i se centren també en temàtiques i casos molt diferents. Així, Rafael L. Ninyoles, en l'estudi que obri aquest volum –«Conflicte lingüístic i ideologia»–, reivindica la utilització del concepte de conflicte lingüístic, qüestionat actualment des de l'àmbit acadèmic i polític. Per a Ninyoles, el conflicte lingüístic no fa referència únicament a un enfrontament violent, sinó que s'ha de considerar, de manera més

general, com «una tensió dins de l'estructura social en què la llengua simbolitza l'antagonisme». Ninyoles mostra els seus dubtes davant la possibilitat de canviar la situació del català sobre la base de l'equilibri i no deixa de remarcar que una de les manifestacions ideològiques més habituals en els conflictes lingüístics és aquella que intenta emmascarar-los o negar-los.

Teun A. Van Dijk, en l'estudi més teòric del volum –«Un estudi lingüístic de la ideologia»– presenta unes reflexions sobre una teoria de les relacions entre ideologia i llenguatge, que es limiten a enumerar unes quantes obvietats, començant per la constatació que «les ideologies s'expressen i es reproduïxen fonamentalment mitjançant el llenguatge». Josep R. Llobera, en «La força de la llengua en la identitat nacional. L'experiència de l'Europa occidental», denuncia l'impàs a què arriben els estudis sobre el nacionalisme en les ciències socials, ja que, per molt que adopten una presentació acadèmicament asèptica, els interessos creuats –es reconeguen o no com a nacionalistes– són la regla del joc. Així, Llobera critica com a fal·laç la diferenciació, habitual últimament en aquests estudis, entre un nacionalisme cívic i un altre d'ètnic, que permet classificar com a bo o dolent segons el

cas. O les ideologies que neguen que les nacions són fonamentalment grups lingüístics. Finalment, estudia l'evolució de l'anglès al Regne Unit i del francès a França, per demostrar que la consolidació d'aquestes llengües en les respectives àrees no ha estat un procés espontani, fruit d'un acord tàcit entre els parlants, sinó que hi ha hagut una associació històrica entre la llengua i la identitat nacional, i que es van prendre decisions conscients per promoure aquestes llengües.

«Algunes consideracions sobre classes socials i ideologia lingüística a Catalunya», de Francesc Espinet, és una síntesi històrica de l'evolució del català entre 1875 i 1979 en relació amb les ideologies i amb les classes socials. S'agraeix l'esforç sintètic, però presenta poques novetats.

Partint del concepte de lleialtat lingüística, Rafael Castelló analitza en «Nacionalismes i actituds lingüístiques al País Valencià: una aproximació», les relacions entre la identitat nacional i les actituds lingüístiques. Tenint en compte les dades de les enquestes, Castelló diferencia entre una lleialtat lingüística valorativa –l'opinió positiva del parlant, envers la seua llengua– i una lleialtat lingüística instrumental –l'ús efectiu de la llengua–, classifica els parlants valencians en quatre grups: els qui usen el valencià, però no

el valoren, els qui el valoren, però no l'usen, els qui l'usen i el valoren, i els qui ni l'usen ni el valoren. L'estudi contrastat d'aquests quatre grups porta Castelló a la conclusió que «el nacionalisme polític afecta més la comunitat lingüística que no a l'inrevés», la qual cosa vindria a corroborar els perills de la lingüització de la política valenciana, com ja va denunciar fa temps Ninyoles.

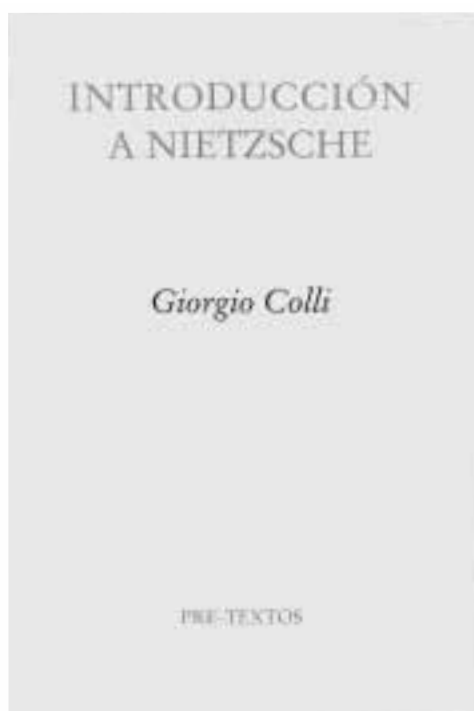
En «Qüestions lingüísticoidentitàries a l'entorn del blaverisme», Miquel Àngel Pradilla delimita les característiques bàsiques del blaverisme i, més concretament, del corrent secessionista. Pradilla coincideix amb els qui veuen en el blaverisme una reacció antidemocràtica –una continuïtat ideològica del franquisme– i no una reacció antifusteriana encapçalada per un corrent valencianista particularista.

Finalment, Xabier Erize, en «Mentalitat i ideologia en el discurs sobre l'èuscar en la comunitat castellanoparlant», intenta analitzar el discurs de la comunitat castellanoparlant sobre l'èuscar tal com s'ha manifestat històricament a Navarra. La seua anàlisi, però, queda reduïda a un seguit de notes excessivament deslligades, que no aprofundeixen gaire en la temàtica del seu estudi.

Enric Iborra

Escrits sobre Nietzsche

L'edició canònica de les obres completes de Nietzsche –que ha aparegut en diferents llengües– ha estat a càrrec de Giorgio Colli i Maz-zino Montinari. El present volum recull les introduccions de Colli a la publicació, en italià, d'aquest corpus. L'autor hi fa un recorregut a través de les obres de Nietzsche, començant per L'origen de la tra-gèdia i acabant per L'Anticrist.

INTRODUCCIÓN A NIETZSCHE

GIORGIO COLLI

COL·LECCIÓ «ENSAYO», 451

PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2000

Escriure una «introducció» a l'obra de Nietzsche no resulta gens fàcil. Això, és clar, es pot dir a propòsit de qualsevol filòsof, però en el cas de Nietzsche la dificultat està particularment justificada. Ell no va escriure cap obra per exposar sistemàticament el seu pensament. Més encara, llevat d'alguns llibres seus concebuts com un tot, la majoria són un mosaic de fragments, una constel·lació d'intuïcions i judicis, mancats, sovint, d'una justificació racional. No és fàcil relacionar-los per trobar-hi les idees centrals, que permetrien ordenar-los en un discurs unitari. Així, tractar d'introduir-nos en el món d'aquest filòsof –ja enigmàtic per ell mateix– no es pot fer més que sobre la base d'interpretacions més o menys arbitràries que, sovint, falsifiquen o desfiguren les idees d'aquest autor. A més, per acabar, o començar, a complicar més el treball de l'*introduc-*

tor, resulta que Nietzsche va publicar només una part del que va escriure. El que ha restat inèdit fins fa poc és un bloc de quaderns, fragmentaris també.

Si tenim en compte aquests punts de resistència que presenta Nietzsche als seus estudiosos, pocs ens en podríem parlar amb tanta autoritat com Giorgio Colli. No debades ha estat –junt a Mazzino Montinari– l’editor de tota la seua obra publicada o inèdita, cosa que suposa un coneixement exhaustiu de la massa de manuscrits de tota mena que va deixar el filòsof alemany i que va custodiar i en gran part amagar la seua germana. Era, doncs, ell qui es trobava en condicions òptimes per escriure una introducció al seu pensament. L’original italià, però, porta el títol de *Scritti su Nietzsche*. El títol de l’edició castellana (*Introducción a Nietzsche*) no re-

sulta, però, inexacte. Almenys si no l’entendem com una *introducció* més, de tantes com n’hi ha, en el sentit de resumir i explicar l’obra de Nietzsche. Colli ens ha donat la introducció possible i fiable, perquè ha fet una altra cosa més interessant i profitosa. Les notes que ha escrit a propòsit dels llibres nietzscheans, constitueixen un recorregut molt matisat i precís –i sovint crític– de l’aventura intel·lectual d’aquest filòsof. El que fa Colli és una investigació detallada dels punts d’inflexió o realment rellevants de la línia sinuosa del seu pensament, tot subratllant-hi les oscil·lacions i les ruptures, les evolucions i les involucions, les ruptures i les contradiccions. I, fins i tot, els fracassos i el fracàs del que havia de ser, per a Nietzsche, la gran obra que, segons ell, portava entre mans.

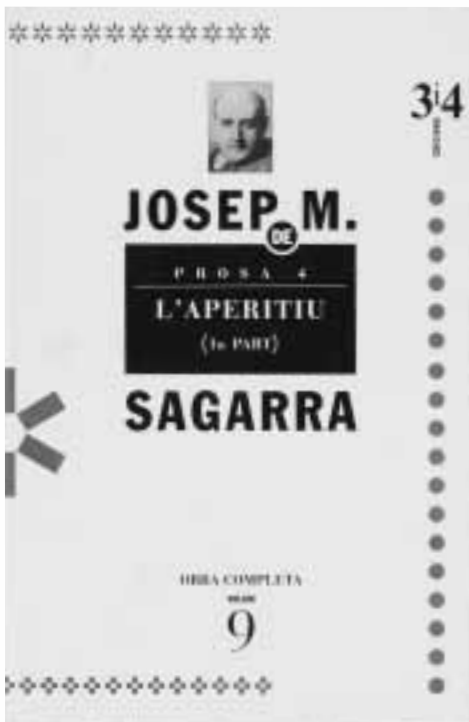
Josep Iborra

Gutenberg - Gesellschaft (1958) Logo

Josep Maria de Sagarra, la prosa plàstica

«...tot l'aire vil, tot l'aire despullat, de mil nou-cents trenta». El millor Sagarra, el de la llengua fresca i compacta de *La ruta blava*, en un format menor, l'article curt periodístic: *L'aperitiu*.

PROSA IV. L'APERITIU. PRIMERA PART

VOLUM IX DE L'OBRA COMPLETA

JOSEP MARIA DE SAGARRA

TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

Aquesta primera part de *L'aperitiu*, editada originàriament el 1937, recull els articles de premsa publicats a la revista *El mirador* entre els anys 1929 i 1932. El text compta amb un aparell crític potser excessiu, que ens informa de variacions editorials d'interés relatiu per al lector. Articles curts, de tres a quatre pàgines cada un, en què l'autor descabdella reflexions diverses, sempre amb les notes comunes de l'enginy i la brillantor. També hi trobem una barreja de frivolitat desenfadada i observació penetrant de la realitat, que ens fa pensar en Pla.

La prosa de Sagarra és rica, fresca, viva i espeternejant. Plena de recursos, tots orientats cap al ritme i la complicitat amb el lector. La poesia sura brillant i lleugera. També se'ns apareix teatral i, de vegades, frívola o esmolada i, d'altres, profunda i humana. Sagarra observa detalls que expressen la «densitat sentimental» de les coses, llur «sinceritat biològica». L'eina bàsica és la imatge incoherent, il·lògica, ràpida, intuïtiva. Del que es tracta és de «re-

girar les vísceres de la burgesia». Els temes tractats són nombrosos: reflexions estètiques; un determinat interès per la música negra, pel món innocent i poètic de l'espiritisme; els competidors dramàtics del ball de resistència de l'Olympia; l'exaltació d'una droga, l'alcohol, de manera aristocràtica i refinada (el cava, el pernod o el whisky són, en alguns moments, els protagonistes). També hi trobem descripcions de ciutats i d'ambients, fetes amb quatre pinzellades d'espurnes o amb fúria fau- vista (la terrassa d'hivern cara a la nit amb animals antàrtics que hi conformen una locomotora de vapor). En els retrats col·lectius, esguarda amb tendresa el món de la marginació de mariners, negres, artistes ambulants, traginers. I ret home- natges a personatges com ara Maiakovski, a qui defineix, després del seu suïcidi com «el rossinyol vermell de la república dels soviets. No hi falten, tampoc, les sà- tires, en els quals enfoca el detall anatò- mic, fisiològic (el cap de mossén Alcover va madurar «entre les faves, els ametllers i les taronges»).

Sagarra, intel·lectual i *sportman*, se sent a gust en la modernitat: conservador cos- mopolita, *bon vivant*, però també com- batiu. L'escriptor reivindica el plaer i, no debades, habita un món d'aquàriums, gimnàstica, ateneus, cafès i cabarets. En retratar-se a si mateix, adopta sempre un

to festiu i irònic: «jo, que tinc una pinta clerical, limfàtica, sedentària i inofensiva... resulto una mena de cambrer anamita barrejat de bastaix hamburguès i de ma- labarista abandonat en qualsevol hospici de l'Equador». Es defineix tolerant, es confessa laic i republicà, però, amb ar- guments dionisiacs, no vol que la Repú- blica suprimisca les festes religioses: «man- tenir les velles amb tot el prestigi, vinguin d'on vinguin. Com més festes millor, com més alegria millor, com més pintoresc, més olla, més color, més deliris estoma- cals i més incandescències líriques, mi- llor». Tanmateix, on Sagarra se'ns mostra obsolet és en la percepció de la dona. La seua òptica del món femení és molt tra- dicional, profundament masclista: la do- na com a animal de luxe, amb omnipre- sència d'un erotisme que ho amara tot. També se li ha de reconèixer el mèrit de desvetlar sense la hipocresia habitual la doble moral d'una època.

Sobre la seua tasca com a redactor peri- odístic, a l'Ateneu de Barcelona, frivoli- za: «Jo em dedico a xerrar i a destorbar els altres i, quan ja em cau la cara de vergo- nya, escric aquests aperitius tronadets, que serveixen per a distreure les senyores d'una certa edat una mica desencisades de les barbes dels caputxins».

Albert Toldrà

El pacte lingüístic a debat

La llengua negociada estudia el pacte lingüístic proposat per Eduardo Zaplana que desenvocà en l'aprovació de la llei de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Així doncs, l'obra d'aquesta jove investigadora analitza en tres-centes pàgines els objectius i les estratègies d'aquest pacte.

LA LLENGUA NEGOCIADA

AITANA GUIA I CONCA

EDITORIAL 3 i 4. VALÈNCIA, 2001

La llengua negociada abraça el període que va des de la proposta de Zaplana d'encomanar al Consell Valencià de Cultura que dictamine sobre la llengua, el 17 de setembre de 1997, fins que les Corts valencianes aproven la llei de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), 2 de setembre de 1998.

La tesi central del llibre consisteix en detectar els objectius dels diversos actors que intervenen en tot aquest procés, anomenat «pacte lingüístic», i apuntar les estratègies que se n'han fet servir. Així doncs, segons Guia, el pacte lingüístic i el procés de creació de l'AVL han estat utilitzats pel PP valencià per tal de condemnar UV a l'ostracisme parlamentari, ocupar el seu espai polític i poder accedir així a la majoria absoluta. El govern valencià no ha estat sol en tot aquest procés i, en aquest sentit, l'autora explica que ha comptat amb el suport del PSOE (a qui l'autora titlla de «convidat

de pedra» en tot el procés) i ha aconseguit el beneplàcit de CiU (a qui l'autora retrau la inhibició de les seues responsabilitat envers la integritat de la llengua catalana). D'altra banda, l'estudi assenyalava que el govern valencià ha concedit de manera indiscriminada subvencions a una part important del que l'autora anomena «la trama secessionista», concretament l'encapçalada per la RACV, i que, seguidament, ha equiparat la competència lingüística dels seus membres amb la que ostentava, fins aquell moment, la universitat. Finalment, s'ha creat una nova institució amb competència en matèria normativa que crearà, segons l'autora, pel seu caràcter suficientment ambigu, la consciència que el valencià i el català són dues llengües diferents. Tot plegat li permet concloure a l'autora que «per les seves característiques pròpies, la constitució efectiva de l'AVL i l'inici de la seva funció normativitzadora podrien representar un problema seriós per a la unitat de la llengua catalana».

Pel que fa a l'estructura del llibre, els cinc capítols en què està dividit analitzen cada un dels moments significatius del procés i, especialment, la implicació dels diferents actors que hi participen i la seua evolució: des dels partits parlamentaris (PP, CiU, PSOE, UV i EU) a les entitats que d'alguna manera s'hi veuen implicades (RACV, IIFV, universitats, entitats cíviques i culturals, etc). També s'hi dedica atenció al seguiment que fa la premsa de tot el procés. I en la introducció, l'autora apunta que, de la transició ençà, s'ha utilitzat la confrontació valencià-català per negar el vertader problema: el conflicte lingüístic català-espanyol i la manca de voluntat dels successius governs valencians per fomentar l'ús de la primera. Amb la idea de desemascarar aquest fals conflicte lingüístic, l'autora proposa la substitució de l'expressió «conflicte lingüístic» per la de «conflicte polític sobre la llengua».

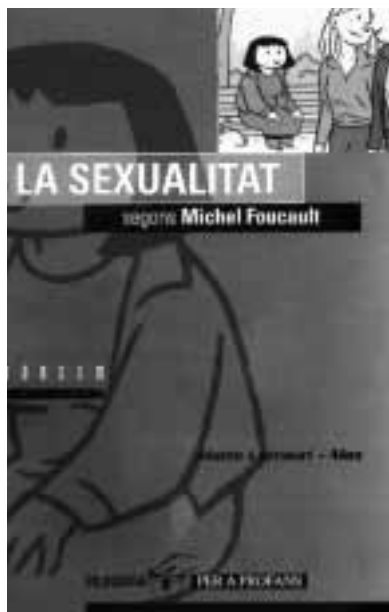
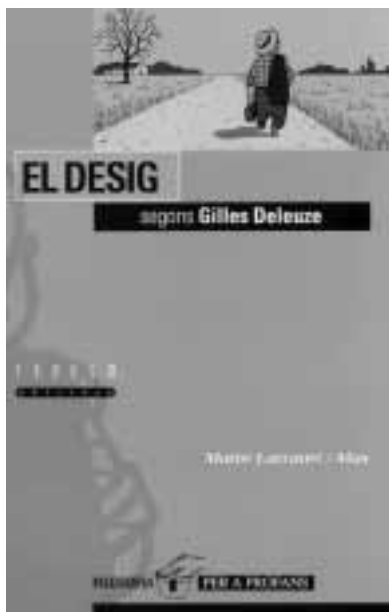
Alícia Toledo

Fust (1457) Emblem

Aprendre a comprendre'ns

L'editorial Tàndem ha tingut l'encert –i la bona intenció– d'encetar una col·lecció, «Filosofia per a profans», que recupera la dimensió més útil i immediata de la filosofia: ajudar a comprendre'ns i a comprendre el cada vegada més perplex món que ens envolta.

EL DESIG SEGONS GILLES DELEUZE
 MAITE LARRAURI
 IL·LUSTRACIONS DE MAX
 COL·LECCIÓ «FILOSOFIA PER A PROFANS», I

LA SEXUALITAT SEGONS MICHEL FOUCAULT
 MAITE LARRAURI
 IL·LUSTRACIONS DE MAX
 COL·LECCIÓ «FILOSOFIA PER A PROFANS», I

TÀNDEM. VALÈNCIA, 2001

La col·lecció ha estat articulada no com un recull de textos filosòfics, més o menys glossats, sinó com una explicació, summament didàctica, de les idees d'alguns dels mes rellevants filòsofs: una bona manera d'aproximar-

nos-hi mitjançant el concepte o, el camp conceptual, més significatiu de cadascun. Així, els dos primers títols tracten el desig –segons Gilles Deleuze– i la sexualitat –segons Michel Foucault. A aquests seguiran altres tí-

tols com ara *La llibertat segons Hannah Arendt*, *La guerra segons Simone Weil* i *El cos segons Spinoza*, entre d'altres. La novetat, però, no s'esgota ací. Ans el contrari, un renovat concepte editorial provoca que es tracte d'obres amb una doble autoria: textual i gràfica. Diem açò perquè trobem el contingut expressat tant mitjançant el text com les il·lustracions. I aquestes últimes són d'una solidesa i d'una expressivitat certament notables i inhabituals que per a res suposen una dependència, sinó una complementarietat. Es tracta, en definitiva, d'un concepte popularitzador de la filosofia –en el millor sentit de la paraula– que conjuga un doble llenguatge textual i gràfic. I tot en una molt acurada presentació.

L'autora del text, Maite Larrauri (València, 1950), és docent de la filosofia des de fa molts anys i aquest detall es nota pel didactisme i per les ganes d'ensenyar, de donar a conèixer un món de coneixement –de saviesa, gosaríem recuperar el dessuet mot– sota un embolcall fàcil i amable. Amb anterioritat ha publicat diverses obres sobre Foucault, Spinoza, Weil, Kierkegaard i Bergson. Tam-

bé ha estat traductora i divulgadora de textos del corrent italià conegut com «pensament de la diferència sexual».

L'autor de les il·lustracions –o del text gràfic– Max (Barcelona, 1956) és un dels il·lustradors amb una major projecció dins i fora de les nostres fronteres, tant pel que fa als còmics com al disseny. Fundà i actualment dirigeix la revista *Nosotros somos los muertos*.

Les dues primeres obres ja desperten un interès màxim per tractar dos elements com el desig i la sexualitat. Gilles Deleuze, un pioner en allò referent a la divulgació, diguem-ne popular, de la filosofia, introdueix un concepte de desig certament trencador amb els esquemes més comuns. I és que per a Deleuze no es desitja aïlladament un objecte, ans el contrari, hom desitja sempre un «conjunt concatenat» d'elements.

Al seu torn, *La sexualitat segons Michael Foucault*, mostra la variabilitat de la sexualitat al llarg de la història, en tant que concepte o variable producte de la cultura humana i que actua sobre tots nosaltres, alhora que interactuem sobre ella, formant-la i reformant-la, una i altra vegada.

Alexandre Navarro

Partícules i cosmos

La textura del món és una exposició molt completa sobre els constituents últims de la matèria i sobre l'origen i l'evolució de l'univers. Alhora, ofereix informació actualitzada sobre acceleradors i detectors de partícules, així com sobre les principals aplicacions pràctiques d'aquesta ciència.

LA TEXTURA DEL MÓN

JORGE VELASCO

COL·LECCIÓ «SENSE FRONTERES», 9

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

El gran desenvolupament de la física al llarg del segle xx ha estat un dels fets que més han contribuït a conformar la nostra actual concepció del món. Per això, no és possible tenir una consciència real del món –ni una formació cultural digna d'aquest nom–, sense saber física. I no és fàcil saber-ne, a causa de la progressiva especialització d'aquesta ciència i perquè el món que descriu és enormement estrany respecte a la nostra realitat quotidiana. Per sort, en català disposem cada vegada de més obres de divulgació científica que ofereixen aproximacions a aquesta ciència. A les obres de Xavier Duran, Antoni Lloret i David Jou, s'ha vingut a afegir ara *La textura del món*, de Jorge Velasco, que acaba de publicar Edicions Bromera i que va guanyar el premi Europeu de Divulgació Científica Estudi General de l'any 2000. Aquesta obra constitueix una introducció excel·lent –detallada i accessible alhora– al conjunt de realitzacions i coneixements de la física de les partí-

cules. Jorge Velasco ens explica que el món que ens envolta és enormement actiu i molt més complicat que no imaginaven els nostres avantpassats, i que l'ambient en què vivim no és tan tranquil com sembla a primera vista. Fins i tot el got d'aigua més pura conté elements radioactius...

Enrere ha quedat la imatge de l'àtom que tenien els grecs. Ja no és una cosa sòlida i indivisible, sinó buida i enormement mutable, i deixa pas a un altre món d'una gran diversitat i complexitat, on es posa de manifest l'existència de quarks, leptons, bosons... Velasco explica en quins aspectes la nova física –la física de les partícules– se separa de la física clàssica, des del descobriment del nucli de l'àtom per part de Rutheford fins al principi d'incertesa de Heisenberg, passant per la mecànica quàntica, la teoria de la relativitat d'Einstein i la dualitat onacòrpuscle establerta per De Broglie. A més d'exposar detalladament les partícules elementals descobertes fins ara, l'autor insisteix en la voluntat de la física de construir una teoria unificada que done una explicació única del món que ha posat al descobert l'esclat de l'àtom. Les pàgines dedicades a les especulacions unitàries de l'univers que s'han proposat fins ara –la teoria de les supercordes, el principi hologràfic, la Teoria de Tot, etc.–, demostren, com remarca l'autor, que «si busquem emocions fortes per a l'espe-

rit i ens agrada endinsar-nos en el vertigen d'allò desconegut, no hi ha res com una bona dosi de ciència pura».

La textura del món també dedica una gran atenció a tots els complexos instruments –detectors i acceleradors de partícules– que han permès accedir als constituents últims de la matèria. Sorprenentment, aquestes investigacions ens han ajudat també a entendre l'origen i l'evolució de l'univers. Els moderns acceleradors de partícules han arribat a reconstruir la pel·lícula dels primers instants de l'univers, d'un univers que s'expandeix contínuament, i que a hores d'ara els físics encara no saben si s'expandirà indefinidament, si s'estabilitzarà o si arribarà un moment que començarà a contreure's per produir un altre Big Bang originari...

Encara que la física pot semblar per als profans una de les ciències més teòriques i fantàstiques, l'autor no deixa de recordar que ha contribuït com cap altra a configurar moltes de les característiques de la vida quotidiana actual. Així, repassa algunes de les seues principals aplicacions pràctiques, que no es redueixen a l'energia nuclear, com ara els usos mèdics, amb els poderosos instruments de diagnòsi, el món de l'electrònica, Internet, les investigacions arqueològiques... Respecte a l'energia nuclear, fa referència a una nova idea que pot disminuir en gran part els riscos i inconvenients de

les centrals nuclears convencionals, anomenada *Amplificador d'Energia*.

Un dels principals mèrits de *La textura del món* com a obra de divulgació científica, és que el seu autor no es limita a exposar els descobriments i realitzacions de la física de les partícules, sinó que adopta la perspectiva de l'investigador i insisteix sobretot en com han arribat els científics a fer aquests descobriments. La descripció d'aquest món subatòmic, tan estrany i tan allunyat de la nostra experiència quotidiana, es presenta sempre lligada als experiments i als instruments que els científics han hagut d'inventar per contrastar les seues teories. Aquests instruments, com els acceleradors de partícules i l'àmplia gamma de detectors, són explicats al seu torn. D'aquesta manera, teories i experiments s'il·lustren i s'aclareixen mútuament.

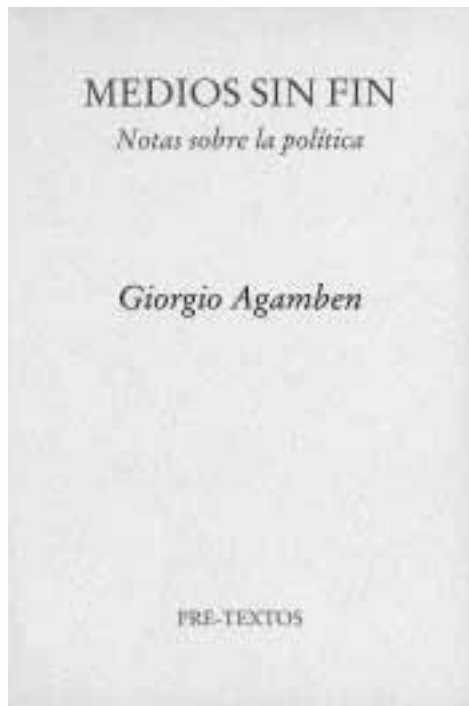
Jorge Velasco, investigador ell mateix, a més d'oferir aquesta panoràmica tan àmplia i clara del món posat al descobert per la física de les partícules, ha sabut transmetre en la seua obra la implicació i l'engrescament del científic. No és un dels menors atractius d'aquest llibre aquesta passió que el recorre, i que pren el seu impuls –i el seu sentit moral– de «la convicció profunda que el món posseeix un ordre lògic i que l'ésser humà està capacitat per a desxifrar-lo».

Enric Iborra

Homo politicus

Alguns dels textos que aplega aquest volum han estat estrets d'altres assajos de l'autor més sistemàtics i elaborats, com ara *La comunidad que viene*, *Homo sacer (I)*. *El poder soberano y la nuda vida* o *Lo que queda de Auschwitz. Homo sacer (III)*, tots tres publicats amb anterioritat a Pre-Textos.

MEDIOS SIN FIN. NOTAS SOBRE LA POLÍTICA

GIORGIO AGAMBEN

TRADUCCIÓ DE ANTONIO GIMENO CUSPINERA

COL·LECCIÓ «ENSAYO», 493

PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2001

A aquestes alçades de la història no cal ser un geni per adonar-se que l'home és un animal, a més de racional, eminentment polític. Encara no hem badat boca, no hem temptat un gest davant els nostres congèneres, i ja ens hem retratat políticament. La indumentària té, sens dubte, unes connotacions explícites –i també implícites–, tot i que, de vegades, es presta a equívocs o a malentesos fabulosos. És, però, la parla, aquesta característica tan definitòria de l'ésser humà, la que ens arrenclera de manera inexorable, sinó a una doctrina o a una circumscripció ideològica concreta, sí almenys a un determinat corrent o tendència política. I no s'hi val, per molt argumentades que estiguen, les excuses o la crida espúria i insípida a una pretesa condició de neutralitat satisfactòria i evasiva. El «jo sóc apolític» o el «a mi no m'interessa la política» no deixen de ser expressions pròpies dels rucs i dels babaus, una intentona fallida per mantenir-se al marge al bell mig de la mar agitada de la societat en què tots, sense excepció, estem immersos. Perquè ací, o ens hi mullem tots o ens apuntem definitivament a l'aura de la divina acràcia –d'altra banda, una opció més aviat impossible de materialitzar. La societat ens empeny a la política, tot i que els polítics mal-

den, com més va més descaradament, a interessar-se per nosaltres únicament a l'hora de dipositar el (menys) preat vot a les urnes. Però la *politicitat* –permeteu-me la paraulota– de les nostres accions no es limita a l'exercici lliure(?) i puntual del sufragi universal. Ja ho he insinuat adés: és també en les accions quotidianes, en el quefer monòton de la vida diària, que ens manifestem com a *homo politicus*. El llibre del filòsof italià Giorgio Agamben indaga precisament en aquesta visió àmplia i oberta de la política. Conscient de la crisi ontològica de la política, de la seua subordinació respecte de l'economia, a *Medios sin fin* Giorgio Agamben percaça els paradigmes genuïnament polítics que es palesen en fenòmens de la vida ordinària o que, per la seua excepcionalitat, no han estat considerats plenament polítics. La vida natural dels homes, els camps de concentració, el cas dels refugiats polítics i l'estat d'excepció en són una bona mostra atesa en aquestes pàgines intel·ligents i persuasives del filòsof italià.

Juli Capilla

Visió històrica i etnològica dels molins de la Safor

El present llibre sobre els casals hidràulics de la Safor, sens dubte, va més enllà del seu enunciat. I es què aquest volum de Fernando Sendra traspuja un important grau d'erudició científica interdisciplinària, tot representant els passos del geògraf V.M. Rosselló en el seu article «Els molins de l'Horta de València» (1989).

PASSEIG PELS MOLINS D'AIGUA DE LA SAFOR

FERNANDO SENDRA

PREMI BERNAT CAPÓ DE CULTURA POPULAR 2000

COL·LECCIÓ «LA FARGA», 9

EDICIONS DEL BULLENT. PICANYA, 2001

Aquesta obra, guanyadora del 2n Premi Bernat Capó, promogut per Edicions del Bullent i Bancaixa, aplega, d'una forma prou pedagògica, diversos elements com la història, l'etnologia, la sociologia, la toponímia o la geografia d'aquesta zona. Tal volta, no només és una obra estrictament sobre molins, sinó també una interessant aproximació al paisatge rural saforenc i la vida de les seues gentes. La descripció de l'espai hidràulic singular d'aquest paisatge constitueix un hàbil vehicle estructural del llibre i un excel·lent element auxiliar que proporciona la lectura coherent i dinàmica d'aquest volum. Així doncs, la connexió geogràfica que impregna el passeig pels molins d'aigua de la Safor es converteix en la necessària brúixola per als lectors no massa avesats en aquests temes sobre el regadiu i la molinèria, a més de constituir una intuïtiva ruta de trànsit per als especialistes en la matèria.

Aquestes darreres consideracions, exposen ben a les clares la vocació viatgera i paisatgística de l'obra en qüestió. El pas-

seig per aquest enginyers moguts per l'aigua comença per una descripció de l'espai geogràfic de la Safor. Tot seguit, s'ofereix un detallat llistat dels molins d'aquestes terres que l'autor agrupa, en primer lloc, per conques fluvials i, dins d'aquestes, en un següent nivell, per municipis. El primer capítol d'aquest volum, presenta una correcta i esglaonada exposició sobre la conformació a través del temps del molí hidràulic i els seus principals trets i activitats d'ús. Així doncs, una vegada explicada l'evolució històrica de la molinera –dins la història general de l'agricultura– l'autor esmicola, per un costat, els principals elements materials i tecnològics d'aquests casals i, d'un altre, es detallen els aspectes etnològics més singulars, a través de l'explicació del procés de la molta. Es tanca aquest bloc inicial amb una exhaustiva revisió dels antecedents històrics sobre la indústria molinera a la Safor. Els següents capítols, del dos al sis, s'articulen com a corpus central d'aquest llibre. I és que malgrat que cadascuna d'aquestes parts principals agrupa l'anàlisi dels molins existents a les diferents conques fluvials –Riu de la Vaca o de la Vall digna, Riu Vernissa i Riu Sant Nicolau–, i els diversos espais irrigats que vertebraren el regadiu d'aquesta comarca, es repeteix, una i altra vegada, un model d'estructura semblant a cop d'ull geogràfic. La fórmula consisteix, en primer lloc, en realitzar una intel·ligible localització territorial de l'entorn d'aquests rius, a continuació, donar les

pautes de funcionament d'aquests cursos d'aigua, per a més tard, descriure exhaustivament les xarxes de reg associades. I en acabant, presentar la corresponent fitxa tècnica de cadascun dels molins –sempre agrupats en llurs respectives demarcacions municipals–, a més de les corresponents dades històriques.

El capítol set és una mena d'incitació a l'excursionisme i posa punt final a la publicació de Sendra, amb una col·lecció de rutes molineres que ens apropen als diferents racons que envolten alguns dels vells casals de moles i turbines existents a la Safor. Cal dir, a mena de cloenda, que gran part de la vàlua d'aquest opuscle patrimonial resideix en el seu acurat contingut -maquetació, composició i sobretot tamany del llibre. Ens trobem amb una mena de llibret de butxaca de fàcil i agradable ús. A més, per la seua amansitat resulta d'una excel·lent utilitat en les excursions que es puguin realitzar, bé a peu o bé en bici, pels nombrosos indrets rurals d'aquestes terres. Fernando Sendra, una mena de modern viatger il·lustrat –impregnat d'una privilegiada òptica d'home de ciència contemporani–, ha cercat una més que correcta visió històrica i etnològica dels molins d'aquesta comarca al sud del Xúquer. La lectura d'aquesta obra ens resulta en tot moment un àgil exercici de narrativa, gràcies a la claredat expositiva –resolta amb un estil concís i pedagògic– i a la perfecta cohabitació del propi text i el valuós arsenal gràfic que s'hi empra.

Ignasi Mangue

Els camins de la poesia

La sagnant revenja perpetrada contra el rector Peset, afusellat a Paterna el 24 de maig de 1941 –que es pot seguir gràcies a la recuperació i edició facsímil del procés– posa de manifest l'elevadíssim grau de sectarisme i intolerància de la justícia franquista.

PROCÉS A JOAN PESET
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, 2001

Aquest expedient descobreix la part més fosca –sovint o mesa– de la història recent de l'Estat espanyol: quan foren acusats de delictes de rebel·lió precisament els qui es van mantenir fidels a la legalitat i l'ordre constitucionals, i quan les enveges i revenges personals eren elevades a la categoria de justícia institucional i portades a extrems com la presó o la mort.

Enveges i revenges personals perquè cal saber que Francisco Marco Merenciano, un dels instigadors declarats de la denúncia contra Peset, fou anomenat auxiliar temporal provisional de la càtedra de Medicina Legal de la Universitat de València, el mateix dia que Peset n'era separat. I que Leopoldo López Gómez –metge relacionat amb Ángel Moreu González-Pola (un altre dels denunciants)–, el testimoni del qual no fou precisament favorable a Peset, havia estat nomenat amb caràcter provisional catedràtic de la plaça vacant pel cessament de Peset.

Aquestes importants dades es revelen als estudis «Vida i mort de Joan Peset», de Marc Baldó i M. Fernanda Mancebo i «Història d'un procés», de Salvador Albiñana que completen, indispensablement, la publicació.

Llegint aquestos textos coneixem la biografia de Peset i ens adonem que aquest burgès pacífic, liberal i catòlic no havia comès cap delictes de sang -com de fet reconeixen els mateixos falangistes promotors de la denúncia-, sinó tot el contrari: «Hizo con todo calor cuanto estuvo en

su mano para evitar el desmán, el latrocinio y la revuelta sanguinaria», com va dir en el judici el metge Francisco Ramón Llin, soci fundador de la Dreta Regional Valenciana, i com ho testimoniaren moltes altres persones.

La primera sentència del judici condemnava Joan Peset a la pena de mort pel delictes d'adhesió a la rebel·lió, però aconsellava la commutació per la immediata inferior. No satisfet amb el resultat, el delegat provincial de Sanitat de Falange, José Roca Meca, s'afanyà a presentar com a prova definitiva una conferència de to acadèmic en què Peset, entre altres coses, condemnava la rebel·lió de juliol de 1936. El sumari es va reobrir i tancar en dos dies. Joan Peset tornà a ser condemnat a la pena màxima, aquesta vegada sense petició d'indult. El 24 de maig de 1941 Joan Baptista Peset Aleixandre morí afusellat a Paterna.

Com afirmen Baldó i Lacomba, la lectura del procés evidencia que no es tractava de jutjar només la persona de Peset, sinó essencialment el que ell representava: «Va ser executat pels vencedors per omplir la set de venjança, per ajustar comptes, per escarmentar moralment els vençuts (...) amb ell, de fet, s'executava gran part del que significava l'esperança republicana, aquella que entenia, encara en plena guerra, que cap política es podia fonamentar en l'extermi de l'adversari».

Arantxa Bea

La sociedad civil y el problema de la incivilidad

John Keane, profesor de Ciencia Política del Centre for the Study of Democracy, reflexiona en este ensayo, publicado por primera vez en 1996, sobre las limitaciones de la reflexión política contemporánea para teorizar sobre la violencia moderna.

REFLEXIONS SOBRE LA VIOLÈNCIA

JOHN KEANE

COL·LECCIÓ «ASSAIG», 2

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. VALÈNCIA, 2001

El silencio sobre la violencia en los recientes análisis sobre la sociedad civil y el estado oscurece un problema ya de por sí sociológica y éticamente complejo como es el de la vinculación de la violencia con la dinámica de la sociedad civil. La retórica que acompaña normalmente a la idea de sociedad civil, especialmente desde que ésta última fuera recuperada por los intelectuales húngaros y polacos en la década de los 80, la configura como una *koiné* o espacio idealizado, antítesis de la violencia. Al mismo tiempo, el invento de la civilidad como antídoto de la incivilidad contribuye a reforzar esta idea de sociedad civil como promesa de pacificación, la cual omite las tendencias negativas de las sociedades actuales e impide la construcción de un marco teórico adecuado para el estudio de la violencia.

El empeño de Keane es arriesgado. Por un lado, detectar las limitaciones de las principales teorías tradicionales y contemporáneas a la hora de aprehender la cuestión de la violencia moderna, o, en sus propias palabras, «el problema de la incivilidad». Por otro, exponer algunas de las paradojas que una teoría política de la violencia necesitaría resolver.

Con este objeto, aborda, entre otras cuestiones, las relaciones entre violencia y sociedades contemporáneas. Los temas escogidos para su examen en este libro son

habitualmente los de su campo de estudio —democracia, sociedad civil y esfera pública. En este sentido se sitúan algunas de sus propuestas como: la democratización de los medios de violencia estatal, la preservación de determinadas formas de violencia como condiciones básicas de la civilidad, la creación de esferas públicas de controversia y el refuerzo de la capacidad para los juicios cotidianos sobre la violencia. En suma, cualquier salida al problema de la incivilidad sugerida por el autor en estas páginas pasa necesariamente por la promoción de la cultura de la civilidad dentro de la sociedad civil.

Las cuestiones planteadas por Keane en este ensayo son importantes. Y, si bien es cierto, que tiene el mérito de exponer varios puntos clave y atreverse a valorar cuestiones complejas, el resultado ofrece aspectos problemáticos, especialmente en algunas de las críticas que despliega y, más aún, en las conclusiones que de ellas extrae. Dicha actitud podría hacer pensar que sea su aportación personal a este tema la que finalmente se vea favorecida. Agradecemosle que plantee este tema y la cantidad de referencias filosóficas y políticas sobre la violencia que nos proporciona, pero seamos cautos a la hora de leer algunas de sus valoraciones.

Teresa Villarroya

Els camins de la raó

Aquest volum és una miscel·lània de treballs entorn de la problemàtica de la racionalitat i la transcendentalitat. La primera secció agrupa estudis de caràcter històric que s'hi refereixen. La segona tracta, centralment, problemes kantians. La tercera, planteja aquesta temàtica a pro-pòsit d'algunes posicions actuals.

TRASCENDENTALIDAD Y RACIONALIDAD

JOSEP L. BLASCO I MERCEDES TORREVEJANO (ED.)

PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2001

Durant gran part del segle que acabem de deixar enrere, la producció filosòfica ha estat repartida en dues àrees geogràfiques diferents, l'anglosaxona, per una banda, i la continental, per l'altra. La diferència, però, entre les dues, no és simplement geogràfica sinó metodològica, temàtica, ja que estan orientades cada una en direccions divergents. Ara bé, el que resulta estrany i difícil d'entendre és que aquestes dues tradicions s'han posat d'esquena mútuament, s'han ignorat l'una a l'altra, fins al punt que es podria parlar de cisma filosòfic. El mal és que aquesta situació s'acceptava com un fet i no era, en general, considerat, ni estudiat.

En els últims anys la cosa ha canviat, s'ha començat a parlar de filosofia «angloamericana» i de filosofia «continental». La primera, centrada en una metodologia «analítica», amb les seues diferents variants; la segona, centrada en la fenomenologia, però, amb altres corrents com la teoria crítica, l'hermenèutica, la deconstrucció...

A poc a poc, però, s'han començat a fer el pont per un costat i per l'altre entre les dues tradicions. I no sols això, els «analítics» han ocupat posicions entre els «continentals» i aquests en el territori angloamericà. Això comporta o pot comportar un enriquiment saludable, però també confusions. De totes formes, en general, les posicions, bàsicament, es mantenen definides: la defensa de la racionalitat, per una banda, i el refús més o menys radical dels criteris generals de validació del treball filosòfic.

Aquest volum, *Trascendentalidad y racionalidad*, indica, ja d'entrada, pel seu títol, en quin dels dos costats se situen els treballs que l'integren. Els interessos dels seus autors, malgrat la diversitat de plantejaments o d'enfocaments, coincideixen a moure's pel camp de la teoria del coneixement. Els mateixos editors Josep L. Blasco i Mercedes Torrejano destaquen la unitat que hi ha entre les diverses aportacions. «Pero –afirmen– queríamos reconocernos en el cruce de tradiciones filosóficas que caracteriza nuestro momento». En el fons, les aportacions dels diferents autors del volum, constitueixen una contribució a «discutir la noció de razón», de «sus estructuras, sus límites, su función cognitiva, su función poético-moral, etc». I això, afegeixen, és fer, d'una manera o d'una altra, «anàlisi trascendental».

Val dir que Kant es troba en el centre de les diferents anàlisis d'aquest llibre. Kant, Descartes i, no podia faltar-hi, Hume, amb el seu desafiament escèptic que continua insidiosament present, vigent. De fet, aquest problema, és un dels temes recurrents del llibre, ja que la fonamentació del coneixement n'és el centre de gravetat. Com hi ha també el contrapunt alternatiu, el naturalisme, punts de mira transcendental i analítics. No es possible, però, repassar, ara, els diferents discursos del volum. Diguem, només, que, en conjunt, constitueix una introducció clara i valuosa als problemes epistemològics des d'una perspectiva actual.

Josep Iborra

FLORS DE PLÀSTIC
VICENT MARÇÀ
COL·LECCIÓ «LESPLA», 24

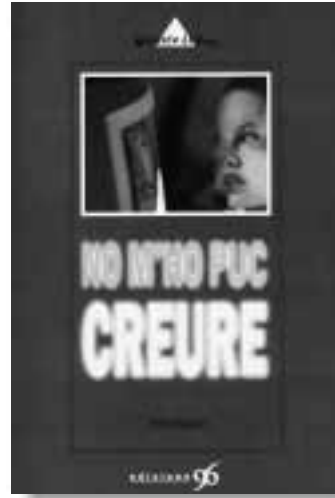
EDICIONS DEL BULLET. PICANYA, 2001

Retorn del comissari Adell

Seria una bona cosa que els joves lectors (per fer una aproximació, joves entre 12 i 15 anys) que no coneguen el personatge del comissari Adell i vulguen llegir aquesta narració, s'interessin també per la seua anterior novel·la, *Han segrestat l'entrenador*. Per un motiu principalment: perquè Vicent Marçà té certa gràcia per calcular i construir una trama d'una complexitat suficient com per engrescar-s'hi.

En la recent *Flors de plàstic* hi barreja diverses intrigues: una relacionada amb el món de la religió, una altra amb la immigració magrebina i, per últim, amb el tràfic de drogues. Totes elles, però, des d'un punt de vista molt didàctic. Els personatges, però, inclòs el protagonista Adell, queden massa desfigurats en favor d'una comprimida història que donaria per tres llibres més. L'acció, que s'inicia en la segona pàgina, és tan densa i continuada que no queda espai per explicar-nos com són aquests personatges i poder, així, fer-nos-en una idea. Sembla, doncs, que s'ha caigut de nou en l'error de condensar una novel·la extensa en un espai massa menut.

Joan Manuel Matoses

NO M'HO PUC CREURE
EMILI GASCÓ
COL·LECCIÓ «MILANTA LLIBRES», 2

EDICIONS 96. CARCAIXENT, 2001

Creu-t'ho

Costa trobar reculls de contes per a xiquets i joves: els llibres per a aquest marge d'edats, d'una mida de l'entorn de les cent pàgines, solen ser dietaris o novel·les, i en canvi circulen ben poques mostres de teatre, poesia o narrativa breu.

Emili Gascó publica un senzill aplec de contes, per a lectors a partir de 12 anys, confeigits al voltant d'un fil argumental comú: una xica de vint-i-dos anys rellegeix unes narracions que havia escrit anys enrere. Totes parteixen de plantejaments fantàstics o màgics. És interessant el reclam inicial que l'autor fa al lector, en què demana un compromís signat per tal de participar convençudament en l'univers fantàstic que Gascó tracta de crear.

És una llàstima, però, que l'edició siga tan poc acurada: a la mediocre qualitat artística i física de les cobertes, cal afegir una constant vacil·lació ortotipogràfica, que afecta els signes de puntuació, els espais, la divisió en paràgrafs... A això s'afegeix una sintaxi bastant pueril: li caldria, doncs, una nova correcció global, ja que estem parlant de llibres didàctics, i amb això cal parar atenció.

Joan Manuel Matoses

LA INNOCENT

ISABEL-CLARA SIMÓ

 COL·LECCIÓ «ELS NOSTRES AUTORS», 43

EDITORIAL BROMERA. ALZIRA, 2001

Falsos culpables i presumptes innocents

La innocent és una novel·la negra d'aquelles que hom sol qualificar d'acadèmiques, que segueixen fil per randa els esquemes genèrics de la novel·la policíaca, detectivesca o de lladres i serenos sense desviar-se'n ni un mil·límetre. De fet, els referents literaris d'Isabel-Clara Simó a l'hora d'escriure la novel·la han estat alguns dels escriptors més brillants i famosos de novel·la negra (Dashiell Hammet, Raymond Chandler, James M. Cain...). Així doncs, com no podia ser d'una altra manera, la trama de *La innocent* gira al voltant d'un dels tòpics més suats del gènere: la recerca d'un culpable d'assassinat.

Tot comença quan Elisa Solbes, «la innocent», demana a Miquel, un funcionari atípic i una mica xuleta, que l'ajude a aclarir l'acusació d'assassinat que recau sobre un veí i protector seu de tota la vida. Tot d'una, Miquel es veu immersit en una perillosa i absorbent activitat detectivesca que, gràcies a un passat en contacte amb els baixos fons de la ciutat, pot fer avançar contra les versions oficials i l'actitud passiva de les autoritats.

Sergi Verger

LLANÇEN CRITS DE LLIBERTAT

JORDI QUEROL

 COL·LECCIÓ «TABARCA NARRATIVA», 17

TABARCA LLIBRES. VALÈNCIA, 2001

Una novel·la per a la «Gloriosa»

La literatura valenciana ofereix en els últims anys una excel·lent fornada de novel·les històriques. Ara bé, Jordi Querol no és un nouvingut dins del sector, car els seus *Abans moros que catalans* (1984) i *València 1977* (1989), escrites en col·laboració amb Moisès Mercè, com també les dues anteriors novel·les *Quan bufa en ponent* i *Els venjadors valencians* que inicien la trilogia tancada amb la present *Llancen crits de llibertat*, el mostren un autor sòlid, amb domini de l'escriptura narrativa i que conjuga, amb rara habilitat, el manteniment d'un discurs àgil i precís amb una versemblança imprescindible en tota novel·la històrica.

Aquesta obra, plantejada dins una col·lecció juvenil i, tot i això, recomanable per a qualsevol lector en general, planteja una història d'amor sobre el fons dels esdeveniments de la Revolució Gloriosa (1868) que acabà amb el regnat d'Isabel II. No ha sigut aquesta una època massa sovintejada pels nostres escriptors, però Jordi Querol ha reeixit en el seu intent de mostrar un paisatge amb figures —o unes figures amb paisatge— perfectament creïbles com a efluvís reviscolats de Constantí Llombart o Vicent Boix. En tot cas, ¿per a quan la gran, vull dir, la tolstoiana novel·la sobre el convuls XIX valencià? Creiem que Jordi Querol podria escriure-la: la trilogia closa amb *Llancen crits de llibertat* ho demostra.

Alexandre Navarro

PRIMERAS TENTATIVAS POÉTICAS
GABRIEL CELAYA
COL·LECCIÓ «CALABRIA/POESIA», 42

EDITORIAL DENES. PAIPORTA, 2000

La poesía del joven Celaya

En 1927 Gabriel Celaya se instala en la Residencia de Estudiantes de Madrid. Desde esta fecha hasta bien entrada la década de los treinta, nuestro autor vive rodeado de la inspiradora compañía de Federico García Lorca, Rafael Alberti o Jorge Guillén, entre otros. Es en estos años cuando el veinteañero Celaya comienza sus primeras incursiones poéticas.

En *Primeras tentativas poéticas* se recogen estas primeras poesías con las que el autor empieza a coquetear con la literatura. El libro está compuesto, principalmente, por poesías de esta primera época, aunque también se recogen poemas más tardíos del autor. De la comparación de unos con otros podemos apreciar la evolución del estilo de Celaya, más adúlador del amor y de la naturaleza en sus comienzos y más denso y reflexivo en su época adulta.

Además de una buena selección de poemas de distinto tono y métrica, el libro está adornado con dibujos del autor que dan cuenta de los múltiples intereses intelectuales de Gabriel Celaya.

Vicente Abril

MÚSICA JUNTO AL RÍO
JOSEP CARLES LAÍNEZ
COL·LECCIÓ «POESIA», 6

LLAMBERT PALMART. VALÈNCIA, 2001

Escenas de nostalgia

«Allí estuvo, una vez, el límite de las cosas./ En esta línea que hoy desdibuja un azul imposible/ sólo un marco, el lugar de una luz ocre, la mar./ Nada resta de los amaneceres que habitaron la vida, / ni de las vidas que poblaron la luz más allá de la noche. / Porque fue en esta línea, en esta misma pared que ya no existe, / donde el tiempo se detuvo y el mar ya no fue nunca el mar». *Música junto al río* es el sexto título de la Colección poesía de la editorial Llabert Palmart y el segundo libro de poemas en castellano de Josep Carles Laínez, tras el poemario *Exótica Martyria*. El autor desarrolla su labor literaria en diferentes lenguas, entre ellas la asturiana y la judeo-española. El poemario consta de tres partes: «Tiempo antiguo», «Música junto al río» y «Hacia una nueva geografía». Este volumen reúne treinta poemas con los que Laínez se aventura en los dominios del tiempo, para mostrar la añoranza de lo imposible y la nostalgia de lo perdido. Sus versos recrean un escenario de observaciones y reflexiones como pinceladas sobre el transcurrir de la vida. En sus versos Josep Carles Laínez ejerce un juego poco convencional en el que alterna diálogos, reflexiones en voz alta y el uso de recursos gramaticales de las diferentes lenguas de que se sirve en su creación periodística y literaria.

Ana Gimeno

HISTORIA DE UN MOVIMIENTO OBRERO EN
LA INDUSTRIA ESPAÑOLA DEL CINE (1931-1999)

EMETERIO DÍEZ PUERTAS

COL·LECCIÓ «DOCUMENTOS», 9

EDICIONS DE LA FILMOTECA-IVAC. VALÈNCIA, 2001

Els bastidors d'un món mitificat

D'esplèndid podem titllar aquest nou treball editat per la Filmoteca Valenciana. Amb un rigor impecable, Emeterio Díez, ens proposa un gran i original exercici d'història social on l'home, com a treballador del cinema, se situa en el centre de la investigació. A través de quatre grans períodes (Segona República, Guerra Civil, Franquisme i Democràcia), i de quatre grans àrees temàtiques (nombre de treballadors, organització sindical, caràcter polític de les reivindicacions i nivell de vida), l'autor demostra que el moviment obrer en el cinema no és, ni de bon tros, homogeni. Al contrari, descobrim com, d'una banda, les diferències de categoria, rang i renda entre els treballadors i, d'altra, els plantejaments i les demandes oposades dels diversos models associatius, generen unes relacions de caràcter conflictiu que han marcat el seu desenvolupament. Entrevistes als treballadors, documentació original i testimonis reals, a més de la cura en l'edició, completen un llibre ja de per si molt atractiu.

Àlvar Peris

WELCOME TO HELL

ALFONSO MARCO

COL·LECCIÓ «PAPERS GRISOS», 4

EDICIONS DE PONENT. ONIL, 2001

L'infern és a casa

La guerra a Bòsnia, la crueltat amb què afectà la població civil i la tardana i confusa intervenció de les forces internacionals, va demostrar que la possibilitat d'una confrontació a la civilitzada Europa era més que real. Malgrat la proximitat geogràfica i la gran quantitat d'espai que li dedicaren els mitjans de comunicació europeus, la veritat és que ben poc es va dir sobre les causes últimes del conflicte.

En aquest llibre, Alfonso Marco, que va visitar al zona el 1998, es preocupa per analitzar els orígens històrics d'una guerra molt més previsible del que pot semblar i segueix després acuradament el procés polític i bèl·lic que afectà l'antiga Iugoslàvia.

Marco, a més, es posa clarament del costat de la població civil de Bòsnia, principal afectada pels atacs d'uns i altres, i no s'està de llançar les seues crítiques, no sols als partidaris de la Gran Sèrbia, sinó a les diferents potències occidentals i la seua falta d'interès i habilitat per a evitar la guerra. Les crítiques contra l'ONU i la seua inoperància són especialment dures. En definitiva, ens trobem davant d'una documentada i rigorosa denúncia que ens força a reflexionar sobre la fragilitat que amaguen moltes situacions polítiques aparentment *pacífiques*.

Jordi Sebastià

DEVANNEVAR BUSH A LA WWW

NÚRIA ALMIRON

COL·LECCIÓ «COMUNICACIÓ», 6

TRES I QUATRE. VALÈNCIA, 2001

Ordinadors humanitzats

Núria Almiron fa recompte, en aquest estudi, de les persones, les empreses i les idees que han permès l'assalt de l'ordinador a les cases dels països rics i que han humanitzat les interfícies (la cara visible del sistema operatiu) i les han convertit en elements «amigables» i intuïtius per als usuaris corrents, sobretot en la darrera dècada del segle xx. Organitzat en breus capítols –gairebé fitxes– l'autora dóna a conèixer els científics, estudiants o afeccionats, dels quals hi ha una minibiografia al final del llibre, que han contribuït decididament a «popularitzar», al llarg de més de mig segle, els ordinadors personals i facilitar al màxim el seu ús per qualsevol persona, ja siga a casa o a la feina.

Tant ha estat l'interés en la consecució d'interfícies agradoses i fàcils de manejar que s'inclou en el llibre un capítol dedicat als investigadors de l'HCI (sigles angleses d'«interacció home-ordinador») que inclou disciplines com la psicologia, l'ergodinàmica, l'enginyeria de sistemes o la informàtica i que té per objectiu «que les persones puguem utilitzar sistemes interactius de la manera més eficient, efectiva i satisfactòria».

Marc Candela

ALASKA

MARIO VAQUERIZO

COL·LECCIÓ «CONFESIONES», 1

LA MÁSCARA. VALÈNCIA, 2001

Panegíric de la banalitat

Fa un any, la cantant Olvido Gara, coneguda com Alaska, es va casar a Las Vegas amb Mario Vaquerizo i ara el seu marit publica aquest llibre que és en realitat una llarga entrevista. Des de la seua infantesa a Mèxic fins als dies més recents, la cantant recorda la seua trajectòria musical i personal, i llança les seues opinions sobre temes tan diversos com les drogues, les operacions per a augmentar el tamany dels pits o la monarquia espanyola. El recorregut biogràfic s'il·lustra amb un bon grapat de fotografies i els diferents tipus de lletra usats (alguns de molesta lectura) remarquen les diverses etapes travessades per Alaska. Alaska va ser un element central d'aquell muntatge comercial anomenat «La movida» que oferia poc més que estètica «kitch» i música intrascendent. Potser els fans troben interessant les seues opinions però la resta de lectors se sorprendan en veure els intents d'Alaska per donar alguna transcendència a la superficialitat absoluta que caracteritza la seua proposta musical.

Jordi Sebastià

MANDÍBULA AFILADA
CARLES ALBEROLA

INTRODUCCIÓ I NOTES DE JOSEP ANTONI MARTÍNEZ
COL·LECCIÓ «BROMERA TEATRE», 25

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

Quan Alberola era jove i potent

Bromera segueix publicant obres d'Alberola, potser el dialoguista més brillant del teatre valencià actual. Ara com ara n'han editat una d'anterior –*Currículum*, amb Pasqual Alapont– i la més recent –*Besos*, amb Roberto García. Resulta curiós que *Mandíbula Afilada*, situada cronològicament entre totes dues, s'haja publicat després. Fa pensar que potser volen recuperar-ne d'altres, fins i tot al marge de les edicions de 3i4. I és que el simple fet que un dramaturg siga publicat per aquestes dues editorials ara ja és bastant indicatiu del seu èxit. L'enginy de *Mandíbula Afilada*, a més, suporta perfectament la lletra impresa. La pregunta és si l'últim treball d'Alberola, amb més cançons còmplices i menys treball propi, la deu suportar igual de bé. És un dubte que tinc, però que de totes maneres no afecta gens *Mandíbula Afilada*: Joan i Laura –fins i tot la Laura inexistent– són personatges memorables, parts d'un diàleg que no decau mai. N'hauria de fer alguna cita, però ni tinc lloc ni puc triar-ne cap: és millor llegir tot el llibre.

Felip Tobar

EXCALIBUR, DE JOHN BOORMAN
M. C. SANMATEU MARTÍNEZ

DRÁCULA DE BRAM STOKER, DE FRANCIS FORD COPPOLA
CAROLINA ADAM MATEU I MERCEDES ARCÁRRAGA PASCUAL

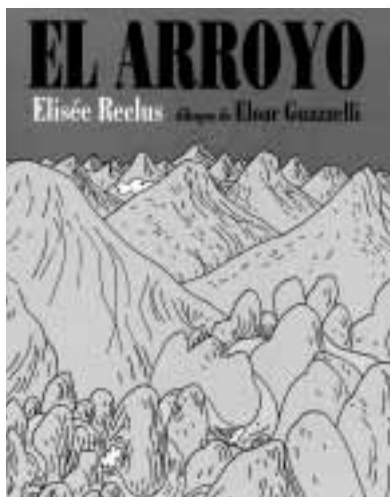
NAU LLIBRES / OCTAEDRO. VALÈNCIA, 2001

El cinema al microscopi

Probablement, el més interessant de la col·lecció «Guías para ver y analizar cine» siga justament el text que parla d'allò que està al voltant de cada pel·lícula escollida. El material que acompanya l'anàlisi fílmica és ben valuós: la quantitat i l'encert de les dades sobre els orígens, el rodatge, el personal tècnic i dramàtic i les intencions artístiques de cada film constitueixen unes dosis informatives que no es troben fàcilment.

Els dos darrers títols analitzen *Drácula de Bram Stoker*, de F. Ford Coppola (1992), i *Excálibur*, de John Boorman (1981). En el primer d'ells Carolina Adam i Mercedes Azcárraga aporten una interessant introducció històrica al món del vampirisme i del protagonista, així com alguns apunts sobre novel·la gòtica. Al segon, l'autora, M. C. Sanmateu, fa un recorregut sintètic pel corpus conegut com *matèria artúrica*, relativa al llegendari rei Artur, i ens descobreix la vessant psicològica que el director va voler incloure en aquesta obra mestra del cinema fantàstic.

Manolo Matoses

EL ARROYO

ELISÉE RECLUS

IL·LUSTRACIONS D'ELOATR GUAZZELLI

COL·LECCIÓ «LIBROS PARA NIÑOS», 7

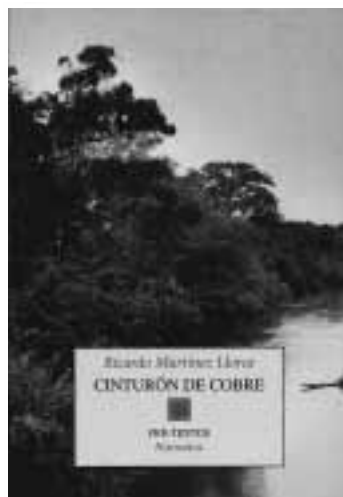
EDITORIAL MEDIA VACA. VALÈNCIA, 2001

La grandiosa obra de la gota de agua

A quien sienta la tentación de ojear este libro precioso –los dibujos de Eloatr Guazzelli atraviesan todas y cada una de las mitades inferiores de las páginas– le recomendaría que comenzase casi por el final, leyendo la semblanza que sobre su autor, Élisée Reclus, ha escrito H. Hidalgo: mirar la fotografía, leer la biografía y sentirse inmediatamente seducida por la personalidad del geógrafo y anarquista francés es todo lo mismo. Luego ya no importa tanto la cansina minuciosidad de un texto sumamente descriptivo que recorre todos los estadios de un arroyo desde su nacimiento hasta la desembocadura en el mar: fuente, torrente, gruta, sima, barranco, manantiales del valle, rápidos y cascadas...; ya no importa –decía– porque de pronto topamos con alguna de sus «moralidades», tan cándidas a nuestras mentes del s. XXI como anheladas de realidad: la fe en la ciencia como liberadora de la miseria y la desigualdad; la confianza en que la sociedad camine «hacia un ideal común de justicia y libertad», y la necesaria y feliz conjunción con la naturaleza para conseguirlo.

Avanzando con *El arroyo* descubrimos, además de un paisaje cercano, una mente lúcida y sensible que denuncia sin tapujos la opresión de sus contemporáneos: esclavos, mujeres, pobres de solemnidad.

Arantxa Bea

CINTURÓN DE COBRE

UN ENCUENTRO CON ZAMBIA: FRAGMENTOS Y FICCIONES

RICARDO MARTÍNEZ LLORCA

COL·LECCIÓ «NARRATIVA», 502

PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2001

Diario de Zambia

Cinturón de cobre, segundo libro de Ricardo Martínez, es el relato autobiográfico de un viaje. Alejado de África, el autor rescata su diario de rutas y sus recuerdos para componer unas memorias donde la sucesión de descripciones, la narración de cuentos y mitos y los sucesos mágicos, ofrecen al lector la posibilidad de sumergirse en la cotidianidad descarnada de la ciudad de Chingola, en Zambia. Una África deformada y deshumanizada por la miseria se nos describe mediante la alusión a referencias alejadas de lo meramente real. Mbuya –una vieja que vive muerta–, hombres feroces hechos con la sangre de la luna, un hombre-león, prostitutas que no menstrúan y hombres-sin-sangre, son, entre otros personajes, máscaras de una realidad que con dificultad admite ser explicada por vía de la razón.

El libro, concebido como un diario, es, sobre todo, el reencuentro del autor con ese otro mundo que visita, le atrapa, pero del que no podrá formar parte; y su intento de aprehenderlo desde la distancia y con las palabras, el reto de estas páginas.

Teresa Villarroya

CANÇONS I COSTUMS DE VINARÒS. SEGONA PART
RAMÓN REDÓ VIDAL
COL·LECCIÓ «ALDEBARAN», 26

ANTINEA. VINARÒS, 2000

Vinaròs en la memòria

Segon lliurament del costumari cançonístic de Vinaròs, tretze anys després que eixís al carrer el seu primer volum. Dividit en dues parts, com es dedueix del títol, l'aportació més substancial del cançoner és la reproducció dels temes recollits el 1948 pel musicòleg Ricardo Olmos en una de les seues «missions folklòriques» per al recentment fundat Institut Espanyol de Musicologia. Juntament al llegat d'Olmos, l'infatigable i prolífic Redó -paradigma d'erudit local compromés amb el seu poble- aporta una nova col·lecció de cançons infantils, loes, cobles populars i d'autor, cançons de treball, romanços, oracions, himnes esportius, nades i gojos que, afegits als publicats en la primera part, constitueixen ja un corpus d'una importància considerable. Pel que fa a la secció de costumari, Redó s'hi centra especialment en el calendari festiu -civil i religiós- i en la gastronomia vinarossenca en un treball que, com tota la seua obra, assolirà un gran èxit de vendes a Vinaròs i que, amb l'ajut de revistes com aquesta, hauria de transcendir l'àmbit local al qual es dirigeix.

Josep Vicent Frechina

CRONOLOGIES HISTÒRIQUES VALENCIANES
JOAQUIM ESCRIG
COL·LECCIÓ «L'ENDEMA», 1

CARENA EDITORES. VALÈNCIA, 2001

Un passeig per la història

Aquesta obra suposa una pacient recol·lecció de les dates que han marcat l'esdevenir històric dels valencians des de la Conquesta. S'articula tant en una dimensió linial des del 1208 fins el 2000 -la cronologia històrica pròpiament dita- com en un recull que, dia a dia, ens mostra què passà d'important en la història dels valencians aquella data concreta -les efemèrides. Així, a tall d'exemple, podem saber que un vint-i-tres de maig s'esdevingué l'aixecament popular antinapoleònic del Crit del Palleter el 1808, com també que el 1876 fou inaugurada la primera línia de tramvia a València, a banda d'altres detalls. Es tracta d'un tasca ingent de recol·lecció de dates, de buidatge de publicacions i d'obres generals que proporcionen un mosaic interessant i que no deixarà indiferent el lector curiós. Inevitablement, però, apareix alguna inexactitud, com situar el 1397 el naixement d'Ausiàs Marc (que és tres anys posterior).

En general, però, trobem una eina excel·lent per a la divulgació puntual i anecdòtica de la història valenciana i que ha suposat un veritable esforç, certament inhabitual. Un *bocatto di cardinali*, vaja, per als sibarites de la història.

Alexandre Navarro

EL DIA QUEVAM CANVIAR DE CASA
L'ARRIBADA DE TERRI
LAIA S'ENFADA

ADELINA PALACÍN I ASSUMPTA VERDAGUER

COL·LECCIÓ «PAU I LAIA», 4, 5, 6

IL·LUSTRACIONS DE PILARÍN BAYÉS

BULLENT. PICANYA, 2001

L'HIVERN DE COSTUMETA

LA VESPRA DE NADAL

TIRORÍ SENYOR REI

RAÜL VIDAL I HUERTA

COL·LECCIÓ «LES AVENTURES DE L'ERIÇO COSTUMETA», 1, 2, 3

IL·LUSTRACIONS DE XAVI SELLÉS

DENES EDITORIAL. PAIPORTA, 2001

Compartir els contes amb els fills, educar en el diàleg

A Pau i Laia (núms. 4, 5 i 6) els passa com a la majoria dels xiquets valencians: pateixen alguna vegada un canvi de domicili (*El dia que vam canviar de casa*), sospiren per tenir un gosset (*L'arribada de Terri*) o es desesperen quan han de fer servir els llibres de text dels germans grans (*Laia s'enfada*). Als lectors que estem pels volts dels trenta anys ens fa il·lusió que els nostres fills puguem llegir històries amb dibuixos de Pilarín Bayés —que hauria de renovar un poc la idea de rol femení o masculí que transmet a les il·lustracions—, amb els quals també ens vam iniciar a la lectura. La familiaritat de les històries quotidianes de *Pau i Laia* i el detallisme dels dibuixos fan d'aquests contes un espai privilegiat per a la conversa amb els menuts; esdevenen àlbums on projectar les històries pròpies de cada infant que, amb l'ajuda de l'adult, pot ser interrogat fins reconstruir l'experiència personal. Educar és fàcil quan hom s'envolta de materials tan encertats com els contes de *Pau i Laia*.

Maite Insa

Costumari valencià

Les aventures de l'ericho Costumeta és una obra de 10 episodis que neix amb el propòsit d'ensenyar certs costums i oficis als més menuts, a través d'una sèrie de personatges dels quals Costumeta, un ericho orfe, és protagonista juntament amb la gateta Sança. Aquest projecte editorial compta amb l'assessorament pedagògic de Sefa Huerta i Anna Terol i inclou una secció de propostes per tal que pares i professors puguem treballar el contingut amb els xiquets. A la secció didàctica, els menuts poden consultar el vocabulari de cada episodi i els adults tenen un apartat de metodologia sobre el text, sobre el contingut i també un espai dedicat als oficis de llenyater, fer gel i obrer de vila. També hi podem trobar propostes d'exercicis de cuina i cançons. Els textos de Raül Vidal van acompanyats de les il·lustracions de Xavi Sellés i d'imatges sobre el contingut de cada episodi. El primer títol, *L'hivern de Costumeta*, és una presentació del protagonista de la sèrie, l'inici de les seues aventures i del seu primer contacte amb la natura. En el segon llibre, *La vespra de Nadal*, Costumeta coneix Sança, qui li parla de la celebració del Nadal, de l'escola i del foc. I en el tercer volum, *Tirorí senyor Rei*, Sança i Costumeta van a l'escola i el mestre parla dels reis mags.

Ana Gimeno

VALENCIA CINEMA STUDIO SA:
25 AÑOS DE RESISTENCIA CULTURAL

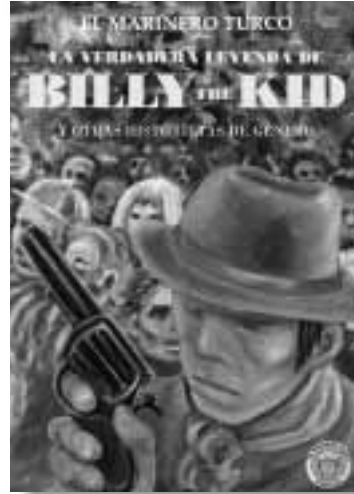
ENRIQUE HERRERAS

ALGAR. ALZIRA, 2001

25 anys de cultura independent a la València de la transició (1967-1990)

Enrique Herreras, filòsof, crític teatral i professor de dramaturgia, ha elaborat una bella síntesi de 25 anys crucials de la cultura valenciana. Una crònica on s'analitza la política cultural, la memòria d'activitats, la resposta dels espectadors, les prohibicions de la censura i els impediments de les autoritats. La publicació es un típic *book* fotogràfic i hi inclou interessants fotografies de *tutti quanti* han passat pel València Cinema: cantants i músics (Al tall, Lluís Miquel, M del Mar, l'amic Ovidi, Pi de la serra, Raimon, Tete Montoliu...), companyies (Joglars, Comediants, El Rogle, La cuadro, Dagoll, Dagom, Tricicle, VolRas...) Actors i actrius (José Luis Gómez, Rafael Álvarez, Boadella, Pep Cortés, Teresa Lozano...), directors i dramaturgs (Díaz Zamora, Buero Vallejo, els germans Sirera, Távora ...), polítics, crítics, gestors culturals, cartells, etc. S'afegeixen una vintena de *testimonis* de personatges que recorden el seu pas pel València Cinema amb nostàlgia, reconeixement i admiració. Paga la pena només per llegir el text antològic i genuí de l'actor Pepe Rubianes. Un just testimoni i merescut homenatge a un projecte cultural de la progressia local, Studio SA, que omplí la desolada vida cultural de la ciutat durant 25 anys, i que potser, després de 10 anys de silenci, reprenega feliçment les seues activitats.

Francesc Collado

LA VERDADERA LEYENDA DE BILLY THE KID
Y OTRAS HISTORIETAS DE GÉNERO

EL MARINERO TURCO

COL·LECCIÓ «SOL Y SOMBRA», 5

EDICIONS DE PONENT. ONIL, 2001

«¡También a mí me ha matado!»

Aquest recull d'histories, d'estil volgutament simple, torna a recórrer a l'etiqueta «de gènere». De fet, al marge de la història principal -la del títol-, es divideix en seccions encapçalades per epígrafs *genèrics* («Jungla», «Guerra», «Ciencia ficción», «Western», «Novela negra» i «Box»). En la mateixa història principal, l'autor es limita gairebé sempre a copiar fragments en prosa d'altri (de Ramón J. Sender i de Pat Garrett) i a afegir-hi uns dibuixos que simplement mostren el que ja ens han dit aquests fragments. Especialment ridícules són una vinyeta amb un text adjunt que diu «recibieron sendas balas del Kid» (i al dibuix hi ha els dos al·ludits fent «¡Aahhhh!» i «Ug»), la d'un senyor pronunciant la frase que dona títol a aquesta ressenya -ho jure- o l'*homenatge* a Lucky Luke. Ja posats a emprar texts aliens per encobrir mancances pròpies -o la coartada «de gènere» amb el mateix objectiu-, l'autor en tenia un de magnífic: «El asesino desinteresado Bill Harrigan», de Borges. Sort que no l'ha fet servir.

Felip Tobar

ELS VIATGES DE LA NATURA

FRANCESC MEZQUITA I BROCH

PREMI DE NARRATIVA CIUTAT DE VILAREAL

COL·LECCIÓ «QUADERNS LITERARIS», 18

SET I MIG. BENICULL DE XÚQUER, 2001

Memòria de la utopia

«L'oncle d'Amèrica» és el primer relat del llibre i en ell Josep, criat en un poble menut, alimenta el somni de viatjar i viure el món, tot i que primer –seguint la imposició paterna– ha d'estudiar. A la fi, Josep aconsegueix acompanyar Vicent Blasco Ibàñez en la seua aventura americana de crear una «Nova València» a l'Argentina i, a partir d'ací, continuarà les seues aventures encetant i oblidant somnis fins que una necessitat circular el llance a complir un desig cabdal que servirà per mostrar al lector com el temps pot retornar al passat un país i instal·lar-lo mig segle enrera. «Nedar d'esquena» presenta tres banyistes que es deixen engolir per la mar i que, amb impotència, deixen que la natura decidisca pel seu futur mentre suren a la deriva. «La llopada» es manifesta «com un cant de la natura oblidada pel progrés del temps» que assetja tres joves. I en «La vella utopia», una parella decideix viure en una cabana ubicada en un indret incomunicat on haurà de recuperar els nexes que uneixen l'home amb la natura no només per tal de sobreviure, sinó per gaudir del medi més incontaminat i diàfan. Els relats de Mezquita ens retornen a una natura que encara desa racons per descobrir i comprendre

Pasqual Mas i Usó

HEM FET EL TOURMALET

VICENT MARÇÀ

COL·LECCIÓ «LLETRA LLARGA», 4

EDICIONS BROSQUIL. VALÈNCIA, 2001

A colp de pedal

A mitjan camí entre la narrativa de viatges i el gènere dietarístic, *Hem fet el Tourmalet* és el producte d'un viatge realitzat per l'autor amb un grup d'amics per recórrer amb bicicleta els ports pirinencs que el Tour de França ha fet cèlebres, i entre ells, evidentment, el mític Tourmalet. El castellanenc Vicent Marçà –que es va estrenar al terreny editorial fa relativament poc (*Viatge a l'interior*, 1995)– anota cada nit les impressions que la ruta li proporciona. Unes anotacions que, convenientment literaturitzades, conformen aquest petit volum en què es donen cita alguns dels tòpics que acompanyen el ciclisme, per les seues característiques esportives, però sobretot a partir de la seua difusió als mitjans de comunicació: esforç personal, capacitat de sacrifici, superació de reptes, treball en equip, etc. Tòpics que –no necessàriament referits al món de la bicicleta– centren les reflexions de Marçà en aquesta narració que encomana l'entusiasme de l'autor per gaudir dels amics i de les coses més bàsiques.

Pere Calonge

CÓMICOS ANTE EL ESPEJO

JUAN ANTONIO RÍOS CARRATALÁ

UNIVERSITAT D'ALACANT. ALACANT, 2001

La vida de los actores

Cómicos ante el espejo es un libro que se ocupa de resumir y analizar los escritos autobiográficos, materializados en biografías o en textos más circunstanciales, de los actores españoles del siglo xx, sea del teatro, cine, televisión, y hasta circo (Charlie Rivel) o salas de fiestas (José Luis Coll), especialmente aquellos que trabajaron durante la dictadura del general Franco. Aquellas en que más se insiste debido a su importancia intrínseca, pero también testimonial, son las de Fernando Fernán Gómez, Francisco Rabal y Miguel Gila.

El principal problema al que se enfrenta el autor es sin duda el de la representatividad de unos textos que han sido en su mayoría dictados a otra persona cuyo nombre es ocultado al lector, así como el sesgo autoensalzatorio de un género ya de por sí intelectualmente sesgado. El gran mérito del libro, en cambio, es la recreación de una época en el espejo de una profesión de marcado carácter público; la nostalgia y el atractivo intrínseco de una forma de vida inestable, cambiante, hasta cierto punto romántica incluso en la época estudiada. Un libro de trazado irregular y carácter desusado, curioso y pleno de interés desde el punto de la moderna historia de nuestro país.

Miguel Catalán

OCHO METÁFORAS SOBRE LA CONDICIÓN HUMANA

JUAN CARLOS CASTELLÓ MELIÁ

COL·LECCIÓ «TÁBANO», 5

DIALOGO. VALÈNCIA, 2001

Filosofía para enseñar

Este trabajo de Juan Carlos Castelló intenta acercar algunos grandes temas de la filosofía occidental a los jóvenes estudiantes mediante la exposición de un texto literario, religioso o filosófico sobre cada uno de esos temas, seguido de su comentario y de una serie de ejercicios. Centrado sobre todo en la filosofía moral y política, los temas son los de la libertad, el conflicto moral, el altruismo y el egoísmo. También el individuo y el Estado, la ecología o la democracia. No desmerecen el interés general del libro algunas deficiencias tanto de forma como de contenido, como el hecho de que tres de las ocho «metáforas», casi la mitad del total, formen parte del epílogo, o que se anuncie la editorial de un libro recomendado y siga un espacio en blanco (p. 97). La pretensión recurrente de llamar *midrash*, que es una interpretación religiosa de un texto que se supone verdadero por revelación, a lo que debe ser una simple y libre interpretación textual, tampoco ayuda a comprender el sentido de la filosofía occidental. El conjunto, no obstante estos detalles subsanables, puede considerarse una recomendable introducción de la antropología y la ética en nuestras escuelas.

Miguel Catalán

EL RUMOR
SALVADORA DRÔME
COL·LECCIÓ «EL UMBRAL», 4

GERMANÍA. ALZIRA, 2001

El relato *näif* de una infancia rural

Para todo escritor acaba por resultar urgente atender a esa voz interior que exige contar la propia infancia y volver durante unas páginas al pueblo en que uno se crió. El objetivo es justificar la propia niñez, encontrar un hilo que dé sentido a las confusas vivencias de aquellos años.

El rumor es una incursión en la infancia con una mirada de niña que no trata de juzgar lo ocurrido, sino describirlo con la subjetividad propia del protagonista. Si bien es cierto que este tono ingenuo no se logra desde el principio, la autora acaba por acceder a un lenguaje infantiloides que da bastante coherencia al fondo de la historia.

A lo largo de las distintas peripecias, la protagonista se va abriendo paso entre las sinrazones de sus padres, maestros y compañeros de clase. Aunque algunas de las vivencias nos den qué pensar acerca de las claves un tanto absurdas de los adultos, la autora no consigue escapar del todo del maniqueísmo de ciertas novelas del género, que otorgan a ciertos niños una sensibilidad un tanto exagerada.

Vicente Abril

QUERIDO GARCÍA Y OTROS CUENTOS
ANDRÉS AMORÓS
COL·LECCIÓ «EL SUEÑO DE ULISES», 6

AITANA EDITORIAL. ALTEA, 2001

Historias con cordón umbilical

Autor de varios libros, tanto de ensayo como de creación, Andrés Amorós nos entrega una colección de cuentos bajo el título: *Querido García y otros cuentos*. El libro, magníficamente editado por la editorial Aitana de Altea, incluye 15 cuentos que relatan desde una peculiar filosofía de la vida, aquellos momentos clave que marcan el ritmo vital de cada uno. Los personajes de este libro vienen a ser como hombres raíz encargados de narrar las reflexiones de su autor.

Amorós cuenta por medio de sus personajes, 15 historias en las que el lector encontrará: al torero que lucha por un sitio en la fiesta, a los actores que han perdido su momento de gloria, a los amigos que transgredieron un juramento de amistad, al empleado eficiente, al profesor, al padre, al escritor., todos ellos parecen estar unidos por medio de un cordón umbilical y, a su vez, separados por las distintas atmósferas descritas.

El método empleado por Amorós viene a ser como un sistema de valores dejados caer gota a gota en los relatos a través de los cuales encontramos la preocupación del autor en todo cuanto se refiere a la estética de sus personajes a quienes lleva de la mano desde la primera línea hasta el mismo desenlace.

M^o Teresa Espasa

FESTES, COSTUMS I TRADICIONS VALENCIANES
ENRIC MARTÍ I MORA

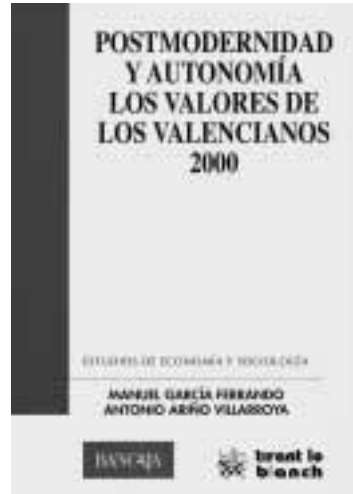
DEL SENIA AL SEGURA. VALÈNCIA, 2000

Comarca de l'Horta: sus fiestas y sus tradiciones

El contenido del libro es bastante más concreto de lo que da a entender su título, pues se centra en las costumbres y tradiciones de la comarca de L'Horta, incluyendo la capital de Valencia. De un carácter eminentemente divulgativo, el libro repasa tradiciones perdidas y mantenidas como la industria de la seda, el pan bendecido y fiestas tanto laicas como sagradas, tanto arcaicas como recientes: aparte de las Fallas, *els porrots* que todavía perviven en Silla o Picassent, la *ofrena al riu* de Ribarroja, *les Creus de Maig*, la desaparecida *Salpassa*, *les alfàbegues a la Mare de Déu d'Agost...* o las características especiales con que se celebra tradicionalmente en la zona el *Corpus*, los días pascueros o los milagros de Sant Vicent Ferrer. Particularmente interesantes son los apartados dedicados a la medicina popular, incluyendo oraciones y encantamientos para sanar ciertas dolencias.

El libro concluye repasando una por una las poblaciones de la comarca y las fiestas vigentes que ofrecen al visitante de hoy en día.

Miguel Catalán

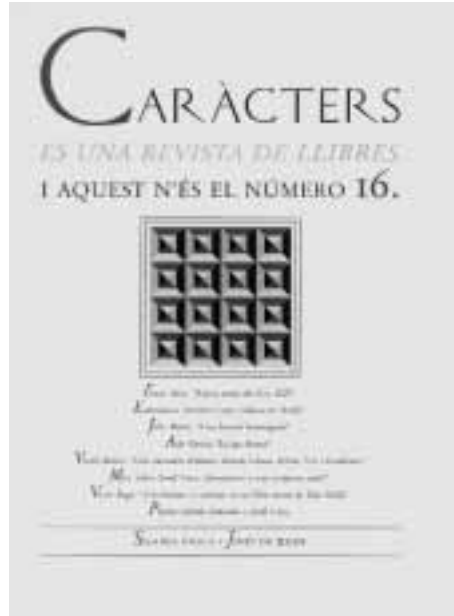
POSTMODERNIDAD Y AUTONOMÍA.
LOS VALORES DE LOS VALENCIANOS 2000

MANUEL GARCÍA FERRANDO Y ANTONIO ARIÑO VILLARROYA
COL·LECCIÓ «ESTUDIOS DE ECONOMIA I SOCIOLOGIA», 6
TIRANT LO BLANCH-BANCAIXA. VALÈNCIA, 2001

Por la vía segura del Estado del Bienestar

A finales de los años 70, el investigador Inglehart detectó que los valores occidentales se desplazaban hacia valores postmaterialistas i que nuestras sociedades, en definitiva, se orientaban hacia la búsqueda de la calidad de vida, la diversidad cultural o la maximización del bienestar, sacrificando creencias y prioridades. Según los investigadores García Ferrando y Ariño los valencianos han experimentado el mismo proceso de cambio de manera lenta, aunque continúan considerando prioritario el crecimiento económico y la economía estable. Con todo, los investigadores afirman que cada vez es mayor el número de valencianos que consideran que el crecimiento debe de ir acompañado de la protección medioambiental. Nuestra sociedad confía en el sistema democrático pero se desentiende de los partidos y especialmente de instituciones de poder como las eclesiásticas, algo que no ocurre con las instituciones gubernamentales en las que los valencianos han depositado una mayor confianza durante los últimos cinco años. Por otra parte, se rechaza la privatización de los servicios públicos. «La sociedad valenciana –afirman los autores– parece querer viajar en el tren de la individualización, pero rodando por la vía segura del Estado del Bienestar».

Francesc Viadel

Les revistes Caràcters, l'Espill i Caplletra, editades per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.

L'editorial Bromera publica, des de 1990, edita L'illa, una revista que, amb tres números anuals, es distribueix de manera gratuïta.

Saó és una revista d'informació general que dedica part de les seues pàgines als llibres

Pàgines sobre literatura

Des de la simple difusió de novetats editorials fins a la crítica o la creació literària, són moltes les publicacions que dediquen, entre els seus continguts, un espai al llibre. Aquestes són algunes de les que s'ocupen de les lletres valencianes.

Un dels objectius de la revista que teniu a les mans és contribuir a la difusió i promoció del llibre valencià, una tasca que comparteix amb altres publicacions que –de manera més o menys directa– dediquen un espai als nostres autors i editorials. Publicacions que, per altra banda, molt sovint tenen una vida efímera o una periodicitat difícil de resseguir. Provem de fer un recorregut panoràmic per algunes d'elles.

Un exemple de revista estrictament literària és *Diàfora*, en funcionament des del 95 i una de les iniciatives del Grup Poètic Argila de l'Aire, juntament amb recitals o publicació de llibres. Enguany s'ha editat un especial –números 9/10– en què «han participat tots aquells autors que alguna vegada han col·laborat amb la revista, tant en castellà com en valencià», explica M. Carmen Sáez, membre del consell de redacció. A les seues pàgines trobem articles, ressenyes, entrevistes, i sobretot poesia, a més d'un compacte enregistrat per la part del Grup que es dedica als recitals en directe. Un altre exemple és *L'Aljamia*, que fa enguany la seua primera dècada. Orientada en principi a la creació literària, a partir del número 9/10 començà a incloure un dossier pel qual han passat autors com Jack London o Bernardo Atxaga, i que en l'actualitat es dedica a altres literatures de la península. «Durant aquests deu anys –comenta Manel Alonso, un dels responsables– hem donat eixida a poetes de dues generacions, la gent nascuda en els seixanta i en els setanta, i hem conformat un petit grup d'escriptors al voltant de la revista a l'Horta Nord».

D'altra banda, cal fer esment també de les tres publicacions que edita l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana: *L'Espill*, revista fundada per Joan Fuster que ha iniciat una segona etapa amb l'objectiu de reflexionar sobre qualsevol àmbit de la realitat, entre ells la literatura; *Caplletra*, revista internacional de filologia; i *Caràcters*, que és de

l'Aljania que enguany fa la primera dècada està orientada, sobretot, a la creació literària.

El Tendur és la revista literària i de les arts de la Vall d'Albaida, editada pel Servei de Publicacions de l'Ajuntament d'Ontinyent.

La web Literatura Valenciana Actual (LVA) ha estat creada per un equip de professors i investigadors de la Universitat d'Alacant

Dìafora, un exemple de revista estrictament literària és iniciativa del Grup Poètic Argila de l'Aire.

La Biblioteca virtual Jaime Fuster és una web que publica cada mes fragments de cinc dels llibres que són actualitat.

Cornabou és una revista electrònica especialitzada en literatura infantil i juvenil.

Les publicacions dedicades al llibre, molt sovint, tenen una vida efímera o una periodicitat difícil de resseguir.

les tres la que aposta de manera més directa per la literatura –no debades Caràcters «és una revista de llibres». Amb setze números publicats, podem trobar-hi articles, entrevistes i, sobretot, moltes ressenyes crítiques de novetats editorials.

En l'àmbit comarcal, comptem amb publicacions com El Tendur –«revista literària i de les arts de la Vall d'Albaida»– editada pel Servei de Publicacions de l'Ajuntament d'Ontinyent. A més de les pàgines inicials dedicades a l'art, a l'interior trobem principalment creació i crítica literària. D'altres són Espai Obert, la revista que edita l'Institut Comarcal Alfons el Vell a la Safor o L'Aiguadolç, una revista de literatura auspiciada per l'Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta. Els continguts habituals són un dossier dedicat a autors (Maria Beneyto, Isa Tròlec, Isabel-Clara Simó, ...) o a altres aspectes literaris (poetes valencians dels seixanta, teatre popular valencià, ...), un apartat de creació i una última part dedicada a ressenyes i comentaris.

L'editorial Bromera publica, des de 1990, L'Illa, una revista que, amb tres números anuals, es distribueix de manera gratuïta. Amb un tiratge actual de 27.000 exemplars, «la seua funció –comenta Joan Carles Girbés– no és únicament donar compte de les novetats que editem, sinó que la voluntat de difusió de la literatura va més enllà. Tractem de fer una revista amena, moderna, divulgadora i lligada a l'actualitat cultural perquè pugua interessar el màxim de lectors». Per això, a més d'entrevistes i ressenyes d'autors i obres de Bromera, també s'inclouen articles d'opinió d'altres autors, un dossier central, que ha tractat temes com la memòria i la literatura, la narrativa al País Valencià o la literatura eròtica.

No és estrany que mitjans de comunicació que s'ocupen d'àmbits més generals incloguen també entre les seues pàgines un apartat destinat a la literatura. És el cas de revistes com

No és estrany que mitjans de comunicació que s'ocupen d'àmbits més generals incloguen també entre les seues pàgines un apartat destinat a la literatura.

El Temps o Saó, dues de les més veteranes que dediquen seccions específiques al llibre. O de periòdics: d'entre els que tenim més a l'abast destaquen el suplement cultural de l'Avui i Posdata. El primer apareix cada dijous a les pàgines centrals d'un diari que atorga una presència important i continuada a autors i editorials valencianes. En total vint pàgines dedicades principalment a la literatura mitjançant entrevistes, reportatges, novetats, infantil i juvenil, i sobretot, crítica literària. El segon –que es publica cada divendres amb Levante– està coordinat per Arantxa Bea: «Les revistes, diguem-ne “especialitzades” en literatura i/o crítica literària, ni que estiguen concebudes per a un públic ampli, les llig un sector de població molt determinat, sovint relacionat amb el “món literari”, però la major part ni tan sols sap que existeixen; pel contrari, el diari passa per moltes mans i sota molts ulls i pot convertir-se en una potent plataforma difusora de la producció editorial». Per un altre costat, amb la vertiginosa extensió d'Internet són ja moltes les pàgines web dedicades al llibre. Els avantatges respecte del format paper són evidents: per als autors sobretot rapidesa, facilitat i economia; per als lectors, la possibilitat de «navegar» per diferents pàgines fins trobar la informació que es busca. Però també podem endevinar-hi inconvenients: si hem dit que la vida de les revistes acostuma a ser curta i la periodicitat difícil de resseguir, Internet és l'espai ideal per deixar-ne «penjada» una, sense actualitzar mai més. A la xarxa podem trobar la versió digital, més o menys completa, de revistes que s'editen en paper: és el cas, per exemple, de Caràcters (<http://www.uv.es/caracters/>) o L'Aiguadolç (<http://www.ctv.es/USERS/iecma/home2.html>). També, pàgines pensades com a base de dades, com Literatura Valenciana Actual (<http://www.mmlab.ua.es/lletraferit/>), creada per un equip de professors i investigadors de la Universitat d'Alacant: «el nostre projecte se

*Amb la vertiginosa extensió
d'Internet són ja moltes les pàgines
web dedicades al llibre.
Els avantatges respecte del format
paper són evidents: per als autors
sobretot rapidesa, facilitat
i economia; per als lectors, la
possibilitat de «navegar»
per diferents pàgines fins trobar la
informació que es busca.*

centra en la creació d'una base de dades biobibliogràfica que reculla la producció dels escriptors valencians durant els últims trenta anys». A més, els responsables d'aquesta iniciativa esperen acomplir una segona fase del projecte, consistent en «l'edició d'un CD Multimèdia de circulació comercial, que inclourà material gràfic, sonor i d'animació».

Ara bé, la xarxa també ens ha portat revistes creades directament en format digital. Destaca la Biblioteca Virtual Jaume Fuster (<http://www.jaumefuster.org/>), que en l'actualitat difereix ben poc de la secció «Lletres» del portal Vilaweb (<http://www.vilaweb.com/lletres/index.html>) creat per Vicent Partal. Però la relativa joventut d'aquesta –funciona des de febrer de 2001– i el fet de tenir una adreça diferent fan pensar en un futur projecte diferenciat. La Biblioteca publica cada mes fragments de cinc dels llibres que són actualitat «perquè els lectors els puguin tastar i, després, anar-los a comprar». Per la seua banda, Cornabou (<http://www.andreusotorra.com/cornabou/index.html>) és una revista electrònica especialitzada en literatura infantil i juvenil que combina l'apartat de noticiari amb el d'opinió. Així, conté articles, ressenyes, bibliografies, pàgines web d'escriptors, novetats literàries, premis, a més de connexions amb altres sectors d'interès com editorials, llibreries i revistes especialitzades.

Altres pàgines que tenen la literatura com a contingut són, per exemple, la revista digital de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, Literatures (<http://partal.com/aelc/publicacions/index.html>); o Eixample Cultura (<http://www.geocities.com/Athens/Acropolis/4045/>), revista digital que s'ocupa, a més del literari, d'un ampli ventall d'àmbits culturals com la música, la filosofia o l'art.

Pere Calonge

editorials valencianes

ABRIL-PRODIDACTA

CAMÍ VELL DE TORRENT, 57
46970 ALAQUÀS
TEL.: 96 150 60 52
DISTRIBUÏDOR: CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 / FAX: 96 382 30 74

AFERS EDITORS

CARRER DE LA LLIBERTAT, 12
APARTAT DE CORREUS 267
46470 CATARROJA
TEL.: 96 126 86 54 / FAX: 96 127 25 82
afers@provicom.com
http://www.provicom.com/afers
DISTRIBUÏDORS:
NORDEST LLIBRES:
TEL.: 972 67 23 54 / FAX: 972670417
nordest@tsai.es
PALMA DISTRIBUCIONS
TELÉFON: 971 45 06 12 / FAX: 971 45 61 88
GEA LLIBRES
TEL.: 96 158 03 12 / FAX: 96 158 06 99
LA TERRA LLIBRES
TEL.: 96 511 01 92 / FAX: 96 511 02 88

AGUACLARA

ROSELLÓ, 55. 03010 ALACANT
TEL.: 965 24 00 64 / FAX: 965 25 93 02
edit.aguacleara@natural.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
GAIA LLIBRES, S.L.
TELS.: 96 511 05 16 - 96 511 08 82
FAX: 96 511 41 26
ANDALUSIA OCCIDENTAL:
GRACIA ÀLVAREZ
TEL.: 954 18 43 29 / FAX: 954 18 52 74
ANDALUSIA ORIENTAL:
CENTRO ANDALUZ DEL LIBRO
TEL. I FAX: 952 25 10 04
ARAGÓ I SÒRIA:
ÍCARO DISTRIBUIDORES
TEL.: 976 12 69 99 / FAX: 976 12 64 93
ASTÚRIES I CANTÀBRIA:
NORTE: TEL.: 985 14 70 30
CASTELLA I LLEÓ:
ANDRÉS GARCÍA, LIBROS, S.L.
TELS.: 923 23 02 06 - 983 47 21 55
FAX: 923 25 91 17 - 983 47 32 47
EUSKADI:
HERRO LIBROS
TELS.: 94 454 28 50 - 94 454 06 77
FAX: 94 454 19 28
EXTREMADURA:
UNIDISA
TELS.: 924 27 51 54 - 924 27 51 92
FAX: 924 27 56 01
GALÍCIA:
DISTRIBUCIONES ARNOIA
TEL.: 986 70 93 40 / FAX: 986 70 88 90
ILLES CANÀRIES:
ODÓN MOLINA
TEL.: 922 25 66 66 / FAX: 922 25 62 11
MADRID, CIUDAD REAL, TOLEDO, CUENCA I
GUADALAJARA:
DISTRIFER LIBROS
TEL.: 914 68 49 29 / FAX: 914 68 42 14
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
GEA LLIBRES
TELS.: 96 159 03 12 - 96 159 05 11
FAX: 96 150 06 97

AITANA

COMTE D'ALTEA, 10, APARTAT 51
03590 ALTEA (ALACANT)
TEL.: 96 584 19 46 / FAX: 966 880 847
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT, ALBACETE I MÚRCIA:
LA TIERRA LIBROS:
SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT
TELS.: 96 511 01 92 - 96 511 02 88
FAX: 96 511 51 82
MADRID:
EGARTORRE LIBROS
MIRLO, 23. 28024 MADRID
TELS.: 91 711 60 08 - 91 711 66 00
FAX: 91 501 57 01
ILLES BALEARES:
TOTEM DISTRIBUCIONS
PARE BERTOMEU POU, 24
07003 PALMA DE MALLORCA
ARAGÓ: ICARO DISTRIBUCIONES
CASTELLÓ I VALÈNCIA:
CARRER DE LLIBRES, S.L.
TERUEL, 13 BAJO
46008 VALÈNCIA
TEL.: 96 354 01 24 / FAX: 96 382 30 74
CATALUNYA: SURES, S.A.
SANTANDER, 68. 08020 BARCELONA
TEL.: 93 305 63 55 / FAX: 93 305 02 04
GALÍCIA: TRIS-TRAM
CONCEPCIÓN ARENAL, 2-2A, DRETA
27003 LUGO
TEL.: 982 250 067 / FAX: 982 284 919

ALBATROS

OLIVERETA, 28. 46018 VALÈNCIA
TEL.: 96 370 22 50 / FAX: 96 370 22 46
agsoler@sprint.com
DISTRIBUÏDORS:
CATALUNYA: LES PUNXES
TEL.: 93 485 63 80 / FAX: 93 300 90 91
MADRID: MAIDHISA, SL
TEL.: 91 670 21 89 / FAX: 91 332 48 79

ALFREDO ORTELLS

SAGUNT, 5, 1A. 46009 VALÈNCIA
TEL.: 96 347 10 00 / FAX: 96 347 39 10
ortells@ctv.es
DISTRIBUÏDOR:
GARBI DISTRIBUCIONES EDITORIALES
TEL.: 96 156 53 17 / FAX: 96 156 53 21

ALGAR EDITORIAL

POLÍGON IND. I - RONDA
TINTORERS, 117, IR. 46600 ALZIRA
TEL.: 96 240 22 54 / FAX: 96 240 31 91
joancarles@bromera.com
DISTRIBUÏDOR:
PRÓLOGO
TEL.: 93 456 20 00 / FAX: 93 456 95 06

AMOS BELINCHÓN

CARRER RAFAEL RIVELLES, 36
46020 PAIORTA. TEL. I FAX: 96 397 08 22
amosbelinchon@terra.es
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT: LA TIERRA LIBROS, S.L.
TEL.: 96 511 01 92 / FAX: 96 511 51 82
VALÈNCIA: ADONAY, S.L.
TEL.: 96 397 51 48 / FAX: 96 397 58 76
CATALUNYA: NORDEST, S.L.
TEL.: 972 67 23 54 / FAX: 972 50 36 29

ANTINEA

CARRER DR. FLEMING, 6
12500 VINAROS
TEL. I FAX: 96 445 20 12
antinea@inicia.es
DISTRIBUÏDORS:
VALÈNCIA:
GRAONS LLIBRES, S.L.
TEL. I FAX: 96 151 78 08
CASTELLÓ:
ELS DIARIS, S.A.
TEL.: 96 445 17 38 / FAX: 96 445 58 07
CATALUNYA:
UNIÓN DISTRIBUIDORA DE EDICIONES
TEL.: 93 318 53 30 / FAX: 93 318 16 48

BROMERA

POLÍGON INDUSTRIAL, 1. 46600 ALZIRA
TEL.: 96 240 22 54 / FAX: 96 240 31 91
bromera@bromera.com
DISTRIBUÏDORS:
ALACANT:
LA TERRA LLIBRES: TEL.: 96 511 01 92
CATALUNYA:
PRÓLOGO: TEL.: 93 456 20 00
ILLES BALEARES:
MOLL: TEL.: 971 72 44 72
VALÈNCIA I CASTELLÓ:
SENDRA MARCO: TEL.: 96 159 08 41
GEA LLIBRES: TEL.: 96 159 03 12

BROSQUIL

AVINGUDA EQUADOR, 101, 12^a
46025 VALÈNCIA
TEL.: 96 378 05 91 / FAX: 96 378 00 04
edibrosquil@jazzfree.com
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES
TEL.: 96 354 01 24 / FAX: 96 382 30 74

EDICIONS DEL BULLENT

LA TARONJA, 16
46210 PICANYA
TEL.: 96 159 08 83 / FAX: 96 159 08 45
bullent@retemail.es
DISTRIBUÏDORS:
SENDRA MARCO
TEL.: 96 159 08 41 / FAX: 96 159 08 45
sendramarco@retemail.es
MIDAC
TEL.: 93 434 01 28 / FAX: 93 524 61 70
midac@retemail.es
MOLL
TEL. I FAX: 971 76 14 22

CAMACUC

ARQUEBISBE OLAECHEA, 18-B
46080 VALÈNCIA
TEL.: 96 357 28 56 / FAX: 96 357 28 56
DISTRIBUÏDOR:
CARRER DE LLIBRES: TEL.: 96 354 01 24

CARENA

CULLERERS, 13. 46970 ALAQUÀS
TEL.: 96 151 78 08 / FAX: 96 151 78 28
graonssl@worldline.es
DISTRIBUÏDOR PROPÍ:
GRAONS LLIBRES
TEL.: 96 151 78 08 / FAX: 96 151 78 28

CENTRO DE ALZIRA FRANCISCO TOMÁS Y VALIENTE DE LA UNED Y EL TALLER DE MARIO MUCHNIK

CASA DE LA MISERICORDIA, 34
46014 VALÈNCIA. TEL.: 96 370 71 61

fish@uned-valencia-net

DISTRIBUIDOR:

DISTRIBUIDORA LITERARIA SIGLO XXI

TELS.: 91 871 93 79 - 91 871 93 72

FAX: 91 871 94 08

DENES

POLÍGON ALQUERIA DE LA MINA
ARTS GRÀFIQUES, 58. 46200 PAIPORTA
TEL.: 96 397 44 66 / FAX: 96 397 48 42

denes@infonegocio.com

DISTRIBUIDORS:

CATALUNYA:

NORD-EST LLIBRES

TEL.: 972 67 04 17 / FAX: 972 50 36 29

ILLES BALEARS:

MOLL

TEL.: 971 72 41 76 / FAX: 971 76 14 22

MADRID:

CELESTE

TEL.: 91 310 08 96 / FAX: 91 310 04 59

VALÈNCIA:

J.A. MORCILLO

TEL.: 96 397 44 74 / FAX: 96 397 52 73

DIÀLOGO

CARRER FALCÓ, 135

46184 SANT ANTONI DE BENAIXEVE

TELS.: 96 135 09 47 / FAX: 96 135 09 24

dialogo@ctv.es

DISTRIBUIDOR: CARRER DE LLIBRES

TEL.: 96 354 01 24 / FAX: 96 382 30 74

EDICIONS 96

CARRER SANT CRISTÓFOL, 22

46740 CARCAIXENT

TELS.: 96 246 11 04 / FAX: 96 246 14 90

edicions96@llibreweb.com

www.llibreweb.com/edicions96

DISTRIBUIDOR:

ALACANT:

LA TIERRA LIBROS

SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT

TEL.: 96 511 01 92

VALÈNCIA | CASTELLÓ:

GEA LLIBRES

POLÍGON DE RAGA

LUIS DE SANTANGEL, 6. 46210 PICANYA

TEL.: 96 159 05 11

CATALUNYA | RESTA DE L'ESTAT ESPANYOL:

SLI TÀNDEM

SANT ANTONI, 70-ENTRESOL

08190 SANT CUGAT DEL VALLÈS

TEL.: 93 589 54 39

ECIR

POLÍGON. FUENTE DEL JARRO

VILLA DE MADRID, 60. 46988 PATERNA

TELS.: 961 32 36 25 - 677 431 115

FAX: 961 32 36 05

ecir@ecir.com

http://www.ecir.com

DISTRIBUIDORS:

ALICASH: TEL.: 96 510 36 44

DISTRIBUCIONS LYRA: TEL.: 96 156 07 81

ATALAYA: TEL.: 96 376 59 11

MERIDIANO SL: TEL.: 96 366 23 53

LIBRO-TÉCNICO: TEL.: 96 391 74 48

EDELVIVES

LLEVANT, 42. 46450 BENIFAÍO

TEL. I FAX: 96 178 00 14

terra-terranostra@edelvives.es

DISTRIBUIDOR: COMERCIAL EDELVIVES

TEL.: 96 375 98 11 / FAX: 96 376 46 58

FILMOTECA VALENCIANA

PLAÇA DE L'AJUNTAMENT, 17.

46002 VALÈNCIA

TEL.: 96 351 23 36 / FAX: 96 352 82 59

filMOTECA.gva@cultura.m400.gva.es

DISTRIBUIDOR: EDICIONES PAIDÓS

08021 BARCELONA. TEL.: 93 241 92 50

GERMANIA

DOCTOR JOSÉ GONZÁLEZ, 99

46600 ALZIRA

TEL.: 96 245 54 39 / FAX: 96 245 52 60

germania@germania.es

DISTRIBUIDOR: CARRER DE LLIBRES

TEL.: 96 354 01 24 / FAX: 96 382 30 74

L'EIXAM

AVGDA. AUSIÀS MARCH, 32

46016 TAVERNES BLANQUES

TEL.: 96 185 43 14 / FAX: 96 186 88 91

eixam@ctv.es

DISTRIBUIDOR: DISTRIBUIDOR GENERAL

DEL LLIBRE. TEL.: 96 185 42 19

LA MIRADA

AVINGUDA DEL PORT, 288. 46024 VALÈNCIA

TEL.: 96 331 11 41

LA MÁSCARA

PLAÇA JOAN PAU II, 5. 46015 VALÈNCIA

TEL.: 96 348 65 00 / FAX: 96 348 74 40

lamascara@arrakis.es

DISTRIBUIDORS:

DISNEU

TEL.: 93 203 94 44 / FAX: 93 280 08 72

OCEANO GRUPO EDITORIAL

TEL.: 93 280 20 20 / FAX: 93 205 74 57

LA XARA

AVDA. DE LA VALLDIGANA, S/N

46750 SIMAT DE LA VALLDIGANA

TELS.: 96 281 13 67 - 670 250 595

FAX: 96 281 13 67

laxara@ctv.es

www.ctv.es/USERS/laxara

DISTRIBUIDORS:

CATALUNYA: NORDEST LLIBRES, S.L.

ÁLVAREZ DE CASTRO, 26. 17600 FIGUERES

TEL.: 972 67 23 54 / FAX: 972 50 36 29

PAÍS VALENCIÀ: ADONAY

CTRA. DE PICANYA, 4. 46200 PAIPORTA

TEL.: 96 397 51 48 / FAX: 96 397 58 76

LLAMBERT PALMART

CARRER CARCAIXENT, 10, 28

46007 VALÈNCIA. TEL.: 96 380 03 76

palmart@mixmail.com

MARFIL

SANT ELOI, 17. 03800 ALCOI

TEL.: 96 552 33 11 / FAX: 96 552 34 96

editorialmarfil@editorialmarfil.com

DISTRIBUIDORS:

ALACANT: LA TERRA LLIBRES

TEL.: 96 511 01 92 / FAX: 96 511 51 82

VALÈNCIA | CASTELLÓ:

GEA LLIBRES

TEL.: 96 159 05 11 / FAX: 96 159 06 97

ATALAYA

TEL.: 96 376 59 11 / FAX: 96 376 59 12

MARJAL-EDEBE

SAGUNT, 203. 46009 VALÈNCIA

TEL.: 96 368 09 89 / FAX: 96 368 09 87

marjal@edebe.com

MAGATZEM:

POLÍGON ALQUERIA DE LA MINA

ARTS GRÀFIQUES, 54. 46200 PAIPORTA

TEL.: 96 397 35 01

valencia@edebe.com

MISÈRIA I COMPANYYÀ

SANT NICOLAU, 40. 03801 ALCOI

TEL.: 96 554 49 73 / FAX: 96 554 49 73

buzon@libroantiguo.com

NAU LLIBRES

PERIODISTA BADIA, 10. 46010 VALÈNCIA

TEL.: 96 360 33 36 / FAX: 96 332 55 82

nau@naullibres.com

http://www.naullibres.com

DISTRIBUIDORS:

ALACANT:

ALICASH

TEL.: 965 10 36 44 / FAX: 965 28 96 63

CASTELLÓ | VALÈNCIA:

LYRA

TEL.: 96 159 07 81 / FAX: 961 59 08 84

CATALUNYA:

DISTRIBUCIONES PRÓLOGO

TEL.: 93 456 20 00 / FAX: 93 456 95 06

ILLES BALEARS:

PALMA DISTRIBUCIONES

TEL.: 971 28 94 21 / FAX: 971 45 61 88

NUMA

GOVERNADOR VIEJO, 29

46003 VALÈNCIA

TEL.: 96 274 13 02

numa@numa.es

DISTRIBUIDOR: ENLACE

TEL.: 93 338 14 00 / FAX: 93 338 69 16

enlancel@fedecali.es

EDICIONS DEL PONENT

PLAÇA DEL CARMÈ, 5. 03430 ONIL

TELÈFON: 96 556 54 07

edicionsdeponent@ctv.es

DISTRIBUIDORS:

GAIA LLIBRES:

TEL.: 965 11 05 16

GEA LLIBRES:

TEL.: 96 159 05 11

DDT:

TEL.: 96 352 00 56

DIRAC:

TEL.: 93 308 63 00

SURES:

TEL.: 93 498 75 30

CELESTE EDICIONES

TEL.: 91 310 05 99 / FAX: 91 310 04 59

RODRÍGUEZ SANTOS:

TEL.: 954 18 04 75

ARCADIA LIBROS:

TEL.: 983 39 50 50 / FAX: 983 39 50 59

AGD LIBROS:

TEL.: 944 33 48 88

agdlibros@verial.es

CONTRATIEMPO:

TEL.: 976 10 78 59

INFOLIBRO:

TEL.: 985 985 757

PILES

ARCHENA, 33. 46014 VALÈNCIA

TEL.: 96 370 40 27 / FAX: 96 370 49 64

info@pilesmusic.com

DISTRIBUCIÓ PRÒPIA

PRE-TEXTOS

LLUIS DE SANTÀNGEL, 10. 46005 VALÈNCIA
TEL.: 96 333 32 26 / FAX: 96 395 54 77

prtextos@sgprint.com

DISTRIBUÏDORS:

A.MACHADO LIBROS, S.A.

TOMÁS BRETÓN, 55, 28045 MADRID

TELS.: 914 681 102 - 914 681 398

FAX: 914 681 098

LES PUNXES, DISTRIBUÏDORA, S.L.

SARDENYA, 75-81, 08018 BARCELONA

TEL.: 934 856 380 / FAX: 93 300 90 91

GEA LLIBRES, S.L.

LUIS DE SANTÀNGEL, 6. POLÍGON RAGA

46210 PICANYA

TEL.: 96 159 05 11 / FAX: 961 590 697

CONTRATIEMPO,

S. COOP LTD

POL. INDUSTRIAL MALPICA –ALFIDÉN–

LA SALINAS, 63, 50171

LA PUEBLA DE ALFIDEN (ZARAGOZA)

TEL.: 976 10 78 59 / FAX: 976 10 79 34

FRANCISCO GRACIA ÀLVAREZ

DISTRIBUCIONES

POLÍGONO PISA. ARTESANÍA, 21- NAVE 12

41927 MAIRENA ALJARAFE (SEVILLA)

TEL.: 954 18 43 29 / FAX: 954 18 52 74

BENJAMÍN LÓPEZ LUENGO

DISTRIBUCIONES

PRÍNCIPE, 22- 2º. APDO. DE CORREOS 36202

VIGO

TEL: 986 43 10 50 / FAX: 986 37 91 54

IKUSKA LIBROS

ESTRADA DE MALA, 10

BILBAO

TEL.: 944 39 64 94 / FAX: 944 39 53 78

LA TIERRA LIBROS

SAGITARIO, 4-B. 03006 ALACANT

TELS: 965 11 01 92 – 96 5111 02 88

FAX: 965 11 51 82

EDICULSA

ROCÍO, S/N-NAVE 6

28500, ARGANDA DEL REY, MADRID

TEL.: 91 870 02 28 / FAX: 91 870 24 24

LA PILA DE LIBROS, S.L.

C/BODEGUEROS, 29006 MÁLAGA

TELS.: 952 331 431 – 952 331 457

FAX: 952 363 984

LEMUS DISTRIBUCIONES

CATEDRAL, 29 – APARTADO 127

38204 LA LAGUNA (TENERIFE)

TEL.: 922 25 61 48 / FAX: 922 63 04 43

PROMOCIO DE CULTURA VALENCIANA DEL SENIA AL SEGURA

CRONISTA CARRERES, 9, 7-F. 46003 VALÈNCIA

TEL. I FAX: 96 351 73 55

DISTRIBUÏDORS:

COMUNITAT VALENCIANA:

DEL SENIA AL SEGURA

MADRID: MAIDHISA. TEL.: 91 670 21 89

PUBLICACIONS DE LA GENERALITAT VALENCIANA

LLIBRERIA LLIIG

PLAÇA MANISES, 3. 46003 VALÈNCIA

TEL.: 96 386 61 70 / FAX: 96 386 34 78

lilig.llibreria@gva.es

BIBLIOTECA VALENCIANA

SANT MIQUEL DELS REIS

AVDA. CONSTITUCIÓ, 284. 46019 VALÈNCIA

TEL.: 96 387 40 13 / FAX: 96387 40 74

lilig.llibreria@gva.es

RIALLA

MARTÍNEZ CUBELLS, 2-6. 46002 VALÈNCIA

TEL.: 96 352 81 96 / FAX: 96 352 81 96

DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:

ALICASH: TEL.: 96 510 36 44

VALÈNCIA I CASTELLÓ:

LYRA DISTRIBUCIONS: TEL.: 96 159 07 81

SAÓ

ÀNGEL DE L'ALCÀSSER, 14-12

46018 VALÈNCIA

TEL.: 96 370 58 41 / FAX: 96 370 57 55

sao@arrakis.es

DISTRIBUÏDOR:

EXCLUSIVES GRAONS: TEL.: 96 151 78 08

7 I MIG

PLAÇA FRANCISCO NAVARRO CANDEL, 2

46689 BENICULL DE XÚQUER

TEL.: 96 245 52 12 / FAX: 96 245 52 60

setimig@infonegocio.com

DISTRIBUÏDOR:

CARRER DE LLIBRES

TEL.: 96 354 01 24 / FAX: 96 382 30 74

TABARCA

TEROL, 13. 46008 VALÈNCIA

TEL.: 96 382 02 80-82 / FAX: 96 382 04 34

tabarca@futurnet.com

DISTRIBUÏDOR:

ALACANT:

GAIA LLIBRES

TEL.: 965 11 05 16 / FAX: 965 11 41 26

VALÈNCIA I CASTELLÓ:

DISTRIBUCIONS ATALAYA

TEL.: 96 376 59 11 / FAX: 96 376 59 12

TÀNDEM EDICIONS

SANT VICENT, 93-I.A. 46007 VALÈNCIA

TEL.: 96 317 20 47 / FAX: 96 317 22 01

tandemedi@telemine.es

DISTRIBUÏDORS:

ATALAYA: TEL.: 96 376 59 11

GEA: TEL.: 961 159 05 11

LA TERRA LLIBRES: TEL.: 965 11 01 92

MOLL: TEL.: 971 72 41 76

ENLACE: PAU CASALS, 76-92

08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT

TEL.: 935 051 082

TILDE

AVINGUDA DE LA PLATA, 59-9ºB

TEL. I FAX: 96 333 71 27

llicarrer@retemail.es

www.teseo.org/tilde

DISTRIBUÏDOR: CARRER DE LLIBRES

TEL.: 96 354 01 24 / FAX: 96 382 30 74

TIRANT LO BLANCH

ARTS GRÀFIQUES, 14. 46010 VALÈNCIA

TEL.: 96 361 00 50 / FAX: 96 369 41 51

tlb@tirant.com

http://www.tirant.es

DISTRIBUÏDOR: TIRANT LO BLANCH

TRES I QUATRE

PÉREZ BAYER, 11. 46002 VALÈNCIA

TEL.: 96 351 64 92 / FAX: 96 352 98 72

tresiquatre@arrakis.es

DISTRIBUÏDORS: ENLACE

BARCELONA: TEL.: 93 338 14 00

MALLORCA: TEL.: 971 71 30 78

VALÈNCIA: TEL.: 96 186 10 34

UNIVERSITAT D'ALACANT

CAMPUS DE SANT VICENT DEL RASPEIG

APARTAT DE CORREUS 99. 03080 ALACANT

TEL.: 96 590 34 80 / FAX: 96 590 94 45

publicaciones@ua.es

DISTRIBUÏDORS:

BARCELONA: ENLACE: PAU CASALS, 76- 90

08907 HOSPITALET DE LLOBREGAT

BARCELONA

TEL.: 93 338 14 00 / FAX: 93 338 69 16

MADRID: ENLACE: VALLE DE TOBALINA, 58,

VILLAYERDE ALTO. 28021 MADRID

TEL.: 91 798 76 99 / FAX: 91 798 72 33

enlacemadrid@62online.com

VALÈNCIA: ENLACE: CAMÍ DE L'ALQUERIA

DE LA CAMPANETA, 4. 46019 VALÈNCIA

TEL.: 961 86 10 34 / FAX: 96 186 10 33

SUDAMÈRICA: MIDAC

AVDA. DEL JORDA, 29-31. 08035 BARCELONA

TEL.: 93 434 01 28 / FAX: 93 254 61 70

midac@retemail.es

RESTA DEL MÓN: CELESA

MORATINES, 22- 1ER-B. 28005 MADRID

TEL.: 91 517 01 70 / FAX: 91 517 34 81

celesa@informet.es www.celesa.com

UNIVERSITAT JAUME I

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT JAUME I

EDIFICI RECTORAT I SERVEIS CENTRALS

CAMPUS DEL RIU SEC, 12071 CASTELLÓ

TEL.: 964 72 88 19 / FAX: 964 72 88 32

publicacions@uji.es

sic.uji.es/publ

DISTRIBUÏDORS:

CATALUNYA: MIDAC, S.L.

AVDA. JORDÀ 29-31 BAIX 08035 BARCELONA

TEL.: 93 434 01 28 / FAX: 93 254 61 70

VALÈNCIA: SENDRA MARCO: TEL.: 96 159 08 41

RESTA DE L'ESTAT: BREOGÁN

TEL. I FAX: 91 431 43 88

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

ARTS GRÀFIQUES, 13. 46010 VALÈNCIA

TELS: 96 386 41 15 - 96 386 45 44

FAX: 96 386 40 67

publicacions@uv.es

http://www.uv.es/publicacions

DISTRIBUÏDORS:

ESPANYA:

CENTRE I SUD: L'ESTAQUIROT

TEL.: 91 431 43 88

CATALUNYA I NORD D'ESPANYA:

TEL.: 93 285 03 27

VALÈNCIA I CASTELLÓ: SENDRA MARCO:

TEL.: 96 156 08 41 / FAX: 96 156 08 45

ALACANT: ALBACETE I MURCIA:

GAIA LLIBRES: TEL.: 96 511 05 16

GRUP DEL LLIBRE: TEL.: 93 415 34 10

DISTRIBUCIÓ A L'ESTRANGER:

L'ESTAQUIROT: TEL.: 93 285 03 27

PUVILL LIBROS: TEL.: 93 298 89 60

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

CAMÍ DE VERA S/N. 46021 VALÈNCIA

TEL.: 96 387 70 12 / E-MAIL: publi@upvnet.upv.es

DISTRIBUÏDORS:

ANDRÉS LIBEROS

TEL.: 96 391 74 48 / FAX: 96 392 18 11

LIBRERÍA MARA: TELS: 96 393 25 88 -

393 55 27 / FAX: 96 361 66 92

VORAMAR

VALÈNCIA, 44. 46210 PICANYA

TEL.: 96 159 43 90 / FAX: 96 159 25 17

voramar@santillana.es

DISTRIBUÏDOR: ÌTACA/SANTILLANA

TEL.: 93 560 60 61 / FAX: 93 560 29 57